FULGA

saŭ

IDEAL ŞI REAL

BUCURESCÍ
TIPOGRAFIA GOVORA
1885

227739

FULGA

saŭ

IDEAL ŞI REAL

NOVELĂ

de

GR. H. GRANDEA

A OPTA EDIŢIE

Bibliotecă Centrală Universitară
cota: 77583
406405
RC 85/d
B.C.U.Bucuresti
C406405

FULGA

CINE O FI!

Între óspeţiĭ ce se aflaŭ în monastirea Curţeĭ de Argeş, acel nestimat al arhitectureĭ bizantine, în vara anuluĭ 1864, era şi un june, Costin Fulga. Nimenĭ nú'l cunoscea.

Nu avea încă doăḑecĭ şi cincĭ anĭ. Fruntea luĭ lată şi undulată de cugetărĭ, uitătura vie şi pĕtrunḑĕtóre, semn al unuĭ spirit concentrat, zîmbetul ironic care'ĭ flutura pe buze când auḑia discuţiile vulgare ale celor alţĭ, arătaŭ că este una din acele fiinţe carĭ vieţuiesc maĭ mult în sine şi

carĭ nu aruncă atenţia în jurul lor de cât numaĭ atunci când află ceva mare, frumos şi nobil, saŭ ceva demn d'a smulge prin ilaritate un suflet din lumea cugetărilor.

Junele Fulga nu avea altă ocupaţie maĭ favorită de cât să contêmple biserica, să străbată locurile vecine, să citiască la umbra unuĭ fag saŭ să se afunde în reverie, voluptatea sufletelor alese. Avea o singură grijă, aceea d'a veni regulat la ora meseĭ. Nu lua parte la convorbirile carĭ animaŭ pe ceĭ-alţĭ óspeţĭ. Işĭ bea caféua, privind varietatea ornamentelor biserieeĭ, adevĕrate giuvaerĭĭ de artă; apoĭ pleca, şi nimenĭ nu'l maĭ vedea în cursul ţileĭ.

El nu isbutise să câştige simpatia óspeţilor; din contra aţĭţase óre-cum ciuda prin purtarea luĭ retrasă.

— Pĕcat de acest june! — esclama une-orĭ o dómnă care păstrase din junĕţea de odinióră numaĭ cochetăria, şi pe lângă care graţiile ar fi putut trece fără témă că vor fi întunecate. — Pĕcat! — ţicea ea, — lĭ plac maĭ mult ţînele munteluĭ, arborĭĭ stâncelor, norĭĭ cerului, de cât lumea. Este un selbatec. N'are crescere. Cu tóte că în faţa luĭ este o dulce melancolie, dar sînt sigură că este un fiŭ de bădăran.

— Adevĕrat! — esclamaŭ ceĭ alţĭ, şi peste câte-va momente reîncepeaŭ discuţiile carĭ urmaŭ până când auţiaŭ clopotul că'ĭ chiamă la masă.

Acésta era viața ce duceaŭ de câte va sĕptĕmâni óspeții noștri.

Intr'o ḑi însă, către apusul sóreluĭ, curtea monastireĭ urui sub rótele uneĭ carete care se opri la scară. Era o familie însemnată din Bucurescĭ, Urianu, care venia pentru cât-va timp în aerul pur al munților. Domnul și dómna Urianu urcară încet scara, în capul căreia 'ĭ aștepta episcopul cu fața voiósă.

Pe când schimbaŭ cuvintele de bună-venire, un ânger de copilă sburá pe scară și veni să sărute mâna cuviosuluĭ bĕtrân care'ĭ respunse cu mângăerĭ și sărutărĭ pe frunte și păr.

Era Zoe Urianu, o gingașă copilă de optspreḑece anĭ, în tótă strălucirea frumuseței și a juneței, sglobie ca un flutur, sprintenă ca o căprióră. Ochiĭ eĭ negri și arḑĕtorĭ păreaŭ că mistuiesc tot ce este frumos, tot ce este plăcut în natură, verdéță, azur, stele, lună, aurorá. Vocea eĭ părea că îngână tot ce este armonie și viață, pasĕrĭ, zefire, murmurul apelor, frémătul frunḑelor.

Cóma'ĭ négră, fluturând pe umerii rosalbĭ și rotunḑĭ, părea o aripă de corb pe zăpadă.

— Tată episcop, unde este camera mea?—întrebă ea, luându'l de gât.—Sciĭ că trebue să'mĭ daĭ una cum îmĭ place!

— Veĭ vedea că am sciut ce 'ți place!—rĕspunse

bĕtrânul, luând'o de mână şi ducênd'o la doă camere destinate noilor óspeţi.

Când Zoe vĕdu de la feréstră tótă valea ce se întinde între oraş, monastire şi déluri, verde ca un covor, însmăltată ici şi colo de arbori stufoşi, iar Argeşul ca un brâŭ de argint scăldând'o în tot lungul; când vĕdu sub feréstra camerei o grădină plină cu pomi ale căror ramuri se înclinaŭ sub greutatea fructelor părguite, cu brazdele de flori cari îmbălsămaŭ aerul, cu păsĕri cari ciripiaŭ în frunḑiş, cu fluturi cari sburaŭ ca nisce fulgi de zăpadă, figura copilei se lumină de plăcere şi, sărutând mâna bĕtrânului, ḑise:

— Iţi mulţumesc. Aci voiŭ fi ca o ḑînă în palatul sĕŭ.

— Ia séma însă! — ḑise călugărul zîmbind. — In camera de alături este un Fĕt-Frumos care cam aruncă pe feréstră versuri la stele, la flori, la păsĕri. Să nu rătăciască vêntul acele versuri şi p'aici.

— Nu te teme, voiŭ închide bine feréstra.

Bĕtrânul trecu în camera părinţilor.

Un june alături... Un june care aruncă versuri pe feréstră!... Un june despre care episcopul ḑice că este un Fét-Frumos! — acestea puseră copila pe gânduri.

Ce voiţi? Era în anii când inima începe să şop-

tiască preludele amoruluĭ, când sufletul aştéptă fără să scie ce, când braţele strâng la sîn fantasmele albe şi frumóse carĭ sbóră din capul ce arde.

Zoe se plimbă mult timp cu mânele încrucişate pe sînu'ĭ care sălta. Pentru ce acest june, pe care nu'l a vĕḑut, pe care nu'l cunósce, ale căruĭ versurĭ nu le a citit, nu póte să'ĭ ésă din minte? Iécă ce cugeta ea cu seriositate. Vĕḑênd însă că cugetările nu isbutesc a'ĭ da un rĕspuns, începu să'şĭ rînduiască lucrurile. Pe feréstră 'şĭ puse cărţile: Bolintinénu, Alexandri, Lamartine, Schiller, Chateaubriand, eraŭ autoriĭ favoriţĭ.

După ce rândui tóte, aşa că un ochiŭ deprins îndată ar fi vĕḑut că acolo este cuibul în care visează un suflet virginal, — plecă însoţită de guvernanta eĭ, Amalia, fată bĕtrână de pe marginele Rinuluĭ.

— Acum să facem cunoscinţă şi cu dómna Natură,—ḑise Zoe către Amalia.

— Lasă pentru mâne acéstă visită.

— Nu, dragă, viaţa este scurtă!— şi sglobia copilă alergă pe pajiştea înverḑită ce se întindea între pórta monastireĭ şi iazer.

Apoĭ se rezimă de tulpina unuĭ copac şi se uită lung în oglinda apeĭ, jucându-se cu panglicele pălărieĭ séle.

Ochiĭ 'ĭ eraŭ arḑĕtorĭ, buzele 'ĭ murmuraŭ. Un

fluture lipindu-se de buzele ei, ar fi auḑit'o şoptind: *Unde o fi el acum?* Apoi întórse ochii către monastire şi 'i aţinti la feréstra vecină cu a ei. Nu vĕḑu de cât perdelele albe fălfâind în vênt, pomii legănându'şi vêrful, şi suspină.

Un cârd de óspeţi venia din susul iazeruluĭ.

Zoe şi Amalia plecară spre dênşii.

Eraŭ maĭ multe dómne şi bărbaţi. Zoe se uită la fie-care dintr'ênşii, dar nu vĕḑu nicĭ unul care să fie din categoria celor ce aruncă versurĭ pe feréstră. Se aştepta să véḑă un june palid, 'nalt, mlădios, melancolic,—pe când ceĭ cari treceaŭ, eraŭ o adevĕrată varietate de tipurĭ burlesce.

Zoe şi Amalia se adânciră în vale.

Zoe visa, mergênd cu ochii plecaţi. Ce se petrecea în sufletul ei?

Aerul era atât de dulce! Bórele suspinaŭ în frunḑe, paserile cântaŭ, iar norii strălucitorĭ călĕtoriaŭ pe aria senină.

Tóte acestea pare că'ĭ şoptiaŭ la ureche, ca să n'auḑă Amalia care culegea florĭ, întrebarea:

— Cum, Zoe? Până acum n'aĭ întâlnit pe acela ce tu visezĭ?

— Nu încă!—respundea ea suspinând.

— Grăbesce, timpul trece. viaţa nu are de cât o primăvĕră.

In acel moment ochiĭ eĭ vĕḑură o hârtie. O luă şi citi aceste versurĭ şterse cu câte-va liniĭ :

Dacă viaţa nóstră júnă
E ca flórea unuĭ crin,
Dacă mórtea încunună
Traiul nostru cel maĭ lin;
Dacă noĭ n'avem ursită
Ca un pom să înverḑim,
Şi în lumea fericită,
Anĭ d'amor să maĭ trăim!...
Pentru ce acéstă viaţă
Să ne trécă în zadar?
Haĭ să sórbem cu dulcéţă
Al iubireĭ scump pahar!

— Cum!—esclamă Zoe,—şi el a şters aceste versurĭ cari sunt atât de frumóse? Dacă'l voiŭ cunósce o dată, o să'l rog să mi le scrie în album.

Apoĭ începu să comenteze versurile :

„Pentru ce ar ascerne Dumneḑeŭ aceste covóre de iérbă şi florĭ, pentru ce ar încununa munţiĭ şi câmpiile cu verdeţă, dacă nu pentru desfătarea nóstră? Ar fi o nebunie să lăsăm a trece cel maĭ frumos timp al anuluĭ fără a ne îmbĕta de profumul florilor, de cântecul paserilor, de frémătul şi

recórea pădurilor, de murmurul apelor şi seninul cerului!"

Zoe era într'una din acele dispoziţii când resună în suflet un concert de melodii, când tot ce isbesce auḑul şi vederea, prin prisma ilusiilor, este frumos.

De o dată Zoe se schimbă la faţă. Ea vḗḑu un june care înainta încet şi cugetând. Ascunse hârtia în sîn. Ochii lor se întâlniră, şi doă scînteĭ scăpărară de o dată.

— Cine o fi? — se întrebă copila roşind şi tremurând. Ochii eĭ împăienjinaţi nu maĭ vedeaŭ de cât întunerec, şi în acel întunerec privirea tristă şi profundă a juneluĭ.

— Cine o fi? — se întreba Fulga, urmând calea către monastire. Nu putea să'şĭ ştérgă din minte acea figură de ânger şi acea ochire care 'ĭ pătrunsese tot sufletul.

Nóptea veni. Luna se rădică pe umĕrul déluluĭ şi lumină întinsa şi frumósa vale a Argeşuluĭ. Lumea dormia. Intr'acelaşĭ timp doă ferestre se deschiseră la monastire, doă figurĭ se arătară.

— Cine o fi?—murmură Zoe, înclinându'şĭ fruntea pe mână.

— Cine o fi?—murmură Costin, ştergênd o lacrimă.

Şi ochii lor rătăciră mult timp peste vale. Apele scînteiaŭ la lumina luneĭ şi a stelelor.

In acelaşi timp doă suspine se îngânară cu frémătul frunḍelor, cu cântecul greerilor; doă voci şoptiră:

— Cine o fi?

Şi ferestrele se închiseră.

—○0○—

ROA ŞI LACRIMI

Costiu stinse lumina şi se aruncă în pat. Camera era scăldată de raḑele luneĭ.

El începu să cugete, şi cugetările luĭ eraŭ aci triste ca lumina candeleĭ ce ardea la morminte, aci rîḑĕtóre ca florile stropite de plânsul nopţeĭ. 'I se părea că o fantasmă albă se ascundea în cutele perdelelor, că din când în când scotea capul şi se uita lung şi amoros la dênsul, că cu încetul eşia din ascunḑĕtórea eĭ şi înainta către pat; că aci înclina figura eĭ care îĭ strălucia în undele părului ca o lumină în nópte, că simţia suflarea eĭ adiindu'l ca o bóre pribegită din trandafirĭ şi iasomie, că buzele eĭ calde 'ĭ atingeaŭ fruntea.

Atunci se trezi ca cum degetul luĭ Dumneḑeŭ 'l ar fi atins, căci acea fantasmă avea figura copileĭ ce întâlnise în valea monastireĭ.

Intinse brațele ca s'o strângă la sîn, fantasma peri.

Costin se sculă cu fruntea udată de sudorĭ. Lacrimĭ arḑétóre îĭ şiruiaŭ din ochĭ. Camera părea plină de profumul ce esala părul fantasmeĭ.

Rĕmase mult pe gânḑurĭ. Era turburat, trist şi voios; auḑia în sufletul luĭ şuerăturile vijălieĭ, adierile îmbălsămite ale diminețeĭ, gugulirile voluptățeĭ sufletescĭ; vedea seninul ceruluĭ, purpura ziorilor, resfrângêndu se în cristalul apelor. Işĭ trudia mintea ca să înțelégă acel mister.

— Să cred în farmece?—se întreba el cu ciudă, ştergându se pe frunte. — Pentru ce copila de erĭ nu 'mĭ ese din minte? Ciudat!

Şi el eşi din casă, dóră va eşi şi copila din inima luĭ.

Dar să nu eşĭ, Zoe! Unde veĭ afla tu un templu maĭ sânt, maĭ luminos, maĭ plin cu armonie şi amor, de cât inima luĭ Costin Fulga? Nu te îngrija dacă s'a supărat óre-cum, pentru că nu înțelege ceea-ce simte.

Pentru întêia óră simte voluptuósele torturĭ ale amoruluĭ. Şi tu tot asemenea, dulce copilă, tu care te svĕrcolescĭ cu neastêmpĕr în patu'țĭ virginal, fără ca somnul să pótă atinge genele'țĭ lacrimate.

Cele doă ochirĭ ce v'ațĭ aruncat erĭ, aŭ fost doă fulgere; inima vóstră a fost iasca care s'a aprins

de acest foc ceresc. Tóte apele pământuluĭ nu pot stinge ceea ce Dumnedeŭ aprinde!

Costin se îndreptă spre pórtă. Era închisă. Sgudui zăvórele cu un necaz copilăros, ca cum ar fi sperat să le sfărame. Sări peste ulucĭ în grădină, se strecură prin umbra pomilor, apoĭ 'şĭ aruncă ochiĭ spre feréstra... care?

O singura feréstră era în lume, precum o singură lună în cer.

Nu vĕdu în camera eĭ de cât lumina luneĭ sărutându-se cu lumina uneĭ candele. Legănarea pomilor cari 'şĭ înălţaŭ vêrful până în dreptul ferestreĭ, făcea să se legene cele doă luminĭ.

O privigătóre cânta, legănându-se în vêrful unuĭ pom. Iĭ păru că pasĕrea indiscretă se uita în întrul camereĭ. Pentru întêia óră simţi gelosia amoruluĭ, şi acéstă gelosie pentru o pasĕre! Se rezimă d'o tulpină, rĕmase cu ochiĭ ţintiţĭ spre acea parte, aşteptând să se deschidă cerul... feréstra eĭ.

Nóptea era atât de dulce! Tăcerea era atât de religiósă! Frunḑele şi apele murmuraŭ atât de misterios!

Din când în când nisce sunete sburaŭ în aer, eraŭ liliecĭi carĭ isbiaŭ clopotele cu aripa lor.

Fulga şedea nemişcat. Vĕḑêndu'l cine-va cu ochiĭ ţintiţĭ spre monastire, rezimat de tulpină şi cu fruntea

înclinată pe mână, ar fi crezut că este geniul nopței.

Cugetările se rostogoliaŭ ca valurile în sufletul sĕŭ. Și ele se înălțaŭ pure, sânte și suave, către aceea care le inspira, cum fumul tămâeĭ se înalță în spirale către Dumnedeŭ. Eraŭ concertul dorințelor ce esală un suflet cast, acel concert ce fie-care 'l a auzit în inima sa, când a fost atins de focul întêiuluĭ amor, acel concert vechiŭ cât omenirea și tot-d'a-una noŭ.

Când luna începu a se topi în acea lumină vagă care anunță apropierea ziorilor, când apele începură a se ascunde în céță și aburĭ albĭ a pluti din déluri peste vale, Costin vĕdu o umbră albă apropiindu-se de feréstră și doă brațe maĭ mult góle că o deschid.

Fiorul ce simți el atuncĭ cine póte să'l esprime? Când Zoe 'și înclină frumosul eĭ cap pe mână, luĭ se păru că tótă natura se înfióră de plăcere. Ochiĭ copileĭ ce îndreptară către pomiĭ unde se afla el, ca cum o voce misteriósă 'ĭ ar fi șoptit că acolo trebue să fie.

Costin fără voia luĭ eși din umbră și, întinzênd brațele către dênsa, strigă răpit de bucurie:

— Tu eștĭ!

Și brațele ĭĭ cădură în jos, iar capul 'i se înclină

pe sînul ce svêcnia, ca cum cuvintele luĭ ar fi insultat sânta reverie a îngerilor.

Copila îl recunoscu.

— El! — strigă ea, şi se ascunse în perdelile carĭ fâlfâiaŭ.

O săritură, şi junele ruşinat fu în curte. Biserica era deschisă, intră şi îngenuchiă înaintea icóneĭ. Un călugăr care aprindea candelile, se uită la dênsul, dar nu turbură ruga care se înălța atât de ferbinte din sufletul juneluĭ înamorat!

Se rugă mult. Un balsam misterios îĭ alină svêrcolirile sufletescĭ. Viitorul 'i se arătă atât de frumos în cât sărută icóna, răpit de bucurie, şi fugi. Simția ca o sete d'a contêmpla bolta azurie a ceruluĭ, mare cât amorul sĕŭ.

Délurile începură a străluci în lumina ziorilor carĭ scăldaŭ orientul ca un ocean de flacărĭ şi purpură.

Picăturile de roă scînteiaŭ pe iérbă şi frunde. Pasĕrile se guguliaŭ în aerul rĕcoros. Câte va rondunele sburaŭ ciripind în jurul luĭ Costin care privia din pridvorul episcopieĭ biserica cu turnurile fumegânde de céță. Sufletul luĭ era în aşteptare. Cu fruntea înclinată pe mână, ca să uite orele cari sburaŭ atât de încet, ca cum durerea ar fi smuls aripele bĕtrânuluĭ Saturn, el îşĭ îmbrânci cugetarea spre trecut.

Ii părea că se află în ziua când piosul Négoe-Vodă a sânțit acel monument de care nu se satură ochiĭ străinuluĭ călĕtor. In fantasia luĭ reînființa strălucirea aceleĭ zile însemnată în istoria artelor României.

Valea era plină de poporul care se adunase din județele cele maĭ depărtate și care se mișca ca valurile uneĭ mărĭ, îndesându-se în jurul eroiceĭ armate. La pórta monastireĭ eraŭ înșiraț seimeniĭ și fustașiĭ. Veniaŭ apoĭ șirurile cari se întindeaŭ pe cale către oraș, dorobanțiĭ, călărașiĭ, roșiorii, lefegii, vênătorii, sărăceiĭ, lipcaniĭ, pușcașiĭ.

In curtea bisericeĭ eraŭ ferentariĭ, cétă de eroĭ pedeștri, și haiducii călărĭ. In jurul templuluĭ eraŭ ceĭ cincĭ sute copiĭ de casă. In capul lor era vătaful care ducea arcul și purpura Domnuluĭ.

Unul din copiĭ ținea stégul domnesc de [illegible]se roșie cu sântul George p'o față și Vultur

Ii părea că vede pe marele și piosul [illegible] însoțit de Dómna care strălucea de f[illegible] mat de tótă curtea, înaintând spre [illegible] netul musicelor și al strigărilor e[illegible] poruluĭ cari sguduiaŭ aerul.

Vĕdu pe sântul Patriarh al [illegible] scara templuluĭ și pe augus[illegible] genuchiĭ.

Vĕdu templul strălucind de lumină şi îmbălsămit de flori şi tămâe, audi imnele şi rugele înălţându-se către ceruri.

Când Domnul, Dómna, Patriarhul, tótă curtea, eşiră şi înaintară spre sala Tronuluĭ, Costin simţi un fior religios care'ĭ pătrunse tot corpul ; şi când ochiĭ luĭ se rădicară cu sfială asupra Dómneĭ, scóse un strigăt de bucurie, căcĭ recunoscu figura copileĭ ce iubia, strălucind de graţiĭ şi tinereţe.

Dar creaţia fantasieĭ peri ca fulgerul, şi când îşĭ întórse capul, remase în estas ca înaintea ceruluĭ deschis... Era Zoe în roche albă şi într'o mantilă albastră, scăldându'l cu uităturĭ pline de amor.

Copila surprinsă, roşi ca o ciréşă şi fugi în camera eĭ.

Costin rĕmase mult timp cu ochiĭ ţintiţĭ pe uşa care'ĭ ascunsese tot ce aŭ visat poeţiĭ maĭ pur, maĭ dulce şi maĭ frumos.

—○0○—

Digitized by Google

CUM CRESC MUGURII SI FLORILE

Ciudată este inima omuluĭ! Cunóscem legile după cari se mișcă apele pământuluĭ, stelele ceruluĭ, norii aeruluĭ, dar nu cunóscem pe ale inimeĭ care este cel maĭ profund ocean și cea maĭ misteriósă adâncime a universuluĭ. Vaĭ aceluia care se încrede a pluti pe acest teribil abis! Suferințele celuĭ ce înfruntă furia luĭ Neptun, sunt nimic pe lângă cele ce va îndura el.

In tot cursul ḑileĭ Costin străbătu coridórele și locurile din jurul monastireĭ ca o hiară sĕlbatecă care pórta în pântece săgéta vênătoruluĭ.

Către séră, simțind că este cu neputință ca somnul să atingă genele luĭ, luă un cal și începu a'l alerga peste văĭ și déluri. Târḑiŭ după meḑiul nopțeĭ, ostenindu'și corpul, se culcă pe spinarea uneĭ stâncĭ.

Vĕḑêndu'ĭ cine-va faţă plină de frumuseţe, dar palidă şi îndurerată, vestmintele rupte, pĕrul plin de ierburĭ şi pulbere, ar fi creḑut că este Adoniŭ ucis de sĕlbatecul mistreţ saŭ Prometeŭ sfâşiat de vulturiĭ luĭ Jupiter.

Se deşteptă când raḑele sóreluĭ începură a fi arḑĕtóre. Uitându-se în jurul sĕŭ, vĕḑu la pólele stânceĭ calul care păscea. Se simţi atâta de trudit şi descuragiat, în cât murmură cu durere :

—Vaĭ ! ce s'a făcut tăria sufletuluĭ meŭ de erĭ! In câte-va ore cum m'am schimbat!

Şi plecă cu paşiĭ împleticindu-se spre monastire. Calul 'l urmă cu capul plecat. Une-orĭ ridica urechile şi ţintea ochiĭ sĕĭ inteligenţĭ asupra juneluĭ, ca cum 'l-ar fi întrebat de ce sufere.

Costin se afundă într'un desiş de aborĭ. Umbra, frémătul, recórea 'ĭ alinară puţin durerea în cât simţi dorul d'a o revĕrsa în cântece. Vocea luĭ se auḑi în sînul natureĭ ce părea că visează, şi ecoul văieĭ îngână aceste versurĭ :

„Cer frumos al ţĕreĭ mele,
Inflorit cu miĭ de stele,
Cât eştĭ tu de fericit,
Că 'n lumina ta se scaldă
O privire dulce, caldă,
Ochĭ de ânger mult iubit!“

Lunca resuna încă de cele din urmă cuvinte ale junelui, când o voce din depărtare, ca din altă lume, dulce și misteriósă, un cântec melodios de lebădă murindă, făcu să 'i se înfióre inima ca frunda și iérba mișcată de bóre. Inclinând auḑul spre pământ, sorbi accentele aceleĭ vocĭ, cum sórele arḑétor sórbe roa florilor.

Cântarea încetă. Condamnatul din infern auḑind vocea luĭ Dumneḑeŭ că'l iartă și 'l chiamă la bucuria eternă, n'ar fi avut o față mai strălucitóre de cât Costin în acele momente. Alergă spre partea de unde auḑise acele accente cerescĭ.

Intr'o speluncă sub pólele monastireĭ, vĕḑu pe Zoe. Era însoțită de Amalia.

Biata copilă avea aerul abătut. Ședea pe țĕrmul unuĭ isvor și rupea florĭ dintr'un buchet pe cari le arunca în apă, apoĭ le urma cu ochiĭ cum plutiaŭ.

Costin nu cuteză a se apropia. Și cu tóte acestea cât de mult doria să șéḑă pe acel covor de iérbă lângă copilă, mai cu sémă că era un loc liber lângă dênsa !

Se ascunse între arborĭ și se uită lung și amoros la ea, până când nisce copiĭ, cari se certaŭ și gata să se încaere pentru un puiŭ de turturea, trecênd pe lângă dênsul, apucară spre Zoe. S'ar fi luat după

dênşii, dacă ea n'ar fi întors capul către copiĭ în acel moment.

— Ionel,—ḑise cel maĭ mare dintre dênşii, care nu avea de cât vr'o ḑece anĭ, către altul ca de şépte anĭ,— fă'ţĭ cruce şi spune adevĕrul. Nu'ţĭ am ḑis eŭ erĭ că am aflat un cuib de turturele ?

— Erĭ ?—rĕspunse Ionel, uitându-se lung la cel care îl întreba şi muşcând dintr'un codru de turtă.— Nu sciŭ. Erĭ am fost la târg.

— Veḑĭ că minţĭ ! — strigară ceĭ alţĭ copiĭ cu triumf.

— Mint eŭ ?—se resti cel care întrebase.—Acum vĕ arunc în apă.

— Incércă dacă vreĭ să strig pe mama care este colea,—ḑise Ionel.

— Puiul este al nostru ! — strigă unul cu aer decis, către cel maĭ mare.—Tu nu aĭ să te amestecĭ. Auḑĭ tu ?

— Eŭ am vĕḑut cuibul, Trică. Puiul este al meŭ.

— Ba este al meŭ, căcĭ eŭ v'am dus pe acolo. Sciam că este un cuib.

— Vorbă să fie. Eŭ m'am urcat în copac. D'aceea 'mĭ-am rupt cămaşa ? Să'l las voă ? Cât lumea! Dă'mĭ puiul, Ionel.

— Nu'l daŭ,—şi copilul o tuli. Dar cel mare

îl prinse de pĕr. Ceĭ-alțĭ săriră pe dênsul și se rostogoliră toțĭ în iérbă ca un ghem.

Zoe, Amalia și Costin săriră ca să'ĭ despartă.

Copii se aleseră, uni cu pĕrul smuls, alțiĭ cu fața sgâriată și alțiĭ cu cămașa sfășiată, iar Ionel se alese cu puiul pe care'l mângâia în sîn.

— Nicĭ Solomon,—dise Zoe,—nu póte să'ĭ împace.

— Să încercăm, —adăogă Costin, fericit că află ocasie d'a vorbi cu aceea care de la întêia vedere, se făcuse dómna inimeĭ luĭ.

Apoĭ adresându-se copiilor, urmă: — Puiul nu póte să fie al tutulor, pentru că fie-care din voĭ vrea să'l aibă. Vreți să ve daŭ câte un picior saŭ aripă?

— Nu, nu!—strigară copii cu milă.

— Atuncea dar nu rĕmâne de cât să'l vindeți. Eŭ vĕ daŭ un leŭ pe dênsul. Un leŭ se póte împărți, dar nu și un puiŭ.

— Bine, iécă puiul!— dise Ionel, scoțênd din sîn turturelul.

Costin îl luă și 'l dăte Zoeĭ, dicêndu'l:

— Fiĭ mama orfanuluĭ.

Ea luă puiul și 'l sărută.

Junele dăte moneda luĭ Ionel, îndemnând s'o împartă drept.

Indemnul fuse în deșert. Copii abia se depărtară câți-va pași și începură a se certa, cerênd fie-care să ție moneda până la sat.

Dar Costin nu mai era dispus să se ocupe de dêuții.

El și Zoe schimbară câte-va ochiri cari 'i făcură să roșiască.

In cele din urmă Zoe rupse tăcerea:

— Aș dori sa sciu numele celui ce 'mi-a încredințat p'acest mic orfan.

— Costin Fulga!—murmură junele.

— Eŭ, Zoe Urianu.

— Sciam,—ḑise el, zîmbind.

— Și eŭ sciam cum te numesci.

Zoe 'și mușcă buzele cari 'i trădaŭ misterul inimeĭ.

Figura luĭ Costin se lumină de bucurie.

— Nu am avut fericirea a te vedea erĭ!

— N'am eșit din casă. Nu 'mĭ era bine.

Cu cât amorul este sublim, cu atât cele d'întêiŭ cuvinte prin cari el se trădează, sunt pulbere în sóre, stele în lumina ḑileĭ.

Eĭ tăcură, căcĭ inimele lor își spuneaŭ cele mai dulcĭ secrete.

In acea ḑi Costin veni la masă. Câte-va dame aruncară ochiri pline de rĕutate, căcĭ ele pătrun-

sese misterul juneĭ perechĭ. Zoe nu ridică ochiĭ din taler şi nu scóse nicĭ un cuvênt.

In deşert Costin spionă o singură ochire. Se sculă de la masă, plin de ciudă.

Către séră o întâlni în vale. Pasĕrile cântaŭ în arborĭ.

— Audĭ cum aceştĭ poeţi aĭ luĭ Dumneḑeŭ îţĭ mulţumesc că te înduraĭ să'ĭ visitezĭ!—ḑise el cu întristare.

— Am aflat accentele unuĭ alt poet,—rĕspunse ea,—şi sînt supărată că nu le aflu scrise în fiecare frunḑă. Nu s'a îndurat să arunce în cale'ĭ de cât doă inspiraţiĭ cari nu 'mĭ es din minte.

Costin surise.

Vorbiră de poesie, de musică, de pictură, de botanică, de astronomie, numaĭ de amor nu cutezară nicĭ un cuvênt.

A treia ḑi Costin într'un moment de răpire, o salută cu numele simplu:

— Zoe!

A patra ḑi el nu eşi din casă, avu friguri. Zoe aflând, se închise şi stătu tótă nóptea la feréstră.

A cincea ḑi se întâlniră.

El îĭ ḑise;—Zoe!

Ea îĭ ḑise:—Costin!—şi 'ĭ întinse mâna pe care el o atinse cu buzele.

Copila se înfioră.

Peste două săptămâni, Zoe și Costin ședeau pe malul Argeșului, sub umbra désă a copacilor. Paserile cântau în frunde, iar ei jos șoptiau:

„Te iubesc!“

Și adierile din iérbă, flori, frunde și unde, îngânau șopta unei sărutări al căreĭ profum se înalța către Dumnedeŭ.

Costin și Zoe ridicară ochiĭ spre cer. Li se păru că cerul este deschis și că Dumnedeŭ le surîde din splenditul sĕŭ tron, dicêndu-le:

„Iubiți-vĕ!

—○0○—

METEMPSIHOSA

Urianu este un nume care ascunde pe cel adevĕrat. Nicĭ că am putut face altmĭnterea, când ceĭ maĭ mulțĭ din eroiĭ noștri viețuiesc încă.

Zoe vorbi părinților eĭ atâta despre întinsele cunoscințe ale luĭ Costin Fulga în litere, sciințe și arte, în cât acestia întinseră mână junelui cu bună voință.

— Domnule Fulga, — ĭĭ ḑise într'o ḑi Urianu, — ne însoțescĭ câte-va ḑile la Rucăr? Zoe doresce de mult să véḑă pescera Dâmbovicióreĭ. Eŭ și domnia-ta vom merge călare.

— Cu bucurie,—rĕspunse junele.

Și a doa ḑi, în revĕrsatul ziorilor, trăsura era pe cale. Urianu în partea dréptă lângă soția sa, iar Fulga în stânga lângă Zoe.

La un conac copila dise încet lui Costin :

— Să trecĭ cu calul în partea dréptă a trasureĭ ca să nu mĕ observe mama când mĕ uit la tine.

Pentru întêia óră ea îl tutuia. Se uită lung la dênsa cu una din acele priviri pline de amor, bucurie şi voluptate, priviri cari par a sorbi fiinţa asupra căreĭ cad. Ea îĭ rĕspunse cu un zîmbet de cochetărie.

Câtă fericire în inima acesteĭ june perechi! Natura întrégă părea că se învestise de sĕrbătóre ca să o primească. Muscelele eraŭ pline de florĭ, profume, melodiĭ şi murmure dulcĭ. Pasĕrile se jucaŭ în aerul senin şi cântaŭ imnul de întêmpinare al acestor amanţi.

Din când în când Costin descălica şi culegea florĭ, le făcea buchete şi le da frumóseĭ amante.

Zoe 'i le plătia cu zîmbirĭ pe carĭ nu le ar fi schimbat pentru tóte splendorile lumeĭ.

Séra o petrecură în Câmpu-Lung. Junii noştri se preumblară în partea de sus a oraşuluĭ, însoţiţi de Amalia, acest Argu care închidea ochiĭ, murmurând cu regret : „Tinereţe, tinereţe!“ şi cugetările eĭ sburaŭ póte către ţĕrmiĭ Rinuluĭ, către timpul când se plimba şi ea cu un bălan fiŭ al Germanieĭ prin acele locurĭ desfătătóre. Cam acesta trebue să fi fost ţelul cugetărilor Amalieĭ, căcĭ din când în când câte o lacrimă picura din ochiĭ eĭ.

Acea parte a oraşuluĭ este acoperită de arborĭ frunḑoşĭ. Icĭ şi colea câte o vênă de apă şerpuiesce prin iérbă şi sub garduri. In partea despre rĕsărit se intinde ca o pânḑă de argint şi vuiesce rîul Dómneĭ.

Raḑele luneĭ se scăldaŭ în unde şi licuraŭ prin foile arborilor.

Junii umblară mult. Sufletul lor era beat de cele maĭ dulcĭ simţimênte. Costin strângea uşor braţul tremurând al copileĭ care 'şĭ înclina capul pe umĕrul luĭ.

Intr'un moment, când mişcările sufletuluĭ par a nu maĭ avea loc într'ênsul şi isbucnesc cu putere, Costin o strânse la pept şi o sărută cu foc. Cât-va ea se svêrcoli ca o columbă în braţele luĭ încleştate; dar simţimêntul de care amêndoĭ eraŭ pĕtrunşĭ, o făcu să rĕspundă şi ea cu sărutărĭ înfocate şi cuvinte pline de amor.

El luând frumosul eĭ cap între mânĭ, în momentul când era luminat de raḑele luneĭ, o privi cu estas şi strigă:

— Zoe, Zoe, noĭ ne am maĭ iubit o dată.

— Când?—întrebă ea, şi sunetele acestuĭ cuvênt se topiră într'o sărutare.

— Nu sciŭ. Dar îmĭ pare că am maĭ contemplat o dată acéstă figură cerésca, că am maĭ sărutat o dată aceste buze maĭ dulcĭ şi maĭ sânte de cât bu-

curiile raiuluĭ, că am maĭ strâns în braţe acest corp divin cu care m'aşĭ arunca în valurile mărei. Spune, Zoe, n'aĭ fost tu odinióră vestala ce am iubit pe ţĕrmiĭ Tibruluĭ, atuncea când păsceam oile tatăluĭ meŭ ? Sunt de atuncĭ aprópe doă miĭ de anĭ ! Spune, îţĭ amintescĭ ? N'aĭ fost tu o flóre de grenadă din Alambra şi eŭ un filomel care cântam, sorbind roa de care eraĭ stropită ? Pare că te-am maĭ vĕdut în India. Eraĭ cea maĭ frumósă baiaderă din Casimir şi eŭ cel maĭ drăgălaş poet al Ganguluĭ. Te-aĭ scăldat o dată în valurile albastre ale rîuluĭ sânt. Jucându-te cu sóţele téle, aĭ alunecat într'o vultóre. Era să perĭ, dacă nu m'aşĭ fi aruncat în valurĭ să te scap. O dată sufletul meŭ era în palatul Valhala al luĭ Odin. Nu eraĭ tu frumósa fecióră care 'mĭ-a turnat în cupa de aur idromelul spumând ? Nu eraŭ buzele tele cari aŭ îngânat pe harpa de ivor suspinele amoróse ale Freieĭ ? 'Ţĭ amintescĭ ? Odin te dase sufletuluĭ meŭ ca să 'l desfătezĭ, căcĭ îmĭ lăsasem corpul în câmpul resboiuluĭ. Patul de nuntă ne era un nor de purpură.

Copila răpită de fericire 'l asculta cu nesaţiŭ.

— Zoe, acum cred şi eŭ în metempsihosa luĭ Pitagora. Cred că sufletele nóstre s'aŭ maĭ întâlnit şi s'aŭ iubit în acéstă lume. Altminterea cum s'ar putea ca în câte-va ţile, noĭ să ajungem a ne iubi

atât de mult, în cât să nu fim de cât un singur suflet, cu acelaşi dor, cu acelaşi gând.

Şi buzele luĭ o sărutaŭ, cum sărută raḑele arḑĕtóre ale sóreluĭ rosele grădinilor.

Şi murmurele dulcĭ ale nopţeĭ, şi vuetul undelor spărgêndu-se de petricele, şi suspinul paserilor din arborĭ, repetaŭ ca nisce şópte venite din cer:

„Da, voĭ v'aţĭ iubit de atâtea orĭ!“

Amalia 'ĭ deşteptă din estasul lor.

Se înturnară acasă pĕtrunşĭ de religiositate, ca cum s'ar fi întors dintr'un sânt pelerinagiŭ. Dar nu era pelerinagiul amoruluĭ lor? Acele locurĭ umbróse, prin sărutările, suspinele şi aspiraţiile lor, nu devenise maĭ sânte de cât Sinaiul, Meca şi Sionul?

—○0○—

PESCERA DAMBOVICIÓREI

A doa ḑi pe când se înhămaŭ caiĭ la trăsură, domnul Urianu se plimba prin curtea ospeluluĭ. Arunca ochiĭ din când în când spre feréstra luĭ Fulga. Aerul figureĭ arăta că cugetările 'ĭ eraŭ concentrate.

— Zoe iubesce pe junele acesta. Nu sciŭ cum se face, dar ṣi-eŭ îl iubesc!

Aci se învêrtiaŭ cugetările părinteluĭ. Nu cuteza însă a merge până la scopul lor, eternul legământ între Zoe ṣi Costin. De câte orĭ o idee se apropia furiṣ de acest scop, Urianu părea că vede întunecându-se figura soţieĭ séle. Chiar în acea séră avusese o dispută cu dênsa!

— Nu'mĭ plac convorbirile acestuĭ june cu Zoe, — ḑise ea.

— Mie 'mĭ plac tot d'auna convorbirile în cari inima şi spiritul câştigă ce-va bun, — adăogă el cu autoritate.

— Ar trebui însă a cugeta şi la viitor.

— N'am nicĭ o grijă. Este un june cu caracter nobil.

— Caracterul cel nobil chiar póte să 'l îndemne la nisce aspiraţiĭ cari...

— Nu le aprobĭ? — o întrerupse el. — Aĭ uitat óre de unde am plecat?

— Nu, însă ar fi bine ca fata mea să plece de unde am terminat eŭ.

Urianu se încruntă. Aceste cuvinte eraŭ o epigramă asupra originei séle obscure.

— Ar trebui să sciĭ,—murmură Urianu,—că nu femeea înalţă pe bărbat, ci bărbatul înalţă pe femee.

Şi disputa se termină cu tăcerea soţuluĭ şi câteva murmure ale soţieĭ.

Sculându-se diminéţa, Urianu ḑise soţieĭ séle:

— Trebue să rupem o dată cu aceste prejudiţiĭ carĭ ne fac să fim o castă în popor. Nicĭ Dumneḑeŭ, nicĭ spiritul timpuluĭ, nu le maĭ toleră. Am rĕmas isolaţi de societate care ne combate cumplit.

Şi eşi.

Il vĕḑurăm plimbându-se prin curtea ospeluluĭ. Era încă afundat în gânduri când auḑi vocea Zoeĭ:

— Bună ḑiua, tată.

Și sglobia se agață de gâtul tatăluĭ sĕŭ, care se uită cu iubire la acest odor al căsătorieĭ séle.

— Cât ar fi de fericiți împreună! — cugetă el, apoĭ întrebă:—Unde este Fulga?

— Nu'l am vĕḑut încă!—rĕspunse ea roșind.— Am observat că se culcă fórte târḑiŭ. Nu stinge lumina de cât la doă ore din nópte. Acésta póte să'ĭ facă rĕŭ. Cértă'l tu, tată.

— Dar ce drept am eŭ?

— Cum ce drept? Dar eștĭ dator să arăți unuĭ rătăcit calea.

— Așa!... Bine, 'l-oiŭ certa!—ḑise el sărutând frumosul eĭ pĕr.

Dar în momentul când Zoe se agățase de gâtul tatăluĭ sĕŭ, eșia și Costin din camera luĭ.

— A! domnișorule, — ḑise Urianu, întinḑêndu'ĭ mâna,—eștĭ din aceia carĭ nu iubesc să véḑă sórele rĕsărind.

Junele roși, bĕtrânul urmă:

— Să nu uiți proverbul: „Cine se scólă de diminéță, departe ajunge până séra!“ Dar acest proverb maĭ cere o condiție imperiósă ca sà'l putem aplica cu prudență. Trebue să ne culcăm de timpuriŭ séra, ceea ce domnia ta nu cam facĭ. Am observat că stingĭ lumina fórte târḑiŭ.

— Une-ori când lucrez,—îngână Costin.

Zoe se simți ușurată.

— Acum nu va mai fi palid,—cugetă ea.—Mameĭ nu 'ĭ place din acéstă causă. „Pare că este fert în céră!“ ḑice ea.

Plecând, trecură acele frumóse locurĭ carĭ sunt coróna Muscelului. Se oprirà câte-va ore în Nămăiescĭ, o monastire de călugărițe săpată întru'un munte de pétră.

— Așĭ voi să locuiesc aci, — ḑise Zoe, după ce visitară acel ciudat monument.

— Atuncea ar fi cuibul unuĭ ânger, — adăogă Costin încet.—M'așĭ face eremitul acestuĭ munte.

— Eloisa și Abelard, — murmură ea, — dar fericiți!

Și pentru întêia óră ea simți că nu maĭ póte fără acest frate al sufletuluĭ sĕŭ, frate pe care 'l întâlnise în momentul când inima luĭ se desvolta ca să sórbă flacăra și lumina amoruluĭ.

Către séră eraŭ în Rucăr. Pentru a visita Dâmbovicióra trebuia să mérgă călărĭ.

A doa ḑi în revĕrsatul ziorilor, caiĭ nechezară în curte.

Dómna Urianu înțelese că nimenĭ altul nu póte să însoțiască cu maĭ multă grijă pe Zoe, de cât Costin, și pentru întêia óră fuse gingașă cu dênsul.

— Veĭ avea grijă de Zoe, domnule Fulga! — ḍise ea.

Costin nu sciu cum să mulţumească de bucurie.

— Mama este amabilă cu tine pentru că aḍĭ eştĭ maĭ rumen, — lĭ şopti Zoe. — Trebue să sciĭ că nu lĭ plac de cât óminiĭ cu figurĭ sănătóse.

Plecară călărĭ.

Doĭ ţĕranĭ mergeaŭ înainte, în urmă Zoe şi Costin, apoĭ dómna şi domnul Urianu, însoţiţĭ de alţĭ doĭ ţĕranĭ carĭ ţineaŭ frêuele cailor.

Dómna Urianu căuta să nu pérḍă din vedere pe Zoe, ceea ce nu fuse cu putinţă, din causa desişuluĭ de arborĭ, din causa stâncelor, din causa cotişurilor şi . . şi . . şi, maĭ cu sémă, din causa amoruluĭ care iubesce singurătatea.

De la o fugă de cal până la pescerĭ, calea se schimbă. Ceea ce vedem, este natura munténă în tótă mândria şi strălucirea eĭ.

Sunt frumoşĭ ţĕrmiĭ Rinuluĭ încărcaţĭ cu viĭ şi ruine, sunt măreţe culmile Alpilor, sunt rîḍĕtóre malurile Taguluĭ. Dar nicăirea natura nu înfăţişează atâtea variaţiĭ, aci sublime şi sumbre, aci gânditóre şi gingaşe. Nicăirea nu sunt atâtea valurĭ de lumină şi umbră, de céţă şi raḍe, de profume şi adierĭ. Dumneḍeŭ făcênd acéstă cale, pare că a cugetat la tóte efectele ce încércă omul în faţa natureĭ şi a pus aci tot ceea-ce póte să le deştepte. A-

flăm aci în miniatură semeția Tavoruluĭ, întunecimea Vesuvuluĭ, profumele Himalaieĭ, undularea grațiósă a Pinduluĭ. Cugetările călĕtorilor sunt aci eroice ca în Omer, aci lirice ca în Pindar și Osian, aci tragice ca în Sofocle și Byron, aci dulcĭ ca în Teocrit și Catul.

Calea Dâmbovicióreĭ este o strîmtóre între doĭ munțĭ de pétră cenușie, cari se înalță drepțĭ ca doĭ părețĭ. La piciórele lor se rostogolesc vuind valurile albastre, recĭ și spumegânde ale Dâmbovicióreĭ.

Albia lor este calea ce duce la pescerĭ. Rațele sóreluĭ nu pot străbate în acéstă strîmtóre titanică. Culmea munților uriașĭ este incununată de piuĭ și feregă; părețiĭ lor sunt însmăltațĭ de florĭ albastre și galbene. Din fundul acesteĭ strîmtorĭ nu vedem de cât azurul ceruluĭ, arboriĭ culmeĭ cari se înclină și se lănțuiesc, vulturiĭ rotindu-se prin norĭ și paserile cari sbóră pe lângă cuiburile acățate în stâncĭ.

In câte-va locurĭ calea se resfață și rĕmânem uimițĭ de lumina, verdéța și umbra cari se mărită cu grațle și voluptate.

Amanțiĭ străbătură acéstă cale, pătrunșĭ de fiorurĭ aci religióse, ca cum ar fi intrat într'un templu gotic; aci eroice, ca cum ar fi vĕdut eșind 'naintea lor cetele ferentarilor luĭ Mihaĭ, vĕrsând din armele lor flacărĭ, mórte și fum.

Zoe şi Fulga mergeaŭ alăturĭ. El ţinea frînele celor doĭ caĭ. Ea se ţinea cu braţele de gâtul juneluĭ şi înclina capul pe umĕrul luĭ, aşa că formaŭ o grupă care ar fi făcut pe un pictor saŭ scultor să strige: „Iécă un model!“

Zoe dori să scie tótă viaţa amantuluĭ sĕŭ, şi o află.

El îĭ spuse că este fiul unuĭ arendaş din satul Fulga, că a perdut părinţiĭ din cea maĭ fragedă copilărie; că rĕmânênd singur, fără protecţie, fără mijloc de viĕţuire, a plecat în Bucurescĭ unde, cu marĭ trude, a putut să afle un loc ca să pótă învĕţa. Iĭ spuse tóte suferinţele, tóte privaţiile cu cari s'a luptat, până când a putut să termine învĕţăturile din Sântul Sava şi până când să 'şĭ facă o posiţie modestă.

In cuvintele luĭ era atâta adevĕr, atâta devotament, atâta simţire, în cât ea îĭ strânse capul la sîn şi suspină adânc când el ḑise:

— Şi acum când am ajuns acolo unde sburaŭ aspiraţiile mele de fericire şi ambiţie, mĕ simţ atâta de străin în acéstă lume mare, atâta de nefericit, în cât adesea căpĕtêiul meŭ este scăldat de lacrimĭ. Aşĭ da tótă sciinţa mea pe un colţ la o vatră unde să fiŭ iubit. Zoe, tu nu sciĭ ce va să ḑică a fi străin, a nu avea pe nimenĭ care să îngri-

jască de sórta ta, pe nimeni care, când frigurile corpului şi ale creerilor te lănţuiesc în pat, să se aşeḑe un moment la căpĕtâiul tĕŭ şi să te mângâe.

— Am zăcut şi lângeḑit în pat sĕptĕmâni întregi, şi, pentru că eram străin şi fără putere, nicĭ o figură de amic n'am vĕḑut în pragul camereĭ mele. Pot să fug, să caut pânea la un alt cap al lumeĭ, şi nu va remânea un loc gol în acéstă ţéră unde m'am născut, unde am suferit şi pe care o iubesc atât de mult! Orĭ unde m'aşĭ duce, aşĭ fi tot atât de străin cum sînt şi aci.

— Costin!—ḑise ea, arătându ĭ o faţă udată de lacrimĭ şi 'norată d'o mustrare tĕnĕră.—Dar eŭ?

— Tu!—strigă el, strângênd-o în braţe.—Să nu mĕ iubescĭ. Să 'necĭ acest simţimênt în inima ta. Tu eştĭ avută, eŭ sînt sărac; tu eştĭ aristocrată, eŭ sînt fiŭ de plugar.

— Nu, nu! Şi tata e fiul unuĭ plugar. S'a rădicat prin sudórea luĭ, tot ca tine. Apoĭ tu, abia un june, aĭ ajuns departe, şi veĭ ajunge şi maĭ departe, când vom fi uniţi, căcĭ în amorul meŭ veĭ afla îndemnul ambiţieĭ, curagiul şi puterea sufletuluĭ, un sîn lângă care să te repausĭ şi o mână care să'ţĭ ştérgă sudórea frunţeĭ şi să'ţĭ aline bătăile inimeĭ. Nu creḑĭ tu că voiŭ fi o bună soţie?

— Tu să nu fiĭ o bună soţie, tu, Zoe?

— Atuncea dar pentru ce vorbescĭ cu atâta amărăciune de viitor?

— Viitorul meŭ fără tine, Zoe,—ḑise el, şi un fulger întunecos scăpără în ochiĭ sĕĭ,—va fi o luptă turbată cu lumea până când voiŭ muri.

— Fără mine, aşa să fie! Dar şi al meŭ fără tine, va fi mormêntul!

Şi sigilară acest jurămênt solemn cu o sărutare.

In acel moment eşiră din calea întunecósă şi vĕḑură resfăţându-se 'naintea lor o vale plină de arborĭ şi lumină, de florĭ şi paserĭ, de pâraie argintiĭ cari murmuraŭ prin ierbă. Cerul era senin, sórele dulce şi arboriĭ 'şĭ legănaŭ vêrfurile lor, şi vulturiĭ se rotiaŭ în limpedul aer, şi paserile cântaŭ şi săriaŭ prin foile arborilor, scuturând roa de care eraŭ udate pe capul junilor amanţĭ.

Aci se opresc şi descalecă. Vĕḑură un isvor de cristal care isbucnia dintr'o stâncă şi care le deşteptă dorinţa d'a bea. Alergară, ţinêndu-se de mână. Ierba şi florile abia se înclinaŭ sub paşiĭ copileĭ. Ea se aplécă, face din mânele eĭ micĭ şi albe o cupă cu care bea ea şi el.

Dar în momentul când Zoe alina setea tantalică a luĭ Costin, cu acéstă cupă care îl făcea să nu se maĭ sature, domnul şi dómna Urianu eşiaŭ din strîmtóre şi 'ĭ zăriră. Figura tatăluĭ se lumină de un zîmbet, figura mameĭ se încruntă.

Copila dăte un țipĕt uşor, desfăcu cupa şi 'şĭ udă rochia de sus până jos.

Reintrară în calea ce, în apropiere de peşteră, se îngustă mai mult şi are aspectul ca cum un trăsnet ar fi despicat muntele. Undele vuiaŭ mai cu putere, părețiĭ munteluĭ eraŭ mai întunecaţĭ, aerul mai rece şi țipĕtul vulturilor se auḑia mai des în jurul stâncelor.

Zoe şi Fulga nu cutezaŭ să rădice ochiĭ; ea se roşise, el se pălise, şi adierile apeĭ le sărutaŭ fruntea asudată şi arḑêndă. Tremuraŭ pe caiĭ lor, ca doĭ copiĭ prinşĭ furând póme. Eĭ schimbaŭ din când în când ochiĭ furişe. Domnul Urianu le arunca ochiĭ pline de iubire şi tinereţe. Numaĭ dómna Urianu, după mănia care făcea să'ĭ tremure buzele, nu erea dispusă a ierta necuviinţa feteĭ d'a alina cu apă din mănele eĭ setea juneluĭ. Soţul însă părea că'ĭ amintesce suvenirele din tinereţe. Bunul tată, el scia că aceste dulcĭ pĕcate sunt florile de aur din cari este împletită cununa fericireĭ, el scia că este o crimă a le ofili cu suflarea uscată şi aspră a pruderieĭ. De aceea 'ĭ ierta, şi, în limbagiul ochirilor ce schimba cu dênşiĭ, părea că 'ĭ încuragia chiar.

Caiĭ spărgeaŭ cu plăcere undele albastre carĭ se restogoliaŭ vuind, călĕtoriĭ eraŭ afundaţĭ în cuge-

tăriĭ când ochiĭ domnuluĭ Urianu vĕdură în păretele din drépta munteluĭ o adâncime întunecósă.

— Iécă pórta infernuluĭ!—ḑise el, arătând-o cu mâna.

— Aci e peştera,—ḑise unul din ţĕranĭ.

— Şi vom intra în ea?—strigă Zoe cu spaimă.

— Maĭ încape vorbă?—respunse tatăl.—Aĭ un cavaler lângă tine care te va apăra şi de smeĭ.

— Eŭ nu intru, chiar când aşĭ avea o sută de cavalerĭ lângă mine!—murmură dómna Urianu, aruncând priviriĭ speriate carĭ căutaŭ să pătrundă întunecimea peşterei!

— Veĭ intra!—şopti soţul eĭ, şi în accentul luĭ era o stăruinţă plină de tinereţe,—pentru că aĭ un cavaler care preţuiesce cât o mie.

Inima de ghiaţă a prudeĭ dame păru că se topesce sub ochiĭ domnuluĭ Urianu, în carĭ scînteia adevĕrata iubire şi o dulce mustrare. Ea îĭ dăte braţul, zîmbind de încredere, şi intrară.

In timpul acela câţi-va ţĕranĭ aprinsese torţe şi luminaŭ intrarea peşterei.

Zoe încă nu se decisese a intra. Se uita cu témă la acel abis de întuneric, adevĕrat capriciŭ selbatic al naturei muntene.

— Aşa o fi póte infernuluĭ! —şopti ea, şi o palóre dulce topi rumenéla figureĭ séle.

Bĕtrânii se adâncirĕ în peşteră. Doĭ ţĕranĭ cu torţele în mânĭ, aşteptaŭ pe junĭ.

— Să intrăm şi noĭ, Zoe!—ḑise Costin cu vocea rugătóre.

— 'Mĭ e témă,—respunse ea.

— Cu mine?—întrebă el, şi copila citi o mustrare în figura luĭ.

Ea se lăsă a fi condusă, precum odinióră frumósa regină a Cartagineĭ, nefericita Didonă, fu condusă de Enea în peştera munteluĭ, fiind apucaţi de vijălie, când vênaŭ căprióra şi gazela Atlasuluĭ. Aceeaşĭ ruşine coloră fruntea fecióreĭ, acelaşĭ fior făcu să'ĭ tremure sînul ca frunḑa plopuluĭ bătut de vênt.

Se afundară în peşteră. Lumina fantastică a torţelor o făcea mult maĭ înfiorătóre. Stâncele de pétră păreaŭ nisce sentinele.

Fantasia luĭ Costin care împopora tóte cu suvenirile trecutuluĭ, îl făcu să véḑă în acea peşteră o pândă de care profitaŭ strămoşiĭ noptri, când barbariĭ cutezaŭ a călca sântele hotare. Lĭ păru că vede încă pe colonii Romeĭ, înclinaţi pe lancea lor, pândind şi ascultând cele maĭ micĭ sgomote ce turburaŭ somnul munteluĭ.

— Dacă acéstă peşteră ar avea o voce,—ḑise el, strângênd la sîn braţul tremurând al fecióreĭ,—câte fapte măreţe şi nobile ar spune lumeĭ! Câte săgeţĭ

or fi sburat de aci, făcênd pe cumpliții barbarî să musce țêrâna în agonia lor!

— Dar cine scie,—adăogă ea,—câte ființe persecutate de lume, aŭ căutat scăpare într'acest loc înfiorător! Câți ca noi or fi abandonat patul móle al caseĭ părintescĭ și preferit un ascernut de frunde și muşchĭ în acéstă pesceră unde nu ajung vuetele și ghiarele aceluĭ demon cumplit care se numesce Lume! Dacă aşĭ sci, Costine, că părinții meĭ s'ar opune la unirea nóstră, atuncĭ ne-am rătăci în sînul acestor munți, am cere fiarelor un culcuș și plantelor un nutriment cu care să ducem o viață plină de amorul nostru, care nu póte încăpea de cât în sînul acesteĭ naturĭ frumóse și mărețe!

Fulga strânse și maĭ mult la sîn brațul iubiteĭ copile.

— Sunt multe istoriĭ pentru acéstă pesceră,— murmură unul din țêraniĭ carĭ luminaŭ calea.

— Spune tot ce sciĭ!—dise Zoe.

— Apoĭ iécă chiar aci,—urmă țêranul, luminând un neteḑiș de pétră,—este patul unde a repausat o fată care 'nebunise de iubire. Biata Samfiră! Era cea maĭ frumósă, cea maĭ bună din fetele Rucăruluĭ. Pare că o vĕḑ încă în vêrful munteluĭ ca o ḑînă, cu iea și catrințele scăldate de fluturĭ carĭ scînteiaŭ la sóre, cu mijlocul încins de bete în carĭ anina mănuchiurĭ de florĭ fragede și rumene ca fața eĭ.

Zoe și Fulga ascultaŭ cu atenție.

Țĕranul însă simțind că piciórele 'ĭ se împleticesc, șeḑu pe stâncă, lăsă torța să'ĭ cadă fumegând la picióre și înclină în mână fața arsă de suferințe. Peptul luĭ svîcnia de suspine și lacrimile 'ĭ curgeaŭ șiróe.

Junii amanți țintiră asupra țĕranuluĭ uitătura lor plină de mirare. Eraŭ pĕtrunși de milă. Simțiaŭ că este o victimă a celuĭ maĭ sânt și maĭ puteric simțimênt, o victimă a amoruluĭ.

Ceĭ alți cu torțele în mână, ascultaŭ în tăcere oftările 'ĭ năbușite.

Un țĕran apropiându-se de Fulga, șopti :

— Să vĕ spun eŭ istoria luĭ și a Samfireĭ. El se perde cu totul când gândesce la aceea care 'l-a iubit atât de mult!

Domnul și dómna Urianu se apropiară. Zoe le spuse încet causa aceleĭ grupări tăcute.

Lumina palidă și tremurândă a torțelor da pescereĭ un aspect care amintia înfiorătórea descriere a infernuluĭ din Dante. Stoluri de lilieci, turburați din somnul lor, sburaŭ în jurul grupeĭ, isbind une orĭ flacăra torțelor cu aripa lor.

Pe când țĕranul se bocia singur și încet, cel-alt începu:

SAMFIRA NEBUNA

Sunt cinci-spre-ḑece anĭ aprópe de când acest nefericit Marin se iubia cu Samfira. Eraŭ atâta de fericiţĭ! Viitorul era plin de măgulirĭ pentru dênşi! Aşteptaŭ cu nerăbdare iarna ca să se cunune.

„Tómna scuturase frunḑele pădurilor. Vênturile ofilise iérba văilor şi a munţilor. Muscelele eraŭ tăcute şi triste. Focul începuse să arḑă în vatră!

„Atuncea începură a se găti de nuntă.

„In casa Samfirel eraŭ rĕsbóele întinse cu ţesătura velinţilor şi a pânḑelor. O vedeam trecênd cu grabă de la un resboiŭ la cel-alt, descurcând iţele, alegênd lânurile, îndemnând pe fetele carĭ 'ĭ ajutaŭ la facerea odórelor de nuntă.

„Intr'acel timp Marin lucra mereŭ la înfrumusețarea și înavuțirea caseĭ unde avea să locuiască cu Samfira. Își înconjura casa cu garduri bune, rênduia în grădină brazdele pentru primăvéră, făcea coșare pentru vite și cotețe pentru pasĕrĭ, măria porumbarul, încărca celarul cu sacĭ de malaiŭ și făină, cu póme și legume; întindea pe gratiĭ prunele la sóre; și când sórele era spre apus, pleca, cu inima înflorind de măgulirile dulcĭ ale viitoruluĭ, către locuința Samfireĭ. Acolo trecea tótă séra, glumind saŭ vorbind de ḑilele când vor fi împreună.

„Dar se vede că nu era scris să fie fericiți acești tineri cari păreaŭ a fi făcuți unul pentru altul!

„Cu câte-va ḑile înainte de Nascerea Domnuluĭ, când tótă lumea se îngrija de sĕrbătorĭ, un dorobanț aduse pe ascuns o hârtie către sub-prefect și câți-va militarĭ se furișară prin sate. Țin minte că în minutul când am dat cu ochiĭ de un militar, m'am înfiorat. Chiar în acea séră am întâlnit pe Marin și 'ĭ-am ḑis:

„—Vere Marine, nu miróse bine. Am vĕḑut militarĭ resfățându-se prin sat. Am face cu minte dacă am tuli-o în munți.

„Bietul tênĕr a îngălbenit ca céra și, lăsând capul să'ĭ caḑă pe sîn, murmură:

— Să fugim ? Dar Samfira !

„Ne-am luat cojóce, merinde, câte o pele de urs, puscĭ, cuțite, și ne-am furișat în murgul serei din sat, după ce Marin a însciințat pe Samfira de sórta luĭ.

„Treĭ sĕptĕmênĭ am locuit în acéstă pesceră, mereŭ în pază de hiarele selbatice carĭ cercaŭ să rostogóle petrele cu carĭ astupasem intrarea.

„Și era o iarnă grea.

„Nu eșiam din pesceră de cât ca să luăm merinde și să strângem lemne pentru foc.

„Intr'o séră însĭ, Marin, ne maĭ putênd să rabde fără să véḑă pe Samfira, se avêntură în sat. Dar n'apucă sĭ intre și o dróe de cânĭ începură a'l lătra. Tocmaĭ atuncĭ un cârd de dorobanțĭ și militarĭ se întorceaŭ de la cârciumă. El, îndată ce 'ĭ véḑu, începu să fugă spre casa Samfireĭ. Dar eĭ auḑind cânĭĭ că latră cu furie, zărind prin întunerec ceva care fugia sub ștréșina garduluĭ, creḑură că e hiara sĕlbatică și unul din eĭ descărcă o pușcă. Un gemet surd se îngână cu șuerarea crivĕțuluĭ și ceva omenesc căḑu.

„Când se apropiară și, la lumina unuĭ tăciune ce aduse dintr'o casă vecină, se uitară, véḑ că cel ce sângera pe pragul de la ograda Samfireĭ, era Marin, acela pe care de atâta timp îl căutaŭ pentru miliție, după stăruințele zapciuluĭ.

„Fără îndurare de rănile luĭ din carĭ gâlgâia sângele, îl târăsc prin zăpadă la casa satuluĭ unde îĭ legară braţele la spate şi'ĭ tunse frumosul păr.

„A doa-ḑi Samfira află de prinderea luĭ Marin. Satul întreg plânse de durerea şi bocetul eĭ. Alergă cu picĭórele desculţe, cu părul despletit, cu tótă zestrea într'o maramă şi se aruncă la picĭórele zapciuluĭ, cerênd cu lacrimĭ să rescumpere scutirea iubituluĭ eĭ.

„Zapciul însă rĕmase neînduplecat ca o stâncă de pétră. El ura pe acéstă fétă care 'l înfruntase pentru nisce cuvinte rele ce'ĭ adresase odată. Acum aflase prilej să se rĕsbune, isbind cu legea care totde-una în mâna unuĭ om rĕŭ este un cuţit înveninat.

„Chiar în acea ḑi bietul Marin fuse pornit pe jos, legat în lanţurĭ şi târât de doĭ dorobanţi călărĭ.

„Samfira şi părinţiĭ eĭ îl urmară până la Câmpu-Lung, de unde fu trămis la Bucurescĭ cu toţi prinşiĭ pentru óste din Muscel.

„Biata copilă vĕḑu pe iubitul eĭ mergênd cu capul plecat şi ofilit, cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ, cu picĭórele împleticindu-se şi legat de un lanţ cu ceĭ-alţĭ prinşĭ.

„Când ajunse la marginea oraşuluĭ, unde aveaŭ să'şĭ ia ḑiua bună de la părinţiĭ, rudele şi cunoscuţiĭ lor, — Marin strânse la pept pe Samfira, amândoĭ rădiçară ochiĭ la cer şi făcură jurământul în adâncul

inimeĭ lor, d'a nu sminti nimic din legămêntul ce aŭ încheiat în valea Rucăruluĭ, d'a se iubi până la mórte!

„Dorobanţiĭ dară semnul plecăreĭ.

„Doă suspine eşiră din sînul luĭ Marin şi al Samfireĭ, doă suspine carĭ păreaŭ că le rup rărunchiĭ.

„Marin fuse tras de lanţul prinşilor; Samfira încleştă braţele de gâtul luĭ şi cât-va timp merseră nedespărţiţĭ.

„Un dorobanţ cu patul pusceĭ descleştă braţele feteĭ, o îmbrânci şi se puse cu calul între ea şi el.

„Samfira se uită lung şi rĕŭ la selbatecul care o despărţise de acela care îĭ era maĭ seump de cât lumina ochilor. Păru că vrea să se arunce asupra luĭ, dar nu avu putere, căcĭ căḑu fără simţire în zăpadă. Când se deşteptă în braţele părinţilor eĭ, în deşert căută cu ochiĭ ca să véḑă pe Marin, în deşert plecă capul ca să auḑă sgomotul lanţuluĭ care îl têra. Céţa 'l ascundea din vedere şi nu maĭ auḑia de cât şueratul vêntuluĭ care spulbera zăpada.

„Abia către séră se îndupleca a intra în oraş. Tótă nóptea plânse şi se rugă. A doa ḑi reveni în Rucăr.

„Când am lăsat pescera, după cincĭ sĕptĕmânĭ de suferinţe, şi am intrat în sat, n'am maĭ cunoscut'o: atât se schimbase, atât se ofilise. Nu maĭ era fata

frumósă și sglobie de odinióră care înseninа cele mai întunecate frunți cu arătarea ei.

„Gura ei abia murmura câte-va cuvinte cari se 'necaŭ în lacrimi. Cu mari trude mamă-sa o făcea să mânce puțin, să sórbă câte-va picături de apă.

„Mâna lui Dumnedeŭ o isbi mai cumplit în săptămâna Brândei: perdu în aceeași di părinții și rămase străină în satul nostru. Dar acéstă asprime nu avu ce să mai sdrobiască într'ênsa, căci tot era sdrobit. Urmă ca o eșită din minți cosciugele părinților ei, auḑi rugele înmormêntărei, auḑi sunetul tânguios al clopetelor, auḑi sgomotul surd al pământului căḑênd peste cele doă coșciuge, și nici o lacrimă nu'i picură din gene, nici un suspin nu'i umflă sînul.

„Toți se îndesaŭ în jurul ei, toți se încercaŭ să o facă a 'și reveni în minți. Nu mai fuse cu putință.

„Era nebună!

„Într'o di se făcu nevěḑută.

„Tot satul a căutat-o, fără să pótă da de urma ei.

„Primă-véra începu să zîmbiască, munții se acoperiră de verdéță; apele Dâmbovicióreĭ începură a vui, rostogolind cu ele frunḑele uscate.

„Câți-va copii se apropiară de pesceră. Dar věḑênd o femee galbenă, cu părul plin de buruene, cu vestmintele sdrențuite, fugiră cu spaimă.

„Respândiră în sat vorbe că aŭ vĕ̦ut pe Mama Pădureĭ.

„Eŭ primisem de la Marin câte-va scrisorĭ pentru Samfira. Iĭ respunsesem ca din partea eĭ, scriindu'ĭ lucrurile cele maĭ dulcĭ ce-'mĭ-aŭ putut trece prin minte, ca să nu aibă nicĭ o grijă de sórta eĭ.

„Vorbele copiilor mĕ făcură să cuget la Samfira şi plecaiŭ spre pesceră, luând şi scrisorile luĭ Marin.

„Era chiar ea, Samfira, nebună!

„Nu mĕ cunoscu. Şedea în gura pescereĭ şi arunca petricele în valurĭ.

„Am început a'ĭ vorbi d'ale trecutuluĭ. Nu înţelegea nimic. La orĭ-ce întrebărĭ iĭ făceam, da din umerĭ. Când am ţis însă numele luĭ Marin, ea sări drept în picióre, ca cum numele acesta ar fi desceptat-o dintr'un vis lung şi greŭ.

— „Marin, dragul meŭ Marin, 'l-aŭ luat la óste. Şi cine scie după şépte anĭ, dacă ne-om maĭ vedea iar! — murmură ea, şi norul sĕlbăticieĭ părea că pere din faţa eĭ.

Apoĭ înclinând capul ofilit pe mână, urmă cu întristare:

— „Şépte anĭ departe unul de altul, şépte anĭ să nu ne vedem, ce viaţă! El suferă, dar şi eŭ sufer. Aci voiŭ locui cât timp va fi la óste. Nu mĕ

voiŭ duce în sat, nu voiŭ îngenuchia la mormêntul părinților meĭ, nu voiŭ pune florĭ la cap, nu'mĭ voiŭ spăla fața, nu voiŭ pune ie și catrință nouă, până când Marin nu se va întórce de la óste. Până atuncea nu mĕ voiŭ ruga de cât așa luĭ Dumnedeŭ, care n'a avut milă de noĭ!

„Și cu un aer crunt aruncă o petră spre cer. Apoĭ urmă:

— „Ocărĭ și petre, iéca ce se cuvine aceluia care 'șĭ rîde de suferințele nóstre. Să dicĭ luĭ popa Dinu să nu maĭ tóce la biserică, să nu maĭ tragă clopotul, până când Dumnedeŭ nu'șĭ va aduce aminte de noĭ.

„Și căduu pe gânduri.

„Am scos din sîn scrisorile luĭ Marin și am început să 'i le citesc. Mĕ ascultă cu luare aminte. Din când în când mĕ uitam furiș la dênsa și vedeam o seninătate sufletéscă că se respândesce în fața eĭ. Nu maĭ vedeam o nebună, ci o flóre arsă de trăsnet, dar care încă póte să se înalțe verde și frumósă pe tulpina eĭ.

„Chiar în acea di primisem o scrisóre de la Marin. Nu o citisem. Adevĕrul este că nu mĕ grăbiam a le citi, pentru că 'mĭ sfășiaŭ inima. Deschiseĭ scrisórea și începuĭ a citi. Mĕ ruga să vênd oile și cu baniĭ ce voiŭ lua să caut un tênĕr care să'l înlocuiască la óste.

— „Cum?—strigă Samfira.—Se póte una ca acésta? Merg în sat cu tine. Vreaŭ să vênd tot ce am. Voiŭ da doă miĭ de leĭ pe an aceluia care va merge la óste în locul luĭ Marin. Dar ce ḑic eŭ? Ce nebunie! Cine este acela care, pentru un pumn de banĭ, să lase vatra părintéscă, să plece din satul luĭ, să mérgă acolo unde nicĭ o inimă nu 'l aşteptă! Orĭ cum însă, voiŭ căuta.

„— Nu veĭ căuta.—ḑiseĭ eŭ,—nu veĭ vinde nimic, Samfiro! Voiŭ merge eŭ la óste în locul luĭ. Mie nu'mĭ trebue nicĭ o plată. Plata mea este mulţumirea ce voiŭ avea d'a vĕ sci că sunteţĭ fericiţĭ.

„Ea mĕ luase de gât şi plângea de bucurie.

„O duseĭ în sat. In câte-va sĕptĕmânĭ cu îngrijirea şi gingăşia femeilor, Samfira îşĭ veni în minţĭ. Popa Dinu se însărcină cu facerea formelor ca să înlocuiesc eŭ în miliţie pe Marin.

„Iar până când să se facă formele, trecură lunĭ, şi nicĭ o scrisóre nu maĭ primirăm de la Marin.

„Am aflat în urmă cele întêmplate.

„Un rucărén, mergênd la Bucurescĭ, spuse luĭ Marin de perderea Samfireĭ. Durerea luĭ fu cumplită la început; intră în spital unde zăcu câte-va lunĭ; dar eşi vindecat, fără altă urmă de cât o întristare care se citia în figura luĭ. O femee începu să'l mângăe.

„Fără scirea mea, Samfira vênduse din averea eĭ, așa că la plecare'mĭ, ea 'mĭ dăte o pungă în care eraŭ treĭ miĭ șése sute leĭ.

„Când am ajuns la Bucurescĭ, Marin eșise din óste. Doctorii spitaluluĭ îĭ dase drumul. Ochiĭ luĭ storșĭ de lacrimĭ, nu maĭ vedeaŭ bine.

„Am și plecat, creḑênd că'l voiŭ ajunge în cale. Nu 'l-am întâlnit.

„Am ajuns la Rucăr. El nu venise încă, dar am aflat o scrisóre pentru mine. Am citit-o. Eraŭ câte-va tânguirĭ pentru perderea Samfireĭ, dar se simția ce-va trezit într'ênsele. Apoĭ maĭ ḑicea că, prin mijlocirea uneĭ femeĭ care s'a înmilat de suferințele luĭ, a putut să ésă din óste, și că peste doă săptĕmânĭ în ḑioa de Sânt Petru, ḑioa numeluĭ meŭ, în revĕrsatul ḑileĭ, va fi în Rucăr.

„Am spus Samfireĭ că peste doă săptĕmânĭ, în ḑioa de Sânt Petru, ea 'l va strânge în brațe.

„— Doă săptĕmânĭ!—murmură ea și doă lacrimĭ ca doă mărgăritare picară din genele eĭ.

„Dar câte nu iértă o inimă când adevĕrat iubesce!

„Toți începurăm a o desmerda cu glume și mângâerĭ. Ea nu scia cum să ne respundă de bucurie.

„— Eŭ fac gătirile pentru nuntă în ḑioa de Sânt Petru.—ḑise popa Dinu.—Am înțeles eŭ pentru ce Marin a scris luĭ Petru ḑioa când va veni.

„Samfira 'i sărută mânele. Era răpită de fericire.

„Acum la rêndul eĭ începu să îngrijască de casă. Iĭ înapoiasem baniĭ neatinşĭ. Rescumpĕră tot ce vênduse. Toţĭ am pus mâna şi am dres grajdurile, porumbarul, coteţele, coşarele, cari începuse a se surpa. Ea spoi casa, lipi hârtie noă la ferestre, zugrăvi în jurul lor florĭ şi stele, anină mănuchiurĭ de florĭ şi ramurĭ în grinḑĭ.

„In revĕrsatul ḑileĭ Sânt Petru, satul rĕmase uimit, vĕḑênd pe Samfira strălucind de frumuseţe şi sănĕtate ca în ḑilele eĭ cele bune. Pentru fie-care avea, un zîmbet, pentru fie-care o vorbă bună. Popa Dinu o vĕḑu dând mâncare la paserĭ, şi strigă:

„— Iécă ḑîna munţilor. Am făcut cununiile de argint. Aḑĭ o vom cununa cu Fĕt-Frumos.

„Când lumina dulce a sóreluĭ începu să scalde valea îmbălsămită de florĭ şi verdéţă, toţĭ eram în capul satuluĭ cu Samfira şi popa Dinu, aşteptând pe doritul Marin.

„Dar el întârḑia.

„— Te-a uitat bucurescénul!—ḑise în glumă o fată.

„— Cine scie ce 'i s'o fi întêmplat! — rĕspunse mirésa.

„Şi ochiĭ eĭ căutaŭ să pĕtrunḑă frunḑişul după culmea déluluĭ, de unde aştepta să cobóre frumosul mire.

„Dar nimeni, nimeni. Vin stoluri de cocori, vin adierile îmbălsămite, vin murmurile dulci ale pădurilor, dar Marin nu mai vine.

„Și satul întreg aștéptă!

„Și undele rîului, și frunḑele munteluĭ, și turmele oilor... tóte tac și ascultă, dóră vor auḑi un strigăt de bucurie pe culmea déluluĭ, pe calea de la Câmpu-Lung.

„Și Samfira cum aștéptă cu inima bătênd!

„Dar iécă cine-va printre arborĭ. Ochiĭ nu'l cunosc; e departe.

„—El!... Marin—strigă Samfira, și înclină capul pe sînul uneĭ fete.

„Dar mai iécă cine-va lângă acela ce Samfira ḑise că este Marin.

„Cine să fie!

„Samfira se uită lung... lung!

„— O femee!—murmură satul!

„— O femee!—rĕspunse ecoul văieĭ.

„Dar nimeni n'o cunósce.

„Marin alérgă răpede în vale și femeea după el.

„Samfira se ascunde după fete.

„Nimeni nu se mai uită la ea.

„— Bună ḑiua, fraților!—strigă Marin apropiindu-se.

„Apoĭ sărutând mâna luĭ popa Dinu, aĭ căruĭ

ochĭ căutaŭ să'ĭ pĕtrundă cugetul ascuns, dise cu glasul în care se simția o adâncă remuşcare, arătând pe femeea ce 'l însoția :

„— Bine cuvintează, părinte, pe soția mea.

„— Soția luĭ! —resună un glas sfăşiitor, apoĭ un rîs cu hohot.. rîsul Samfireĭ.

„Iar 'nebunise.

„Marin trecu prin mulțime ca o săgétă. Cunoscuse vocea, dar nu'şĭ credea auḑul.

„Samfira fugi iar şi vieţui în acéstă pesceră de unde n'a maĭ fost cu putință să o depărtăm.

„Ea, cea maĭ dulce, cea maĭ blândă din fete, era o leóică când vedea pe Marin.

„Blăstemata femee care têrâse 'naintea altaruluĭ pe Marin, fugi chiar în acea ḑi. Peste doă luni mâna luĭ era deslegată 'naintea luĭ Dumneḑeŭ şi a ómenilor.

„Dar Samfira nebună nu maĭ voia pe acela care căutase în brațele alteĭ femeĭ, uitarea uneĭ sânte iubirĭ!

„Peste câte-va luni muri aci unde plânge acum bietul Marin.

„Aniĭ aŭ trecut de atuncea, dar durerea luĭ este tot vie şi altă scăpare nu este pentru el de cât patul rece şi întunecos al mormêntuluĭ, lângă aceea care a murit cu numele luĭ pe buze şi cu brațele încleştate de gâtu'ĭ, căcĭ pe patul morțeĭ ea 'l-a iertat.“

—○0○—

CUM ERA FULGA?

A treia ḑi eroiĭ noştri se întórseră la Curtea de Argeş.

Junii reveḑură cu bucurie légănul amoruluĭ lor.

Dar bucuria le fuse scurtă, căcĭ într'o ḑi domnul Urianu ḑise:

— Mâne vom pleca la Rîmnic, de acolo vom trece Carpaţii, vom călĕtori prin Austria şi Germania; vom sta doă săptĕmânĭ în Paris şi, către finele luĭ august, ne vom întórce.

Zoe şi Fulga se uitară lung unul la altul.

Tatăl, observând palórea lor, continuă:

— La întórcere ne vom vedea, domnule Fulga. Amicia ce am încheiat nu va fi trecătóre.

Cele ce auḑise în pesceră schimbase cursul cugetărilor luĭ. El nu maĭ avea curagiul sa 'şĭ espună

unicul copil unuĭ simțimênt ale căruĭ consecințe puteaŭ să fie fatale. Se înfiora de ideea că aceștĭ doĭ copiĭ plinĭ de viață și inimă, al căror viitor era plin de mâgulirĭ, ar putea să devie victimeiĭ.

Unirea între Zoe și Fulga nu depindea numaĭ de dênsul, căcĭ el nu era domn în casa luĭ.

Iécă pentru ce:

Urianu, precum scim, era un fiŭ al poporuluĭ, care se căsătorise cu o junâ din aristocrație, ale căreĭ rude, prin influența eĭ, îl dominaŭ: așa că el nu putea să facă nimic fără consimțimêntul lor.

Junii avură o profundă durere. Zoe se plânse Amalieĭ. Costin intră în consciința luĭ.

După multe cugetărĭ, ajunse a'și dicta, cu autoritatea puterei sufletescĭ ce maĭ tot-d'a-una o are un june oțelit în suferințe, acéstă linie a conduiteĭ séle în viitor:

„Costin Fulga, înainte d'a cunósce pe Zoe, scopul vieței téle era d'a lupta pentru scăparea poporuluĭ din suferințele și miseria în care se află.

„Acum cunoscĭ o ființă care, unindu-se cu tine, îțĭ va neteți acéstă cale spinósă.

„Dar pentru a te uni cu dênsa, trebue să te rădicĭ prin merit, zel și virtute, acolo ca, cerênd mâna eĭ, nicĭ tu să nĭ umilit prin respingere, nicĭ ea să fie înjosită prin primire.

„Cugetă de unde aĭ plecat şi unde aĭ ajuns, şi veĭ vedea că aĭ puterea d'a ajunge la cucerirea aceleia care 'ţĭ va împleti ḑilele vieţeĭ cu florile fericireĭ.

„Dar acéstă dorinţă să nu te facă a te abate din calea adevĕruluĭ, frumosuluĭ şi bineluĭ."

Fulga scrise aceste rênduri pe întêia pagină a amintaruluĭ sĕŭ. Apoĭ se preumblă cu faţa luminată de încrederea în sine.

El nu era din acea junime spulberată, care desminte aḑĭ ḑisele de erĭ, care se rostogolesce ca nisce valurĭ de orĭ-unde vêntul întêmplăreĭ bate, care vegetează fără scop în viaţă.

Bărbaţiĭ pe cari 'ĭ iubia, eraŭ tot ce România are maĭ însemnat în politică, litere şi sciinţe. El îĭ iubia, fără înclinare dacă eĭ se sfăşiaŭ între dênşi. Îĭ vedea pe toţĭ, şi suspina de atacurile violente ce uniĭ aruncaŭ altora, şi regreta că nu are putere d'a 'ĭ uni într'o singură partidă a căreĭ devisă să fie: „*Virtute şi Lumină*".

Aspira să fie puteric într'o ḑi, pentru că în putere vedea instrumentul d'a făptui aspiraţiile luĭ.

Ajunsese a cunósce bine lumea şi a'şĭ face un cerc de amicĭ şi adepţi cu carĭ într'o ḑi ar fi putut să facă o mişcare buuă în România.

Era din acea stofă din care nasc Cromveliĭ şi

Vaşingtonii; acel amestec de inimă şi spirit, cugetare şi acţie, reverie şi energie, luptă şi pace, generositate şi neînduplecare; o medalie ale cărei feţe se sfidaŭ în aparinţă, dar cari se acordaŭ în logica faptelor.

Dacă s'ar fi născut în tron, Vulturul Roman ar fi plutit liber între Tisa şi Balcan.

Dar se născuse într'o colibă şi abia ajunsese să fie cunoscut şi preţuit în câte va cercurĭ, abia ajunsese a strecura câte-va articole în gazete, articole carĭ fură blamate de toţĭ pentru ci învedera rĕul fără cruţare.

Era maĭ mult temut de cât iubit.

Acolo unde făcea umbră, era sfăşiat, calomniat. Fie-care vedea într'ênsul un Ercul în légăn încă, şi toţĭ cercaŭ să'l sugrume.

Un amic al seŭ observă unuĭ cap de partidă :

— De ce nu eştĭ bun cu acest june ?

— Nu pot.

— De ce ?

— Pentru că nu sciŭ dacă mâne acest leŭ va fi amic cu mine, dacă mĕ va cruţa în setea luĭ de resbunare.

— Ce resbunare ?

— Idealul la care el se închină, nu'l împac cu starea de faţă.

— Cu tóte acestea,—ḑise amicul zîmbind,—un bine ce aĭ face acestuĭ leŭ nu va fi uitat.

— Nu'l cunoscĭ. Este din aceia carĭ nu iartă amăgirile. Maĭ curând saŭ maĭ târḑiŭ ne va lovi cumplit pentru că 'ĭ am încelat credința în ideal.

Așa că cu tótă sciința, virtutea și talentul seŭ, Costin Fulga era cel maĭ nefericit dintre junii de séma luĭ. Era un mărgăritar călcat în picióre de tot ce era maĭ mediocru, maĭ stupid și maĭ infam din societate; un fenomen trist, pe care 'l vedem în viața multora carĭ maĭ târḑiŭ isbutesc să îngenuche societatea la picióre lor, acela d'a fi persecutați în tinerețe.

— Sînt un paria,—ḑicea cu durere.—Trebue să fug din acéstă țéră, unde numaĭ munca mea nu are nicĭ un preț.

Odată se plânse unuĭ amic:

— Desper că voiŭ ajunge să am o posiție.

— Opositie?—respunse acela.—O veĭ avea tot-de-una pentru că aĭ talent.

Alte orĭ ḑicea glumind:

— Sînt o monedă pe care ministrul de finance nu o pune în circulație.

Insă cu tóte persecuțiile ce îndura mereŭ din partea lumeĭ, el nu se descuragia.

In momentul cel maĭ critic, când toți amicii seĭ credeaŭ că el trebue să fie înclinat sub crucea Cal-

varuluĭ, atuncea chiar se rădica maĭ oțelit și maĭ cutezător.

Lupta pentru dênsul era o voluptate.

— Pentru ce atâta încăpățînare?—lĭ ḑiceaŭ unĭĭ. – Aștéptă circumstanțele favorabile. Nu seca în deșert forța sufletuluĭ tĕŭ.

— Să aștept?—rĕspundea el cu ironie. — Să fiŭ sclav întêmplăreĭ, să mĕ închin fatalităței? Nu! Dacă circumstanțele nu'mĭ sunt favorabile, voiŭ lupta contra lor până când le voiŭ învinge saŭ voiŭ peri.

— Dar nu înțelegem de ce atâta sudóre pentru locul ce aspirĭ tu, un loc care e atât de modest!

— Locul la care aspir, este al meŭ, și luptând pentru dênsul, lupt în acelașĭ timp pentru o mie de nefericiți ca mine. Împac datoria ce am către mine, cu aceea ce am către semenĭĭ meĭ. Și voiŭ avea locul acela care e atât de modest, chiar când ar trebui să restorn un tron ca să ajung acolo.

Amicĭĭ sĕĭ dădeaŭ din umerĭ. Entusiasmul pentru dênsul crescea, dar amestecat cu compătimire.

Dese orĭ cu o îngrijire frățéscă:

— Va învinge óre?—întrebaŭ unĭĭ.

— Cine scie!— rĕspundeaŭ alțiĭ. — Scim numaĭ atâta că: saŭ va învinge, saŭ va muri luptând.

—○0○—

TURTUREL ŞI TURTURELA

In ajunul despărţireĭ lor, Zoe şi Costin trecură ḑiua împreună.

Eraŭ voioşĭ, însă zîmbetul lor era scăldat de lacrimĭ.

In tot ce făceaŭ, se vedea o sete d'a profita de fie-care minut.

— A să plecĭ, Zoe, — ḑicea Costin,— şi nu aĭ vĕḑut încă unde era sala tronuluĭ în timpul luĭ Négoe-Vodă.

— Tacĭ,—respundea ea,—nu vorbi acum asemenea lucrurĭ. Vorbesce'mĭ de tine. Să nu ne trécă nicĭ un minut în deşert.

Şi luându'şĭ aerul cel maĭ serios, ca o mamă care

consilie pe fiul sĕŭ de care se va despărți, începu a'i înșira o mulțime de amĕrunte: unde locuiesce în Bucuresci,—la ce feréstră șéde când lucrează, — la ce oră să vie el,—carĭ sunt rudele lor și caracterul fie-căreia,—pe carĭ din aceste rude le iubesce domnul Urianu, — pe carĭ nu póte să le sufere,— carĭ din ele aŭ mai multă influență asupra mameĭ séle,—cum trebue să caute a câștiga afecția lor; — în fine ca o nouă Ariadnă, ea da noului Teseŭ ghemul cu care să pĕtrunde în labirint, să sfărame obstaculul și să o câștige pe ea.

După ce credu că a terminat, plecară să mai védă o dată locurile atât de scumpe lor!

Străbătură dumbrava unde s'aŭ vĕḑut întêia óră și buzele li se întâlniră fără voe într'o lungă sărutare.

Șeḑură mult pe malul Argeșuluĭ și ochiĭ lor, urmând cursul undelor, păreaŭ că urmăresc ḑilele dulcĭ ale amoruluĭ carĭ se duc fără să se mai întórcă.

— Cum aș voi ca rîul să'șĭ opriască cursul! — esclamă copila, înclinând capul pe sînul amantuluĭ care o desmerda cu sărutărĭ și mângâerĭ.

— Nu ar fi mai bine să'l urmăm în cursul sĕŭ? —întrebă el, și un fior pĕtrunse p'amândoĭ.

Dar natura era atât de voiósă în jurul lor! Părea că este o mamă care 'șĭ-a pus vestmintele cele mai strălucitóre ca să asiste la cununia fiilor eĭ.

Era o cununie pentru Zoe şi Costin, jurămintele sub seninul cerului, sărutările lungĭ şi caldele îmbrăţişărĭ.

Câţĭ-va pomĭ înclinându'şĭ ramurile stufóse peste dênşi, păreaŭ că sunt mânele luĭ Dumneḑeŭ cari se întind şi bine-cuvintează unirea lor.

Sórele lumina acest templu infinit, însmăltat de florile cari şoptiaŭ cu bórele cuvinte de amor, resunând de concertul paserilor, de frémătul foilor.

In acea séră, şeḑură mult în coridorul monastireĭ, mână în mână, ochĭ în ochĭ, şi cu sufletul ascultând acele vocĭ misterióse cari cântă în sînul nostru, vocĭ pe cari nu le aud de cât amanţiĭ, Dumneḑeŭ şi îngerii cari le însoţesc cu harpele lor.

Pentru întêia óră, Costin se furişă în camera fecióreĭ.

Un simţimênt nespus îl înundă şi căḑu pe scaun, şoptind o rugă din adâncul inimeĭ.

Zoe îl scălda cu uităturile calde şi amoróse. Sufletul eĭ era îmbetat de fericire şi mândrie îngerésca, vĕḑênd pe amantul eĭ atât de mişcat.

Ca să'l smulgă din estas, ea deschise pe Osian şi citi *Cântecele din Selma*, strigătul geniuluĭ care plutesce pe aripa de foc a vijălieĭ, sânte şi sublime inspiraţiĭ ale acestuĭ Omer al Nordului.

Câte strigăte, suspine şi armoniĭ în sufletul acestuĭ june, frumos şi brav ca Salgar!

Câte lacrimĭ, duioşie şi amor în sînul acesteĭ Colme care tremură pentru ḑioa când va striga pe amantul eĭ şi nu 'ĭ va respunde de cât ecoul munteluĭ!

Veni ora când Amalia curmă pura lor confidenţă. Se despărţiră.

Zoe se aruncă pe pat şi muşcă perina care nu putea să'ĭ respundă cu vorbe dulcĭ.

Costin atinsese acel pat.

— Aci dormĭ tu,—ḑisese el cu tinereţe,—şi d'asupra ta plutesc îngerii ceruluĭ.

Si el îngenuchiase 'naintea patuluĭ, întinḑênd braţele şi mângăind cuibul fecióreĭ; buzele luĭ ca gura cerbuluĭ însetat de unda rece a fontâneĭ, sărutase perina pe care se înclina capul acela atâta de blând, frumos şi plin de amor!

— Ah!—strigă ea,—pentru ce nu m'am aruncat cu el în braţe pe feréstră? Pentru ce n'am murit aḑĭ, când ḑicea să urmăm Argeşul în cursul seŭ?

Şi se svêrcolia fără să pótă închide ochiĭ, şi braţele'ĭ strângeaŭ la sîn raḑele luneĭ carĭ se jucaŭ pe patul eĭ.

— Costin, Costin!—urmă ea,—de ce nu aflu capul tĕŭ pe acéstă perină scăldată de lacrimele aceleia ce te iubesce? De ce braţele mele nu pot să te lănţuiască aci, în patul înaintea căruia tu aĭ îngenuchiat?

Dar crăcile pomilor de la feréstră se auḑiră trosnind, şi copila sări să véḑă ce este. Nu auḑi de cât resuflarea Amalieĭ, care dormia în camera vecină, nu auḑi de cât murmurele dulcĭ ale nopţeĭ; dar auḑi şi suspinele 'năbuşite carĭ eşiaŭ din frunḑişul întunecat al pomilor.

Şi lumina luneĭ săruta capul copileĭ, care se înclină să véḑă cine suspină.

— Zoe!—şopti o voce din frunḑe.

— Costin!—respunse ea, şi braţele eĭ atinse mâna juneluĭ care se înălţa din frunḑe.

Acăţându-se de ramurĭ, Costin isbuti să se apropie de feréstră, şi Zoe véḑu împlinirea doruluĭ: strânse pe Costin în braţe şi sorbi cu buzele roa ce udase faţa şi pĕrul luĭ.

Şi nóptea era atât de frumósă! Ca nicĭ o-dată stelele îndiamantaŭ atât de viŭ seninul ceruluĭ! Frunḑele murmuraŭ atât de dulce, în cât sufletul respira în natură numaĭ amor şi voluptate!

Privigătorile, legănându-se în ramurĭ, cântaŭ cel maĭ suav epitalam ce a fost vre odinióră îngânat de suspinele nopţeĭ, acéstă mamă care întinde vĕlul peste plăcerile dulcĭ ale iubireĭ, şi, puind degetul pe buze, şoptesce lumeĭ:

„Tăceţĭ!“

—○0○—

SINGURATATEA

Adoa ḍi familia Urianu plecă.

Costin rĕmase singur.

Auḍi trăsura uruind, rótele eĭ păreaŭ că se înverĉtesc pe inima luĭ.

O urmă cu ochiĭ până când norĭ de pulbere o ascunse din vedere.

Se întórse în monastire. O singură fiinţă plecase, şi totul părea că este deşert. Ochiĭ indiscreţi se aţintară asupră'ĭ; fugi şi se închise în camera luĭ, unde se svĉrcoli mult şi fără să pótă a'şĭ alina turburarea. Se rezimă cu cótele pe feréstră şi plimbă vederea peste acea vale frumósă; dar tóte sgomotele şi murmurele ce se înălţaŭ dintr'ênsa, ĭĭ păreaŭ că sunt un rîs cu hohot care batjocoresce durerea luĭ. Se uită la cer, la sóre, la munţĭ; ĭĭ păru că tóte rîd de el.

Eși.

Se uită la biserică.

In fie-care ornament, ochiĭ luĭ împăienjinațĭ vĕdură nisce caricaturĭ carĭ se scălîmbaŭ; iar turlele, în costumul pestrițal brezăilor, îĭ păreaŭ că jócă chindia pe piciorónge.

Intră în biserică.

In locul imnelor religióse, auḑi urletele Sabatuluĭ; iar bolta și părețiĭ se strângeaŭ din ce în ce ca să 'l striviască, pe când preoțiĭ din altar rîdeaŭ cu hohot.

Fugi cu ochiĭ întunecațĭ, cu auḑul vîjiind. Se isbi cu fruntea de pórtă și căḑu leșinat.

Il duse în camera luĭ.

Câte-va dómne 'l îngrijiră.

Abia către séră 'șĭ veni în cunoscință.

Cele d'întêiŭ cuvinte ce eșiră din buzele luĭ, furăacestea:

— Zoe, Zoe, unde eștĭ?

— S'a dus Zoe! — îngână o damă.— Dar o veĭ vedea în Bucurescĭ.

— O voiŭ vedea, — murmură el, — târḑiŭ însă. Ah! dacă nu s'ar schimba.

— Nu se va schimba, căcĭ nu va găsi un altul care să merite a fi iubit ca tine.

Ura doamnelor încetă, vĕḑênd cât de mult sguduise pe bietul june plecarea iubiteĭ copile.

După o săptămână abia putu să ésă.

Străbătu tóte locurile pe unde umblase cu ea. Tóte eraŭ tăcute şi triste.

O strigă; nu'i respunse de cât ecoul batjocoritor.

Se aşedă pe malul iazeruluĭ şi se uită în luciul apeĭ; îşĭ vĕdu figura atât de palidă, ochiĭ atât de întunecaţi, în cât se întrebă cu mirare:

„Eŭ sînt acesta?“

Apoĭ murmură în sine:

„Mĕ duc după dênsa. Voiŭ cădea la picióre părinţilor eĭ şi voiŭ striga:

„— Iertaţi-mĕ! Nu maĭ pot vieţui departe de fica vóstră. Lăsaţi-mĕ să umblu ca un câne după voĭ.

„Vĕdêndu-mĕ vor avea milă de mine.“

Dar simţimêntul demnităţeĭ mugi în peptul sĕŭ:

„Nu!“

Şi chiar în acea ḑi, aflând ocasie, plecă spre Bucurescĭ.

Cât ţinu calea, proiectele colcăiră în capul seŭ. Prin o voinţă de fer, comandă tăcere vijeliei care urla în sufletu'ĭ şi începu a studia, cu amĕrunţia unuĭ arhiolog, posiţia luĭ în societatea care de atâtea orĭ îĭ strigase în faţă:

„Paria!“

Şi acest cuvênt îl isbise ca o măciucă în inimă.

„Pentru ce sînt paria?— se întreba el.—Fiind-că

m'am născut sub acoperișul de trestie, fiind-că am fost învelit în scutece de cânepă, fiind-ca am fost legănat în albie? Dar pentru acésta trebue să fiŭ lăudat, căcĭ nu ascund origina mea, căcĭ numaĭ mie datoresc ceea ce sînt. Nicĭ nascerea, nicĭ societatea, nicĭ circumstanțele nu m'aŭ ajutat să duc crucea Calvaruluĭ, căcĭ tinerețea a fost pentru mine celmaĭ cumplit Calvar. Rîdețĭ de mine pentru că iubesc poporul; dar simțimêntul care mĕ îndémnă la acésta, e un ordin divin care strigă în sângele ce'mĭ curge prin vine: „Iubesce pe părinții și semeniĭ tĕĭ ca pe tine ênsu'șĭ." Și voĭ rîdeți că nu calc acéstă sântă datorie? Dar favoriții întêmplăreĭ, cu ce sunt eĭ maĭ sus de mine? Cât de jos am vĕdut pe ceĭ maĭ mulțĭ! Câte pepturĭ micĭ, frunți fără lumină și ochiri stinse am vĕdut la dênșĭ!"

Dar lumea órbă respundea la tóte acestea cu ironie:

„Democrat!"

PASEREA RATECINDA

Dar în timpul acesta iécă ce scrisorĭ se schimbaŭ între Zoe şi vara eĭ Smaralda :

„*Dragă Smaraldo,*

„De câte-va ḑile sînt în Pesta. Mama şi tata aŭ eşit la preumblare. Profit de puţinele momente în carĭ am rĕmas cu Amalia, care citesce pe *Atta Troll* din Heine şi rîde cu hohot, ca să'ţĭ scriŭ. Şi trebue să'ţĭ scriŭ, căcĭ nu maĭ pot suferi să ascund în mine pe cel maĭ cumplit din toţĭ şerpiĭ.

„Ascultă, Smaraldo! Te jur pe tot ce aĭ maĭ scump, pe tot ce iubescĭ maĭ mult; pe biblioteca ta cu romanţe, pe valsurile luĭ Strauss, pe căţelul teŭ Castor, pe calul şi mustăţile văruluĭ teŭ Gogu, pune'ţĭ frumósa mână pe gură şi înfrênă rîsul care te apucă tot-de-una când afli câte un secret.

„Ḑĕŭ, 'mĭ e fricā. Pare că te vĕḑ înclinând frumosul cap pe spatele fotoliuluĭ, mototolind scrisórea mea în mână şi, prin o salvă de hohoturĭ, strigând: „—Şi ea... şi ea... şi Zoe înamorată!

„Da!

„Neînvinsul Cupidon m'a întâlnit, m'a vĕḑut, m'a ochit... săgéta sbîrrrr... şi drept în inimă m'a lovit.

„Ah! şi nu sciĭ cum sufer! Nu maĭ rîd, nu maĭ mânc, nu maĭ dorm; mĕ nutresc ca o adevĕrată nimfă a eteruluĭ, cu nimic. Tótă ḑiua plâng. Mĕ mir de unde am atâtea lacrimĭ.

„Tu care aĭ furat o carte de anatomie cu figurĭ din biblioteca vĕruluĭ tĕŭ, citesce şi veḑĭ: cât de marĭ sunt fontânele de unde curg lacrimile? Eŭ m'am speriat.

„Mĕ silesc a glumi în scrisóre, căcĭ altminterea mĭ e témă că aĭ arunca-o.

„Tu eştĭ fórte voiósă. Ferice de tine. Grijele inimeĭ nu te ating, dar pe mine mĕ vor ucide.

„*Zoe*

„P. S. Scrie'mĭ la Viena unde ne vom afla peste ḑece ḑile.

„Aĭ tu vr'un mijloc d'a cerceta la Curtea de Argeş, despre...

„A! era să'ţĭ spuu numele luĭ. Dar 'mĭ e témă

că veĭ fi indiscretă, spunênd vĕruluĭ teŭ Gogu, care m'a supĕrat tótă iarna trecută cu curtea luĭ.«

La o sĕptĕmână după ce ajunse în Viena primi acest respuns:

„*Dragă Zoe*

„Cu tóte jurămintele la carĭ m'aĭ supus, n'am putut să'mĭ înfrên rîsul. Am rîs ca o nebună şi cu atâta hohot, în cât vĕrul meŭ, a luat scrisórea ta care căduse jos şi a citit-o.

„Tu înamorată! Tu, Zoe? Tu, care aĭ rîs cu atâta nepăsare de săgeţile gingaşuluĭ ḑeŭ, acel care în tóte lunile face câte o rană noă în sînul meŭ milos?

„M'a resbunat, în fine. Pentru multumire că de acum încolo m'a scutit de sarcasmele téle, 'ĭ-am aprins tămâe şi 'ĭ am sacrificat o păreche de porumbĭ albĭ pe carĭ 'ĭ-am mâncat fripţĭ.

„Gogu, fără să'l rog, s'a însărcinat a cerceta la Curtea de Argeş, despre....

„Nu aĭ de cât a'ĭ esprima mulţumire pentru zelul ce a depus ca să te serve.

„Chiar în acea ḑi a plecat la curtea de Argeş. A patra ḑi era în Bucureşcĭ cu resultatul pe care îl ascern aci.

„Cicisbeul teŭ se numesce Costin Fulga. Indată

după plecarea ta 'şi-a perdut mințile. A căḑut la pat şi abia după o săptămână s'a întremat.

„Acum se află în Bucuresci.

„Este unul din aceia cari aŭ cerut emanciparea poporuluĭ rural, cu alte cuvinte : carĭ ne-aŭ luat moşiile, lăsându-ne pe noĭ, fetele de măritat, fără altă dotă de cât aceea a inimeĭ şi spirituluĭ, dotă care aḑĭ n'are căutare şi care ne va espune să îmbătrânim fete marĭ.

„Indată ce am aflat acésta, m'am rădicat, ca Pitia inspirată după triped, şi am întins mânele ca să blăstem inima ta, când Gogu m'a oprit cu aceste cuvinte :

„—Dar ce voiaĭ să facă pentru a'şĭ trece de urât ?

„Am respuns ca tatăl Horaţiilor :

„—Să móră de urât !

„Să lăsăm însă gluma, Zoe.

„Aĭ făcut reŭ acordând intimitatea ta acestuĭ june care nu face parte din clasa nóstră, care nu este de cât un profesor.

„Pentru a'l cunósce maĭ bine şi a'ţĭ proba reul ce aĭ făcut, am luat pretestul ca aşĭ voi să învĕţ şi eŭ ceva despre ceea ce se ḑice *Literatură Română.*

„'L-am îngagiat pentru câte-va lecţiĭ.

„Gogu 'mĭ 'l-a adus.

„Mâne voĭ începe cursul.

„A ta, *Smaralda.*

„P. S. Orĭ-cum, junele teŭ este plăcut, dar ce păcat!

„Noĭ, Zoe, suntem îngăduite a ne înamora cu tot ce póte fi maĭ căḑut din pléva poporuluĭ; dar nu ni se permite a ne căsători cu nimenĭ din aceĭ pe carĭ nascerea îĭ pune maĭ jos, chiar când aceia ar avea stema geniuluĭ pe frunte".

Zoe citind acéstă scrisóre, o presimțire cumplită, ca o ghiară de fer, îĭ sfâșia sînul.

Fiind în relație cu vara eĭ. Smaralda Cordescu, câștigase pentru dênsa óre-care afecție.

Acéstă afecție însă era un resultat al deprinderei, căcĭ nu avea stimă pentru dênsa, o desprețuia chiar.

Zoe era sufletul cel maĭ cast și naiv, iar Smaralda nutria în sînu'ĭ germiniĭ aceia carĭ aŭ făcut pe mulțĭ să strige ca Diogen Cinicul, când a vĕḑut o femee spênḑurată de un arbor: „O ḑeĭ, pentru ce nu faceți ca toți arboriĭ să dea asemenea fructe?"

Zoe 'șĭ mușcă brațele de ciudă că a scris vereĭ sale, care ascundea perfidia sub glume.

Călĕtoria familieĭ Urianu ținu maĭ mult de cât

sperase amanții noștri din causa uneĭ maladiĭ care, în Paris, lănțuise în pat vr'o doă luni pe dómna Urianu, așa că nu se întórse în Bucurescĭ de cât pe la mijlocul iernei.

Cine póte descri durerile acesteĭ lungĭ și cumplite despărțirĭ!

Costin, îndată ce revenise în Bucurescĭ, se mutase aprópe de locuința luĭ Urianu.

Singura luĭ mulțumire era să se preumble împrejurul aceleĭ locuințe. Șése lunĭ eraŭ de când nu maĭ vĕduse pe iubita luĭ, șése lunĭ de când nu'ĭ maĭ auḑise accentele voceĭ, și desperarea începuse a se întinde ca pirul în sufletul luĭ.

„M'a uitat!—murmura el, clătind capul cu desperare!—m'a uitat! N'am fost de cât jucăria unuĭ capriciŭ. Și cu tóte acestea îmĭ părea că mĕ iubesce. Cum m'am încelat! Cine ar fi putut crede că acea figură candidă ascunde atâta rĕutate! Pentru ce să se jóce cu inima mea!“

Intr'o diminéță însă se deșteptă plin de bucurie. Inima 'ĭ spuse că Zoe s'a întors. Eși. Pórta de la curtea luĭ Urianu era deschisă. Inima nu'l încelase.

Intră cu peptul bătênd. Vaĭ! o nouă suferință 'l aștepta: supliciul luĭ Tantal!

P'aceea, d'al căreia dor atât de mult însetase, nu putu să o véḑă.

Din nefericire pentru el, domnul Urianu eşise când el se anunţă. Dómna Urianu care nu avea simpatie pentru junele nostru, respunse că nu'l póte priimi, fiind suferindă.

Costin plecă cu desperarea în suflet şi murmurând:

„M'a uitat!“

Acéstă credinţă prinse rădăcină în sufletul luĭ. Nesciind că Zoe suferia tot ca el de lunga despărţire, trămise un şir de scrisorĭ din carĭ,—mulţumită îngrijireĭ ce avuse dómna Urianu,—nicĭ una nu ajunse în mâna feteĭ.

Un indiscret ne-a comunicat coprinsul câtor-va. Le reproducem aci pentru a se sci starea morală a juneluĭ nostru în acele împrejurărĭ.

Patima eşise din gradul violenţeĭ, se calmase, şi spiritul suferinduluĭ se resfrângea asupră 'şĭ, analisând şi sondând adâncimea rĕuluĭ.

—○0○—

COSTIN CATRE ZOE

25 ianuarie, nóptea.

Te veĭ mira citind aceste rânduri, veĭ rîde cu hohot póte. Dumnedeule, pentru ce nu m'aĭ scutit de acéstă umilință: a roși înaintea celeĭ ce iubesc cu tótă ardórea sufletuluĭ meŭ, a 'mĭ desveli inima sângerândă înaintea aceleĭ care nicĭ că maĭ vrea póte să audă numele meŭ!

Cu tóte acestea voiŭ deșerta paharul umilinței până la drojdiĭ. Eŭ, cel maĭ trufaș suflet, mĕ voiŭ târî gemênd la piciórele tele, îți voiŭ spune tóte durerile și visurile mele. Ah! dacă o lacrimă de compătimire ar roura din ochiĭ tĕĭ! Dar ce dic? Póte că aceste rânduri nu vor fi întrerupte de cât d'un rîs desprețuitor. De acum simț sfâșierile inimeĭ mele. Este cumplită durerea amoruluĭ, dar este

şi mai cumplită de cât mânia divină, când despreţul îi rupe linţoliul în care se ascunde.

Orĭ-care ar fi sórta acestor rânduri, orĭ-care ar fi sórta mea în lume, voiŭ înainta pe calea în care amorul m'a împins.

Sunt câte-va nopţĭ de când lupt mereŭ a mĕ decide să 'ţĭ scriŭ. Demnitatea mea, respectul ce'ţĭ port, dorinţa d'a resufla o dată patima ce mugesce ca o vijălie în peptul meŭ, s'aŭ resboit neîncetat, şi acuma iécă-mĕ tremurând 'naintea meseĭ şi cu mâna sfiicĭósă luând pana ca să 'ţĭ scriŭ.

Focul din cămin respândesce o căldură dulce, doă făcliĭ ard 'naintea mea. Perdelele sunt lăsate. Sînt singur, este linişte. Nimenĭ nu mĕ vede, nimenĭ nu va sci ce am făcut în aceste momente de cât tu şi Dumneḑeŭ.

Să 'ţĭ scriŭ.. dar ce? Că te iubesc? Dar aĭ tu trebuinţă? Nu aĭ afecţiile tele? Eŭ asemenea ce aşĭ câştiga spunêndu'ţĭ că te iubesc? Durere şi iar durere. Pentru ce să turbur seninul vieţeĭ téle? Lasă-mĕ să resuflu focul care 'mĭ mistuiesce inima. Nu mĕ întreba pentru ce te turbur, căcĭ nu voiŭ sci ce să respund.

De unde am început şi unde voiŭ termina, nicĭ eŭ nu sciŭ.

Cred că ochiĭ tĕĭ vor rătăci pe aceste pagine·

Acéstă credință mĕ face să simț plăcere d'a 'mĭ întórce gândirea spre ḑilele trecute și a plânge asupra lor ca o mamă pe mormêntul fiuluĭ sĕŭ.

Am rĕmas fără familie din cea maĭ fragidă copilărie. Când sufletul meŭ s'a deschis ca să sórbă roa iubireĭ, n'a aflat pe nimenĭ în juru'mĭ care să'ĭ respundă, și a trebuit să închidă într'ênsul setea d'a iubi și a fi iubit. 'Mĭ-am revĕrsat acéstă dorință, nu în brațele uneĭ femeĭ adorate, ci în sinul singurătățeĭ, în umbra pădurilor, în versurĭ cari curgeaŭ din buzele'mĭ setóse de sărutărĭ. Neavênd pe cine să iubesc în lume, 'mĭ-am scăldat sufletul în voluptățile singurătățeĭ și reverieĭ.

Nicĭ o-dată nu se va șterge din mine suvenirile copilărieĭ, căcĭ atuncĭ am aflat cele maĭ dulcĭ plăcerĭ. Tot-de-una gândirea 'mĭ se va întórce către ḑilele de véră petrecute în sînul pădurilor, pe țĕrmul părailor.

Dulcĭ reverĭĭ, sânte estasurĭ, riḑĕtóre ilusiĭ, voĭ sunteți florile cari 'mĭ-ați împletit ḑilele copilărieĭ! De câte-orĭ plutind pe aripile vóstre în sferile idealuluĭ, uitam că datoresc corpuluĭ nutrire și repaos! De câte orĭ cu sufletul contemplând lumina fantasieĭ, nu maĭ vedeam că ḑiua s'a dus și că nóptea s'a întins în jurul meŭ! Cu ce regret mĕ smulgeam din visurĭ pentru a lua calea către casă! Dar totuși

o senină mulțumire simțiam în sufletul meŭ. Mĕ aruncam pe patul singuratic cu conșciința tot așa de împăcată ca un părinte care prin muncă 'și a asigurat pentru mai mult timp pânea copiilor sĕi.

Câți ani am gustat aceste plăceri, nu pot să sciŭ.

Intr'un an însă veni o primă-véră în care natura părea că se zoresce a recâștiga timpul perdut, întinḑênd vĕlul eĭ de mirésă. Aspra disciplină a șcóleĭ nu'mĭ îngăduise a mĕ duce să vĕd cum natura se redeșteptă treptat din somnul eĭ.

Așa că într'o diminéță, eșind de odată cu ziorile la câmp, vĕḑuĭ primă-véra în tótă splendórea eĭ. Pământul era verde ca un covor și pomiĭ plinĭ de acele florĭ albe pe carĭ Victor Hugo le-a numit atât de poetic: *ninsórea primăvereĭ*. Ciocârlia se rotia în aerul umed încă de céța nopțeĭ. Nu mĕ putuĭ reține și începuĭ a cânta cu dênsa întórcerea primăvereĭ; cântaiŭ cum cântă sufletul la optspreḑece anĭ!

Apucaiŭ o potecă care ducea la o fontână în pădure. Apropiându-mĕ, zăresc o copilă care, după ce 'și umpluse vasele cu apă, 'și admira, zîmbind, în oglinda apeĭ, grațiile eĭ. Am rĕmas în loc și am contemplat-o mult și drag până când ea, luându'și vasele, plecă, făcênd pădurea să resune de accentele uneĭ vocĭ tinere și duióse, — iar eŭ am remas visând cum visează sufletul la optspreḑece anĭ!

Peste câte-va ḑile revenind în acel loc, revĕḑuĭ copila, dar nu maĭ era singură. Braţele unuĭ june lănţuiaŭ mijlocul eĭ şi cu buzele însetate culegea sărutărĭ pe obrajiĭ eĭ aprinşĭ. 'I-am contemplat fórte mult din frunḑişul unde mĕ ascunsesem ; şi când eĭ aŭ plecat, curmând convorbirea cu sărutărĭ carĭ înfioraŭ pădurea de voluptate, am rĕmas singur, trist, jinduind, şi am început a plânge cum plânge sufletul la optspreḑece anĭ !

Din acea ḑi melancolia începu sĭ umbriască ḑilele mele.

Iubiam încă singurătatea câmpilor şi umbra pădurilor, dar acea iubire nu maĭ era lină şi limpede, ci turbure şi întunecată. Alergam prin păḑurĭ, câmpĭ, văĭ şi déluri, sfâşiându'mĭ vestmintele, trudindu'mĭ piciórele, până când cădeam, şi ades nóptea mĕ afla aşa depărtat de oraş, în cât eram silit să dorm pe un pat de frunḑe la tulpina vre unuĭ arbor ale cărui ramurĭ îmĭ serviaŭ de acoperiş. Căutam ce-va şi nu sciam ce. Dar agitarea sufletuluĭ meŭ îmĭ spunea că acel ce-va trebue să fie o copilă frumósă şi iubitóre ca aceea ce am întâlnit în pădure. Ades o chiămam. Nu'mĭ rĕspundea de cât ecoul, şi cădeam descuragiat.

Un studiŭ care până atunci nu'mĭ atrăsese mult atenţia, începu să'mĭ procure un balsam alinător,

Acel studiŭ este Mitologia. Incepuĭ a cugeta la fericirea grecilor carĭ credeaŭ că pădurile, câmpiĭ, mările şi păraile sunt locuite de acele divinităţĭ carĭ vor fi etern tot ce a creat imaginaţia maĭ frumos, maĭ poetic. Visam că reaflu natura tot aşa de împoporată cu divinităţĭ ca în acele timpurĭ când frumósa Citeră chiăma, dar în deşert, după culmea délului pe frumosul Adoniŭ sfâşiat de mistreţul pădureĭ. Mĕ afundam atât de mult în visurĭ, în cât uitam realitatea. Pe culmea colinelor vedeam oreadele învêrtind hora cu faunĭ, satirĭ şi menadele. Sirin plângea în trestiĭ şi Filomela în arborĭ.

Dar doă ḑine încântaŭ maĭ mult sufletul meŭ: o driadă care locuia într'un desiş de plopĭ şi mestécanĭ, pe care o numisem Tolina; şi o naiadă care locuia într'o fontână ce'şĭ rostogolia undele recĭ şi cristaline tot prin acel desiş şi pe care o numisem Safira.

Ḑile întregĭ de véră treceam în acel loc umbros şi singuratic, admirând graţiile celor doă ḑine născute din creerĭĭ meĭ. Aşteptam cu impacienţa unuĭ adevĕrat amant ca să se despice tulpina vre-unuĭ arbor pentru a vedea pe melancolica mea Tolină, saŭ ca undele fontâneĭ sa volvureze şĭ din sînul lor cristalin să ésă nebunatica Safiră cu părul umed şi cu buzele setóse de sărutărĭ.

Tot ce visase poeții, pictorii și scultorii, mai corect, mai gracios, reaflam în formele lor. Vedeam une-ori pe Tolina legănându-se în ramura unui mestécăn și pe Safira stropindu'i sînul cu apă. Ce dulci ochiade 'mi aruncaŭ ele! Ce rîsuri și glume îmi fărmecaŭ auḑul! Une-ori se apropiaŭ roșind de mine. Atunci începeam să le cânt amorul; dar când voiam să le prind în brațe'mi, ele fugiaŭ speriate și se ascundeaŭ: Tolina în frunḑiș, iar Safira în fundul apei. Le chiămam, le ceream iertare cu atâta dor, cu atâta sinceritate, în cât ele înduioșate scoteaŭ capul pentru a'mi zîmbi și a mĕ asigura că supĕrarea lor a trecut.

De câte ori am cercat să zugrăvesc în versuri grațiile lor! Dar când citeam acele versuri și vedeam cât sunt de palide pe lângă divinele copile, sfâșiam hârtia de ciudă, iar vêntul rĕspândia bucățile printre arbori. Gingașele ḑîne alergaŭ și prindeaŭ câte o bucată pe care o citiaŭ, pufniaŭ de rîs și 'mi aruncaŭ ochiade și zîmbiri pline de cochetărie.

Veni însă tómna. Cu cât frunḑele pălite ascerneaŭ pămêntul ca o pulbere aurie, cu cât undele curgeaŭ tulburi și impetuóse, cu atât cele doă ḑîne se arătaŭ mai rar.

Veni o ḑi când nici una din ele nu mai respun-

se la chiămarea mea. Nicĭ lacrimĭ, nicĭ suspine, nicĭ gemete nu maĭ putură să le facă a se arăta. O desperare întunecósă 'mĭ sgudui tot sufletul. Plecaiŭ din acel loc, teatrul unuĭ amor atât de pur şi ideal, sorbindu'mĭ plânsul amar. Dar cu cât mĕ depărtam, cu atât inima'mĭ se deşira ca cum ar fi fost un ghem al căruĭ fir era legat de tulpinele acelor arborĭ.

Schiller, divina filomelă a Germanieĭ, a trebuit să simţă durerea mea când a strigat într'una din cele maĭ frumóse poesiĭ:

„Lume rîdĕtóre, unde eştĭ?... Urmele 'ţĭ fabulóse nu sunt conservate de cât în regiile poesieĭ. Câmpiile sunt triste şi mute, nicĭ o divinitate nu se maĭ arată ochilor meĭ. Din acele imaginĭ atât de frumóse şi viĭ, numaĭ umbra ne-a remas!

„La suflarea melancolică a nordului, aceste florĭ aŭ căḑut; lumea lor s'a ruinat pentru a înavuţi altă lume. Intreb cu întristare stelele, apele, pădurile, şi nu'mĭ respunde de cât un sunet sec.

„Divinităţile s'aŭ dus, luând cu ele tot ce este frumos şi mare, tóte colorile, tóte accentele; nu ne-a rĕmas de cât cuvêntul mort. Scăpând din deluviul timpuluĭ, ele s'aŭ refugiat pe culmea Pinduluĭ; tot ceea ce este nemuritor în poesie, va peri din viaţă!“

In tótă iérna care urmă, am simţit golul ce se

făcuse în jurul meŭ. Doriam o fiinţă căreia să'ĭ spun dorul şi aspiraţiile mele, o căutam prin lume cu zelul şi atenţia unuĭ anticar,-dar tóte îndeşert.

Şi în acéstă căutare febrilă, în acéstă aşteptare durerósă, aniĭ trecură, dar fără să'mĭ aducă pe femeea ce căutăm. Un dor adânc se încuibase în mine. Mĕ afundam în studiele cele maĭ aride, dóră voiŭ isbuti să'l amorţesc. Tóte îndeşert.

Mi s'a întêmplat de câte-va orĭ să cred că am aflat idealul ce căutam, întâlnind câte una din acele femeĭ carĭ sub forma unuĭ ânger ascund reutatea şi ghiarele unuĭ demon. Cădeam la piciórele lor şi le închinam tótă comóra simţimêntelor carĭ ferbeaŭ în mine, le încununam cu tóte perfecţiile ideale ce visasem, înconjuram figura lor cu aureole divine, le puneam pe frunte luceferiĭ dimineţeĭ; dar venia o ḑi în care mĕ deşteptam, nu la piciórele unuĭ ânger, ci în ghiarele unuĭ demon care 'mĭ sfâşia peptul cu o furie nebună şi 'mĭ pălmuia sântul entusiasm.

In cele din urmă ajunsesem că orĭ-când simţiam apropierea uneĭ femeĭ, fugiam înfiorându-mĕ ca de atingerea unuĭ şérpe.

Şi am tot fugit până când te-am întâlnit.

Când am vĕḑut însă lumina feţeĭ téle strălucind în nóptea în care pribegiam, mi s'a părut că vĕd

cerul deschis și Madona cu divine zimbiri asigurându-mĕ că am aflat pe aceea ce, prin atâtea trude, dureri, decepții, am căutat'o mereŭ...

Dar trebue să termin acéstă scrisóre, căci nu sciŭ unde voiŭ ajunge.

Albesce ḑiua. Purpura diminețeĭ se resfrânge scînteind pe zăpada care învĕluiesce casele și arborii. Paserile se rotesc în fumul care se înalță de la coșuri.

Voiŭ încerca să dorm puțin. Póte că somnul îmĭ va aduce un vis care să 'mĭ aline durererea, un vis în care să fiŭ la piciórele téle gemênd și plângênd!

---

29 Martie:

Te-am revĕḑut, și decisia d'a nu'ți maĭ turbura pacea cu nebunul meŭ amor s'a nimicit. După ce atâta timp am înecat în peptul meŭ suspine și gemete, după ce atâta timp m'am 'năbușit ca țipătul durereĭ mele să nu ajungă până la tine, am ajuns iar acolo că trebue să'ți scriŭ tot ceea ce am simțit de când 'ți am trămis întêia scrisóre, tot ceea ce am simțit revĕḑêndu-te... Unde! Acolo unde ar trebui tot-d'a-una să ne întâlnim, căci flacĕrea care 'mĭ mistuiesce sufletul este tot așa de pură și sântă ca flacĕrea nutrită de mâna vestalelor.

Nu 'ți am scris îndată după revedere. Nu aveam destulă putere pentru a maĭ rescoli durerósa volup-

tate ce am simțit întâlnindu-te. Am așteptat ca vijălia să trécă, și acum când s'a făcut senin în sufletul meŭ, reîncep.

Eram la biserică în vinerea Patimilor. Nu sciam că erai și tu, însă corpul îmĭ tremura de un fior misterios. Plimbându'mĭ vederea distrată, te-am revĕdut. Ce s'a petrecut în mine, nicĭ eŭ nu sciŭ. Atâta numaĭ sciŭ că, în momentul când cugetările mele aŭ început a se limpedi, simțiam o mare dorință d'a îngenuchia și a mulțămi luĭ Dumnedeŭ. Numaĭ téma d'a nu mĕ espune la mirarea celor carĭ mĕ înconjuraŭ, m'a oprit. Cu tóte acestea o rugă mută, piósă, caldă se înalța din tótă ființa mea către cer!

---

4 Aprilie:

Trăsura ta trecu în momentul acesta pe lângă feréstră 'mĭ.

Eraĭ într'ênsa... Simț acésta după bătăile inimeĭ mele. Dacă aĭ fi înclinat pucin capul ca să te vĕd. de câtă bucurie m'aĭ fi pĕtruns! Cât 'țĭ așĭ fi fost de recunoscător!

Nu maĭ pot să scriŭ, nu maĭ am astêmpĕr; așĭ voi să cânt, să joc. Trebue să aștept întórcerea ta. Dacă te-așĭ urma la preumblare?.... Nu, îmĭ reservez acéstă plăcere pentru altă dată. Nu voiŭ să sec

paharul pucinelor plăceri ce sórta îmi întinde. Cât de rei sunt aceia cari batjocuresc voluptatea celor avari!

Am eşit din casă voios şi cântând.

Familia în sînul căreia locuiesc, se miră de bucuria mea. Işi frământă capul ca să afle causa acestei iuţi treceri din întristare la bucurie. Oh! d'ar sci că este trecerea ta! Dar voiŭ ascunde tesaurul în cel mai nepătruns mister al inimei mele.

Aştept să te întorci de la preumblare. Ce încet trece timpul! Poeticul popor al Eladei era fericit când 'şi-a imaginat pe Saturn înaripat.

Nu sciŭ ce se fac? Să aştept la feréstră saŭ nu? Stând, timpul îmi va părea fórte lung; plecând, mĕ tem că vei trece fără să te vĕd.

Ce fericire! Nori negri se rădică pe cer. Fie bine veniţi! Respândiască abundenţa peste ogorul plugaruluĭ, iar mie dea 'mĭ bucuria d'a te vedea trecênd mai curând.

Ca o dulce nălucire
A trecut.... dar ochiĭ meĭ
N'aŭ putut ca să admire
Farmecul ochilor sĕi.

Amărâtă inimióră,
Pentru ce nu te-am svêrlit
Sub trăsura eĭ uşóră
Ca să mi te fi sdrobit?

Se va 'ntórce, căcĭ se 'nalţă
Sus pe cer un negru nor;
Vêntul bate, norul valţă,
Paserile strigă'n sbor.

Oh! maĭ iute d'ar coprinde
Acel nor înaltul cer!
Oh! maĭ mult de s'ar aprinde
Fulgerile în eter!

Plóia 'ncepe... Aud vine...
A sburat trăsura eĭ...
Un fior trecu prin mine,
Dar în ochĭ vĕḑuĭ scînteĭ.

Da, te-aĭ întors, dar aşa de răpede în cât n'am putut să te zăresc. Vederea mi se împăenjinase. Eram rezimat de feréstră. Cugetam la tine şi suspinam. Ochiĭ 'mĭ urmăriaŭ norul care se întindea pe cer. Auḑind uruiala trăsureĭ téle, căcĭ am ajuns s'o disting d'a celor alte, am înclinat capul. . . . Aĭ tre-

cut ca un fulger. N'am putut distinge de cât siluetа'ţi în fund.

Insă cum am început, vĕd bine că orĭ-câte ţi-aşĭ scri, nu veĭ înţelege nimic dintr'ênsele de cât că sînt nebun.

A început plóia. Cerul s'a înseninat. Cât de dulce este aerul recoros care inundă prin feréstra cu florĭ! De câtă bucurie şi pace simţ tótă fiinţa mea pĕtrunsă! Dumneḑeule, cum 'ţĭ-aşĭ da tótă viaţa mea în schimb pentru fericirea d'a putea să cad la piciórele eĭ, şi sărutându'ĭ mânele, să vĕrs de acele lacrimĭ carĭ sunt balsamul durereĭ!

---

6 Aprilie

Sunt câte-va ore de când îmĭ frĕmênt creeriĭ, ca să aflu dacă ceea ce fac este înţelept saŭ nu, şi nu vĕd de cât că nu pot să fac altminterea. Iubesc!.... iécă ceea ce strigă tótă fiinţa mea, şi pentru întêia óră cu atâta putere. Simţimêntul acesta mĕ face să gust nisce voluptăţĭ sĕlbatice, dar în acelaş timp mĕ înfiorează.

Am fugit mult timp de amorul adevĕrat. Acum însă sînt prins ca o albină care după ce a sburat maĭ mult timp în jurul unuĭ fagur, în cele din urmă aripele eĭ se lipesc de miere.

Când amicĭĭ mĕ întrebaŭ pentru ce fug de legă-

mintele amoruluĭ, le aminteam pe evreul din Veneţia.

Sciĭ acéstă istorie ?

Odinióră, când Veneţia era în tótă strălucirea, un om veni din părţile Orientuluĭ. El avea un diamant de o mărime estraordinară şi voia să'l vêndă. 'L arătă la toţĭ giuvaergiĭ din piaţa Sântuluĭ Marcu, 'l arătă celor maĭ avuţĭ patricianĭ, dogeluĭ chiar; nimenĭ însă nu'ĭ da suma ce preţuia, pentru că nicĭ nu puteaŭ.

Intr'o ḑi omul, descuragiat d'a afla pe cine-va care să'ĭ dea cât cerea, strigă :

„Dacă nu pot să vênd asemenea pétră cu cât preţuiesce, maĭ bine nimic!“

Şi asvêrli diamantul în valurile Adriaticeĭ.

Aşa şi eŭ. Cât timp nu întâlnisem o fiinţă care să merite amorul meŭ, eram decis ca inima mea să aibă sórta diamantuluĭ: maĭ bine să amorţiască în mormênt de cât să'şĭ reverse iubirea asupra uneĭ fiinţe nedemne.

Dar acum! . . . . Oh! dacă este adevĕrat că amorul nu póte fi plătit de cât cu amor, apoĭ acéstă inimă care arde pentru tine, să'ţĭ fie maĭ scumpă de cât diamantul aceluia!

---

8 aprilie.

Nu te-am vĕḑut de cête-va ḑile, şi liniştea care o câştigasem am perdut-o.

Am trecut în tóte serile pe la feréstra ta. Am pândit ore întregĭ, ascuns în umbră, ca să te vĕḑ; nimic însă, şi m'am intors a casă maĭ trist, maĭ abătut, maĭ descuragiat.

Mĕ aflu într'o cumplită situaţie. Sînt încărcat de lucru. Tóte facultăţile 'mĭ sunt încordate. Dar ceea ce mĕ tortură, este durerea d'a nu te vedea. Dacă ar fi cu putinţă să te vĕḑ un moment în fie-care sĕptĕmênă, câtă energie aşĭ afla în sufletul meŭ! Cred că aşĭ avea puterea ca în câţi-va anĭ să mişc, societatea după placul meŭ! Şi aşĭ mişca-o către un scop mare şi frumos, căcĭ amorul teŭ nu 'mĭ-ar inspira de cêt simţimênte demne de dênsul. Ochiĭ teĭ însă nu mĕ urmează în lume, vocea ta nu'mĭ inspiră curagiŭ şi putere când sufletul 'mĭ este abătut şi, abandonat ast-fel, îmĭ împlinesc datoriile cu desgust şi nepăsare.

---

11 aprilie,

Trec în tóte ḑilele pe lângă feréstra ta, pândesc ore întregĭ nóptea, dar nu te vĕḑ. Sufer cum n'am suferit nicĭ o dată în viaţă. Pare că o mulţime de şerpĭ s'a încuibat în sînul meŭ. Ḑioa şi nóptea

nu am astêmpăr. Lucrul 'mĭ este nesuferit. Cea maĭ facilă ocupaţie 'mĭ este durerósă. Abia pun mâna pe o carte, şi mi se urasce. Iaŭ alta, şi cu aceea tot aşa. Umblu prin casă, mĕ uit pe feréstră la fiecare trăsură. Voiesc să scriŭ; dar unde 'mĭ este talentul, când nu pot să te conving de iubirea mea? Aud în mine concertul simţimêntelor resunând atât de armonios! Vĕd sburând prin imaginaţia mea tablouri atât de frumóse!... Dar când voiesc să le esprim, nu aflu cuvinte. Cele carĭ le pun pe hârtie sunt atât de palide, uscate şi neplăcute, în cât blastem pe aceia carĭ m'aŭ mințit că am talent, şi descuragiarea, furia, durerea încep să mugiască în sînul meŭ.

Es din casă, intru, iar es. Cotesc stradele, temêndu-mĕ a nu fi urmărit. Trec pe la tine. Picióre le abia mĕ ţin, inima 'mĭ tremură, auḑu 'mĭ vêjie, vederea mi se întunecă. Arunc ochiĭ furiş spre ferestră . . . Nimic! Şi când vĕd atâta lumină în cer şi pe pământ, iar la feréstră nimic, am atâta ciudă în cât aşĭ dori ca peste universul întreg să se întindă un întunerec nepĕtruns.

Tot-de-una când viŭ acasă, întreb dacă m'a căutat cine-va, dacă 'mĭ-a adus vr'o scrisóre. Ce nebunie! Tot îmĭ pare că mĕ va căuta cine-va de la tine, că 'mĭ veĭ trămite vr'o scrisóre. Sciŭ că nu se

póte; cu tóte acestea, aştept mereŭ, mĕ turbur de impacienţă şi te acus că n'aĭ inimă.

Une-orĭ încerc să 'mĭ irit amorul propriŭ, şi atunci începe un dialog între mintea şi inima mea, pe care dacă 'l-aĭ auḑi, n'aĭ maĭ putea să 'ţĭ înfrênĭ rîsul. Şi tot dialogul se termină că pot să am încăpăţînarea unuĭ Cromvel în lume, dar 'naintea ta nu pot să fiŭ de cât o reptilă, şi 'mĭ-aşĭ vinde sufletul şi viaţa pentru a mĕ têrî la picióre tĕle un moment numaĭ.

Şi în acéstă cădere morală mĕ svîrcolesc de când nu te-am vĕḑut.

Zoe, ascultă ruga celuĭ maĭ nefericit dintre muritorĭ.

Lasă-mĕ să te ved din umbra unde mĕ ascund în tóte noptile. Lasă-mĕ, şi 'mĭ veĭ reda pacea şi mângâerea vieţeĭ pentru mult timp.

Am dormit puţin, căcĭ sînt aşa de sdrobit!

Te am visat.

Se făcea că plutiam cu tine într'o barcă pe un lac întins care scînteia de raḑele sórelui apunênd. Malurile eraŭ încununate de păduri şi verdéţă. Aerul era îmbălsămit de florile nenufarului, zefirii rĕcoroşi se jucaŭ în buclele părului tĕŭ. Eram culcat la picióre'ţĭ şi contemplam cerul în ochiĭ tĕĭ.

18 aprilie.

Te-am vĕḑut. Ce ferice sînt! Sunt câte-va minute abia de când îmĭ părea că cerul era întunecat de norĭ negri, că aerul era înţesat de pâclă; acuma vĕd senin, pentru că simţ seninul în sufletul meŭ; acuma respir un aer dulce şi îmbălsămit, pentru că florile bucurieĭ nasc în peptul meŭ.

Te-am vĕḑut numaĭ, şi câtă fericire!

Dar dacă m'aĭ iubi?... Oh! dar 'mĭ e témă de acest vis. Nu mĕ iubi, pentru că fericirea d'a fi iubit de tine m'ar ucide. Fiinţa mea este prea plăpândă pentru a putea să coprindă o flacăre atât de mistuitóre.

Lasă-mĕ numaĭ să te contemplu, şi 'mĭ va fi de ajuns acéstă pură şi dulce voluptate, pentru ca să sufer torturile amoruluĭ ce aĭ aprins în mine.

---

1 maiŭ

Nu pot să dorm. In deşert m'am svêrcolit câte-va ore în pat. Durerile 'mĭ sunt atât de viĭ în cât somnul nu póte să 'mĭ închidă plopele.

Am deschis feréstra. Nóptea este rece, dar seninŭ. Stelele sunt aşa de viĭ! Aerul este aşa de dulce! Oh! pentru ce nu pot să fiŭ lângă tine!

Tu dormĭ acum, dar sufletul meŭ geme şi cântă ca o privigătóre durerile amoruluĭ.

Nu pot să te vĕd.... iécă ceea ce mĕ tortură.

Am eşit şi am trecut pe la tine. Am stat încremenit ca o statuă, căutând spre feréstra ta. N'am vĕdut nicĭ o raḑă de lumină. Am 'nălţat ochiĭ spre cer, pentru a cere îndurarea luĭ. 'Mĭ-a părut că vĕd stelele lăcrimând.

'Mĭ-am şters fruntea, părêndu'mĭ că lacrimile lor aŭ rourat-o ; 'mĭ-am şters-o... Era însă sudórea arḑĕtóre a insomnieĭ.

Am cercat zăvorul de la pórtă'ţĭ. Era fórte bine închisă. Aĭ mare témă de furĭ.

Gândul meŭ însă a sărit peste pórtă, s'a strecurat printre uşĭ, a pĕtruns în camera unde dormiaĭ şi a îngenuchiat 'naintea patuluĭ tĕŭ.

Pare că te vĕd şi acum ca în momentul când fantasia m'a făcut să cred că sînt 'naintea ta.

Cât eştĭ de frumósă! Cât de lin ţĭ este somnul Părul ţĭ este resfirat în bucle pe sînul care saltă uşor. Un braţ alb şi rotund ţĭ sprijină frumosul cap pe căpĕtêiŭ. Dar singură... singură, când eŭ aşĭ fi atâta de fericit ca să te desmerd în somnul tĕŭ! Cât de dulce 'ţĭ este resuflarea! Cum aşĭ depune o sărutare pe acele buze printre cari respiraţia trece înfiorându-se de plăcere. Dar să nu turbur somnul iubiteĭ mele. Ingenuche, sufletul meŭ, şi rógă ângerii cerului să sbóre în jurul patuluĭ sĕŭ, să'ĭ alunge

tóte visurile rele. Oh! dacă în vis măcar sînul eĭ ar simți compătimire de ceea ce sufer! O suflete, respunde, n'ar fi acésta o dulce și scumpă mângâere pentru tine?

Zoe, nu simțĭ tu ardórea d'a iubi și a fi iubită? In aceste nopți primăveróse nu audĭ sufletul tĕŭ cum chiamă dureros un alt suflet, căruia să'ĭ spună tóte secretele luĭ? Credĭ tu că poți fi fericită fără iubire? Nu, viața nóstră fără acéstă flacăre divină, n'ar fi de cât un blăstem, un esil într'o vale de durerĭ și lacrimĭ.

Când cuget că am trecut atâțĭ anĭ fără să gust paharul adevărateĭ iubirĭ, când cuget la cât am să maĭ viețuesc și apoĭ să cobor în sînul rece și întunecos al mormêntuluĭ, cad într'o descuragiare atât de négră în cât dacă zorile speranțeĭ nu 'mĭ ar promite că ḑilele ce 'mĭ maĭ rĕmân le voiŭ împleti cu florile amoruluĭ tĕŭ, crede că de o mie de orĭ 'mĭ așĭ fi răsipit creeriĭ.

Pentru ce nu'ĭ cu putință, după ce am aflat dintr'o lungă și cumplită esperiență că adevĕrata fericire este în amor, să recâștigăm ḑilele ce am perdut în deșert?

Fericiți sunt aceia cari află adevĕrul acesta maĭ timpuriŭ, când inima lor nu 'șĭ-a perdut încă tótă setea d'a sorbi nectarul amoruluĭ! Amar celor cari

se conving atunci când iarna bătrâneței a început să le înghețe sângele în vine. Mai bine era dacă nu se născeau.

Tot cugetând, tot umblând prin casă, m'a apucat ḑioa. Dacă până aḑi n'ai contemplat cu o ființă iubită revĕrsatul zorilor într'o diminéță de véră, nu sciĭ încă ce armonie este între natură și inima omuluĭ. Nicĭ o-dată șoptele, murmurele, suspinele natureĭ când se deștéptă din somn, nu aŭ ecourĭ mai dulcĭ, mai pure în sufletul nostru de cât în ora când umbrele nopțeĭ încep a se lupta cu zorile diminețeĭ.

Și cu tóte acestea când vĕd orientul scăldat de purpura matinală, când vĕd arborii legănându'și fruntea în aburul ce se 'nalță din frunḑele lor rourate, iar eŭ sînt singur și amărât, am o dorință d'a muri atât de vie în cât îmĭ vine să îmĭ sfăram capul de păreți.

Nu aĭ tu pe cine-va căruia să te plângĭ că te-am supărat, și acela să mĕ provóce? Oh! să nu aĭ témă, nu'l voiŭ atinge, îmĭ voiŭ lăsa peptul desfăcut pentru ca să 'mĭ pĕtrundă inima... Așĭ aștepta ca glonțul să se încuibeze în sinu'mĭ! In cel din. urmă moment te voiŭ bine-cuvênta că m'aĭ scăpat d'o viață care 'mĭ este mai amară de cât mórtea.

—○○○—

DESLEGAREA ENIGMEI

Fulga era în culmea desperărei.

Nicĭ un respuns la scrisorile luĭ.

Işĭ frămênta mintea ca să afle demonul care'ĭ sdrobise altarul sânteĭ iubirĭ.

Cugetă mult, şi în asemenea situaţie cugetările sunt atât de dureróse, ca cum ar fi trase din creerĭ cu un clesce roşit în foc!

Nu află altă causă de cât antipatia ce inspira dómneĭ Urianu.

El nu putea bănui că resbunarea este care se jócă cu inima luĭ.

Nicĭ nu se gândi la Smaralda care, cum scim, luase tóte măsurile pentru a'ĭ închide casa luĭ Urianu.

Târdiŭ de tot 'şĭ aminti cele întêmplate din ḑioa când a vĕḑut pe Smaralda.

Acéstă domnişóră la început fusese fórte semeţă cu dênsul. Dar pentru că vĕḑuse la el o frunte care nu se înclină, începu a nutri óre-care pică contră luĭ; preocupată de acésta, ea nu observă că un simţimênt se desvolta cu maĭ multă putere în sînul eĭ, aşa că amorul învinse pica. Rĕmase în mirare când începu să distingă că nu este focul luĭ Siva, ḑeul distrugereĭ, care o mistue, ci al miculuĭ ḑeŭ din Cnida.

Amorul este ca flacărea uneĭ candelĭ. Lumină după cum este vasul în care arde. Este pur, ideal, generos, înalt, egoist, voluptos, reptil, murdar, infernal, ca şi sînul în care se încuibează.

Smaralda din momentul când 'i se revelă amorul eĭ pentru Costin, începu a fi maĭ amabilă cu dênsul. Ajunse o ḑi când se aruncă la sînul luĭ. Ea care cu câte-va sĕptĕmânĭ maĭ 'nainte rîsese de acest eroŭ pedagog, acum îl îmbrăţişa.

Costin întórse capul cu despreţ. Creḑu că vede naintea luĭ pe voluptósa Putifar.

Fugi, şi din acea ḑi piciórele nu'ĭ maĭ călcară pragul aceleĭ case.

Dar Smaralda nu se desperă. Se sculă din umilinţa unde o aruncase amorul şi, ca o fărmecătóre, începu să frămênte tóte burienele calomnieĭ şi intrigeĭ.

— A! tu iubescĭ pe Zoe!—strigă ea. — Pentru dênsa daĭ cu piciorul amoruluĭ meŭ! Buzele téle nu pot să murmure pentru mine nicĭ un cuvênt de consolare şi speranţă. Voiŭ sdrobi amorul vostru, saŭ me voiŭ sdrobi ênsu'mĭ.

Indată ce se întórse Zoe, începu a intriga către dómna Urianu pentru a nu primi pe Costin.

Dómna Urianu nu avea însă curagiul d'a comite acésta. Se formase între soţul eĭ şi Costin o amicie adevĕrată.

Urianu era din aceia cari se înduplecă facil, dar carĭ sunt de bronz când este să li se atingă un cult al inimeĭ lor.

Smaralda merse cu audacia până a insinua şi d-luĭ Urianu, că conduita luĭ Fulga ar atinge, în ochiĭ lumeĭ, reputaţia ficeĭ séle.

Tatăl se încruntă de audacia eĭ, dar remase pe gânduriĭ, ceea ce nu scăpă din ochiĭ perfideĭ verişóre.

Cu tóte acestea grija de reputaţia ficeĭ séle îl făcu să nu încurageze venirea luĭ Fulga, — şi aşa trecură lunile în cursul cărora junele nostru trămisese scrisorile de maĭ sus. Târdiŭ de tot d-nul Urianu observă cu o vie durere că Zoe nu era indiferentă la absenţa luĭ Fulga. Inima luĭ la părinte începu să tremure când la nisce glume asupra ju-

neluĭ, Zoe îngălbeni şi ḑise cu vocea stinsă :

— Nu sciŭ care să fie causa de n'a venit pe la noĭ!

Apoĭ cu óre-care decisie, adăogi :

— Voiŭ cerceta şi voiŭ afla, căcĭ bănuiesc eŭ ce-va.

Ideea d'a 'l face ginere, veni iar luĭ Urianu şi chiar în acea ḑi află ocasia d'a invita pe Fulga care veni radios de bucurie.

Bĕtrânu 'l făcu să înţelégă că ar fi fericit să'l aibă ginere peste vr'o doĭ anĭ; dar până atuncĭ îl îndemnă să mérgă în Francia ca să studieze.

— Nu,—ḑise el,—voiŭ merge în Belgia despre care am citit că este o Românie a Occidentuluĭ, cu aceeaşĭ situaţie, cu aceiaşĭ neamicĭ, dar mândră şi forte prin instituţiĭ, comerciŭ, industrie şi spiritul public. Acésta e ţéra pe care trebue să o studiăm şi să o imităm. Este o nebunie a ne uita la colosul Francieĭ. Când vĕd pe politicii noştri maimuţind instituţiile Francieĭ, pare că vĕd brósca umflându-se ca să ajungă cât un boŭ.

Zoe era în al noălea cer de fericire, şi Costin asemenea. Ochiĭ lor se ardeaŭ.

A doa ḑi Gogu Orḑescu alergă într'un suflet la Smaralda şi 'ĭ spuse că Fulga va pleca din ţéră pentru doĭ anĭ.

— Ce mĕ învețĭ să fac, verișóră?—strigă el. — 'Mĭ este témă că depărtarea le va cresce amorul, pe când altminterea...

— Ochiĭ carĭ nu se vĕd, se uită!—respunse Smaralda.—Eŭ ĭți daŭ în brațe pe Zoe, dacă și tu îmĭ veĭ da în brațe pe Costin.

— Cum?

— Făcênd tot ce'ți voiŭ ḑice.

— Verișóră, dar când 'ți am dat dreptul ca să te îndoiescĭ de cel maĭ orb devotament din parte'mĭ pentru tine?

— Conservă devotamentul orb pentru Zoe. Mie 'mĭ trebue consciința faptuluĭ. Să fiĭ gata a esecuta în orĭ-ce ḑi, in orĭ-ce nópte...

— In orĭ ce oră, în orĭ-ce minut, în orĭ-ce secundă, în orĭ-ce clipă, în timp de ploe, furtună, viscol, tunet, grindină, poleiŭ, céță, voiŭ fi gata să?..

— Să esecuțĭ ordinul meŭ.

— Voiŭ fi.

— Fără să spunĭ nimenuĭ...

— Fără.

— Fără să șoptescĭ numele meŭ nicĭ în vis...

— Fără.

— Fără ca la un pericul....

— Fără, fără, fără.

— Căcĭ altminterea....

— Altminterea?

— Te veĭ şterge pe buze de Zoe.

Şi bietul Gogu Ordescu îşĭ întinse urechile ca cum ar fi voit să le lungiască pentru a semĕna cu ale unuĭ alt văr al seŭ, de stupidă memorie, şi ascultă.

Smaralda se uită lung la el şi cugetă:

„Cu acesta să'şĭ lege cine-va viéţa? Incep să compătimesc de Zoe!“

Apoĭ dăte decretul:

— Ḑilele cât Costin va maĭ fi în Bucurescĭ, veĭ căuta să'l convingĭ că aĭ pentru el o mare amicie. Când veĭ fi cu Zoe, până la un ordin de la mine, nicĭ odată să nu amintescĭ amorul teŭ; din contra, să'ţĭ daĭ aerul d'a protege legătura lor, susţinênd că sunt demnĭ unul de altul. Dar aĭ un amic discret în Paris?

— Toţĭ amicĭĭ meĭ din Paris sunt discreţĭ.

— Să alegĭ însă pe cel maĭ discret, căcĭ altminterea nu numaĭ că perdem totul, dar şi reputaţia nóstră va suferi mult.

— Despre acésta să nu aĭ nicĭ o grijă.

— Şi pe acest amic să'l obligĭ, plătindu'ĭ datoriile, căcĭ trebue să cauţĭ un amic care să aibă mulţĭ şi cumpliţĭ creditorĭ.

— Sînt franc, Smaraldo, declarându'ţĭ că de a-

ceste stafii sunt alungați toți junii: reu pe care ni'l impută părinții și unchii noștri, uitând însă că relația cu creditorii este criteriul prin care trebue să trecem ca să ajungem la maturitatea minței.

— Lasă acum teoriile și ascultă. Veĭ pune o condițiе amiculuĭ tĕŭ: să călĕtoriască des în Belgia și să trimiță de acolo în țĕră scrisorile cari ți le voiŭ da. După fie-care scrisóre, îți voiŭ spune rolul ce trebue să joci.

— Prea bine.

— Acum du-te la Zoe. După masă, voiŭ veni și eŭ.

Orĝescu, precum s'aŭ convins cititorii noștri, nu era dintre ceĭ inteligenți. Era însă din aceia cari, când sunt împinși a face rĕŭ, desvoltă o abilitate de care ar fi incapabilă mintea cea maĭ ageră.

Își jucă rolul de amant resemnat cu multă dibăcie. Fulga simți că o stâncă 'i se rădică după sîn și rsspiră liber, căcĭ stăruința luĭ lângă Zoe 'l-ar fi îngrijit.

Peste o lună Costin plecă în străinĕtate. Zoe își maĭ alină durerea după o sĕptĕmână, când tatăl eĭ o îndemnă să înșire și ea câte-va cuvinte în josul uneĭ scrisorĭ către Costin. Scrise. Umplu tot spaciul alb, maĭ alătură doŭ foĭ carĭ se umplură asemenea, maĭ lipi un petec și sigilă scrisórea.

Atuncĭ 'şĭ aminti că nu 'ĭ-a scris lucrul cel maĭ însemnat, că până la venirea luĭ nu va pune rochie albă. Scrise şi acésta pe un petec, terminând cu vorbele:

„Este colórea în care voiŭ fi, când te veĭ întórce.“

Rĕsuci hârtia şi o introduse în plic.

Un an de ḑile ţinuse fericirea lor, nutrită prin schimbul celor maĭ dulcĭ şi pure asigurărĭ.

Dar în timpul acesta Orḑescu se dusese la Paris şi aflase un june Stavropolu ca să'l serve în urḑirea intrigeĭ. Acela însă, afară de plata datoriilor, afară de plata călĕtoriilor în Belgia, îĭ maĭ puse o condiţie: aceea de a'l ajuta să câştige inima şi mâna Smaraldeĭ, avênd necesitate ca cu marea eĭ dotă să dea un noŭ lustru numeluĭ sĕŭ, nume de avut scăpătat.

Smaralda începu să pună planul sĕŭ în mişcare. Ea redigea scrisorile. Orḑescu le trămitea luĭ Stavropolu. Acela se ducea în Gand unde era Costin şi de acolo le trămitea în ţĕră. Tóte eraŭ pline de calomniĭ contra luĭ Fulga.

La început Smaralda adresă eĭ scrisorile. Primind pe cea d'întêiŭ, se prefăcu că'ĭ desperată şi alergă la Zoe de 'ĭ o citi.

Acésta nu voi să crḑă, dar simţi un fior.

— Reputația 'ți este în pericul, scumpa mea. Nu voiŭ să cadĭ victimă încrederei téle.

Și trecu la dómna Urianu de 'i-o citi și eĭ. Mamă însă începu să'și frângă mânele. Tatăl intrând le găsi turburate. Aflând causa, dise :

— Cum se póte ca într'un an, acest june, un adevĕrat mărgăritar, să se strice atât de mult! De-o cam dată veĭ opri pe Zoe d'a'ĭ scri. Vom vedea dacă sunt calomniĭ.

Dar scrisorile începură a ploa d'a drept în casa luĭ Urianu.

După una, Costin se dase la beție, la cărțĭ ; după alta, nicĭ nu intrase în Universitate și'și trecea timpul prin cafenele și lupanarurĭ; după alta că se înamorase de o cusătorésă care avea în curând să'l facă tată. Intr'altă scrisóre către Zoe, era portretul uneĭ femeĭ frumóse, despre care anonimul scriitor afirma că este amanta luĭ Fulga.

Domnul Urianu 'ĭ scrise despre tóte acestea calomniĭ, încheind cu óre-cari consiliurĭ, ceea ce răni profund demnitatea juneluĭ care'ĭ respunse cu multă vehemență.

Domnul Urianu, citind respunsul, se înfurià și ordonă cu asprime ca să nu maĭ audă pronunțându-se în casă numele acestuĭ Sardanapal.

Dómna Urianu dăte câte-va acatiste la biserică,

mulțumind luĭ Dumnedeŭ că a scăpat pe fata eĭ d'o unire care ar fi aruncat'o în mormênt.

Smaralda, credêndu-se ajunsă aprópe de scop, asmuță pe Ordescu a face curte.

Zoe într'al căreĭ suflet mugia vijălia resbunăreĭ, ĭ ascultă cuvintele amoróse. Regreta însă că nu era față Fulga, pentru a fi gelos.

Și pe acéstă cale urmând lucrurile, Zoe făgădui luĭ Gogu Ordescu că'ĭ va fi soție.

Dar Smaralda?

Ea era în culmea fericireĭ.

„Acum este al meŭ!“ strigă ea, și îndată scrise luĭ Fulga cele următóre:

„Imĭ împlinesc o datorie de recunoscință scriindu'ți. Câte-va ore în cari am avut fericirea să mĕ adăp din sciința domnieĭ-téle, aŭ avut un resultat de care veĭ fi mulțumit, căcĭ eștĭ singurul care aĭ aruncat semênța.

„Desprețuiam literatura nóstră înainte d'a te cunósce. Dar în urma probelor ce 'mĭ aĭ dat de frumusețele eĭ, cu încetul am ajuns să aflu cele maĭ dulcĭ plăcerĭ în studiul poeților și cronicarilor noștri.

„Am aflat nefericirea care te-a isbit în inimă. Familia Urianu a dat credĕmênt unor infame calomnii. Fiĭ demn în acéstă restriște. Nu te descuragia.

Dacă n'aĭ aflat idealul domnieĭ-tele în Zoe, gândesce-te că aĭ o altă amantă sântă şi mare, o amantă care 'ţĭ reclamă amorul şi care se numesce România.

„Dacă sufletul domnieĭ-tele simte trebuinţa a'şĭ comunica dorul şi suferinţele, încrede-te mie, care voiŭ fi tot-de-una amica domnieĭ-téle.“

Starea în care se afla sufletul junelui nostru, încins de dorul ţĕreĭ şi de dorul iubiteĭ, îl făcu să primiască scrisórea perfidă cu bucurie, şi respunse cu multă gingăşie. O corespondenţă afectuósă urmase apoĭ între el şi Smaralda.

—○0○—

CE A URMAT?

Doĭ anĭ trecuse de la cele întêmplate şi Fulga, terminând studiul, se întorcea în ţéră.

Cât ţinu călĕtoria, valurĭ de cugetărĭ şi simţirĭ se rostogoliră în mintea şi inima luĭ.

„Cât de mult s'o fi schimbat România!“ cugeta el, şi un tabloŭ măreţ şi frumos se resfăţa 'naintea ochilor luĭ. Era patria în culmea splendoreĭ, cum o visează sufletele marĭ şi nobile.

„Cum m'o fi aşteptând ea!“ — suspina el, şi ochiĭ luĭ vedeaŭ la o feréstră capul frumos şi visător al Zoeĭ, înclinat pe mână. Lacrimĭ rouraŭ din ochiĭ eĭ negri şi arĝĕtorĭ.

Şi din ce în ce junele patriot şi amant îşĭ scălda sufletul cu aceste reverĭĭ, voluptatea pură şi sântă a sufletelor alese.

De doĭ anĭ nu vĕḑuse ţéra, şi sufletul luĭ încântat de ideal, uitase tóte sbârciturile acesteĭ mame iubite numită *Patria*. Din străinătate o vedea măréţă şi frumósă, tot aşa cum ochiĭ nu disting stâncele şi sfâşierele munteluĭ care se desină la orizon ca un opal pe azurul ceruluĭ.

Un plaiŭ frumos ca paradisul vedea resfăţêndu-se la orizon: Era România.

Un ânger se plimba visând pe acel plaiŭ: Era Zoe.

Iar antipatia dómneĭ Urianu şi a rudelor eĭ, intrigele invidioşilor, tóte se topiaŭ ca stâncile munteluĭ în valurile de azur şi lumină.

Amorul, acest sóre al inimeĭ, ascundea tot ce nu repeta imnele luĭ, tot ce nu resfrângea zîmbirile luĭ.

Când se apropiă de ţéră, începu a sorbi cu aviditate aerul dulce.

Era nópte.

Scrise câte-va versurĭ la lumina luneĭ.

Vêntul însă smulse hârtia stropită de lacrimĭ, o roti cât-va timp în aer, apoĭ o lăsă a pluti în cursul undelor. Poetul o urmă cu ochiĭ până când peri în urma vasuluĭ care înainta spre ţermul României, ca un balaur vĕrsând flacărĭ şi fum. Gândirea 'ĭ urmă versurile şi 'ĭ păru că vede pe bĕtrânul Istru în pescera luĭ, culcat pe un pat de răchită, încunu-

nat de papură, trăgênd cu tridintele hârtia ce plutia pe undele carĭ se rostogoliaŭ la picĭórele luĭ şi citind aceste versurĭ:

„Luna veghiază, vêntul suspină
Şi 'n alba pânḑă suflă uşor,
Nava despică unda cea lină,
Un străin cântă singur de dor:
„Draga mea ţéră,
O să vĕḑ iară
Sînul teŭ dulce, raiŭ de viaţă!
Trist e căminul,
Rece e sînul
Străinătăţeĭ care înghiaţă!
Ah! nava sbóră ca rondurela,
Valul se sparge înaintea sa,
Austrul bate, îĭ umflă vela
Şi sbóră, sbóră spre ţéra mea.

„Dar ce vĕḑ colo în depărtare?
Din valurĭ ca un mărgăritar
Nasc nisce maluri cu resfăţare
Şi peste ele un eden rar.
Vêntul adie,
O bucurie
Presimţitóre par' că'mĭ şoptesce
C'acele maluri

Ce es din valurĭ
E România ce mĕ răpesce.
Dulce speranță, nu mĕ 'nceliĭ óre?
Nu'ĭ un miragiŭ? Nu visez eŭ?
Navă iubită și fugătóre,
Sbóră ca gândul, sbóră mereŭ.

„Țermul acuma 'mĭ desvĕlesce
Dulcĭ suvenire, scumpe comorĭ:
Aerul țĕreĭ mĕ 'ntineresce,
Inima, sinu'mĭ saltă 'n fiorĭ,
Căcĭ vĕḑuĭ fumul
De la căminul
Unde se scurse a mea pruncie!
O dragă țéră,
Iacă-mĕ iară,
După o lungă călĕtorie,
Plin de viéță și bucurie.
Viscolĭ aĭ sórteĭ, suflațĭ în van,
Căcĭ de acuma dulcea'mĭ junie
Afla iar pacea 'n sântul liman.“

Era nópte când Fulga descinse la Giurgiu.

In diminéța următóre intră în Bucurescĭ. Capitala Românieĭ dormia încă pe patul de pulbere, ca o bacantă după o nópte de orgie.

Nimenĭ nu 'l întêmpină, cu tóte că anunțase la

câți-va amicĭ ḑioa când va călca pământul Românieĭ.

„Drace!—murmură el, urcând scara unuĭ ospel,—nicĭ un cățel nu 'şĭ a scuturat coda de bucurie că m'a vĕḑut întors în țéra unde credeam că sunt atâțĭ carĭ mĕ aștéptă cu brațele deschise!"

Şi se aruncă pe pat, zîmbind amar.

Cititorule, nu da din umerĭ cu despreț, citind aceste rênduri: cugetă că aĭ saŭ veĭ avea copiĭ carĭ póte vor remânea orfanĭ din légăn şi vor rătăci în țéra lor, fără să afle o vatră şi o inimă în care să fie iubiți; carĭ vor pribegi anĭ întregĭ în țĕrĭ străine, plângênd că nu simt o altă osebire de cât că nu respiră aerul dulce al țĕreĭ lor, că nu aud limba în care aŭ gungunit sântele cuvinte *mamă* şi *tată*, că nu vĕḑ fumul de la căminul unde aŭ fost legănați,—şi atunci copiii tĕĭ vor suferi ceea ce acum nu creḑĭ că suferă Fulga.

O lumină tristă se făcu în sufletul luĭ. Începu a zări un colț al lumeĭ reale.

Străbătu oraşul în care lăsase atâțĭ amicĭ, bătu la multe porțĭ, şi la nicĭ una nu vĕḑu doă brațe deschise, la nicĭ o feréstră nu vĕḑu o figură care să'l aștepte.

Înconjură casa luĭ Urianu de maĭ multe orĭ, se rezimă de un mur şi se uită lung la feréstra camereĭ unde dormia Zoe. Nicĭ un semn de așteptare.

Ea jucase mult la bal în acea nópte cu Orḑescu.

Uitarea ştersese şi urma paşilor luĭ din oraşul în care suferise, cugetase şi iubise atât de mult! Peste tot schimbare, peste tot uitare.

Nu, nu!

Reaflă urmele luĭ în doă locurĭ numaĭ: în umbra uneĭ biserică unde mersese să se róge de atâta orĭ, când ghiarele restriştieĭ îl sfâşiaŭ maĭ cumplit, şi în biblioteca Sântuluĭ Sava unde gustase atâta timp voluptăţile studiuluĭ.

Preotul bisericeĭ îl recunoscu şi 'ĭ unse fruntea cu mir, ḑicêndu'ĭ:

— Sunt anĭ de când nu te-am vĕḑut!

Servitorul bibliotecieĭ îl recunoscu asemenea şi, deschiḑêndu'ĭ uşa templuluĭ, ḑise:

— Iécă-te întors. Scaunul şi cărţile te aşteptă Acum să te facĭ bibliotecar.

—○0○—

A INEBUNIT

Entusiasmul ce avusese Fulga în cale, perise. Ședu câte-va ore în bibliotecă. Deschise pe Tacit, dar nu putu să citiască. Amețéla spiritului și tremurul inimeĭ, nu'l lăsaŭ a vedea literile carĭ fluturaŭ pe hârtie.

Când auḑi sunând o oră după amédĭ, un tremur, ca acela ce îndură osânditul când înclină capul sub secura caleului, îĭ sgudui tot corpul.

Eși și plecă spre Zoe.

Dar pentru ce pașiĭ luĭ se împleticeaŭ?

Pentru ce sudórea înghețată picura pe fruntea luĭ? Pentru ce, în loc d'a merge drept la casa eĭ, ocolia stradele ca să lungiască calea?

Nicĭ el nu scia, dar se supunea uneĭ presimțirĭ.

Ajunse. Inălță vederea către feréstra eĭ. Ochiĭ lor se întâlniră, căcĭ ea era acolo.

„Zoe!“ strigă el; intră și urcă răpede scara, întinḑênd brațele.

Dar ea nu era în capul scăreĭ, și el remase nemișcat și palid.

Un servitor îl întêmpină și'ĭ ḑise:

— Domnișóra te rógă să viĭ mâne, căcĭ aḑĭ domnul și dómna nu sunt a-casă.

Costin se uită lung la dênsul, apoĭ strigă:

— Minți, acestea nu sunt vorbele eĭ.

Și trecu răpede 'nainte, fără ca servitorul uimit să aibă timp a'l opri.

Intră ca un fulger. Veḑu pe Zoe stând nemișcată la feréstră. Nu distinse în figura eĭ de cât mirarea că intrase, și căḑu pe scaun murmurând:

— Zoe, unde este Zoe?

Ea se sculă și, întinḑêndu'ĭ mâna, ḑise cu vocea tremurând:

— Bine aĭ venit, domnule Fulga.

El ĭĭ strânse mâna și repetă:

— Unde este Zoe?

— Eŭ sînt! Nu mĕ recunoscĭ?

— Tu eștĭ aceea ce am întâlnit în valea Argeșuluĭ, copila ce iubesc, tu? Nu, tu eștĭ o copie, dar care nu póte smulge din sufletul meŭ imagina ori-

ginaluluĭ ce 'l-am vĕḑut în cea maĭ frumósă ḑi a vieţeĭ mele.

Şi ţintind ochiĭ la ea, urmă cu amărăciune:

— Oh! cum a rîs pictorul de original cu acéstă copie! Să fiŭ drept însă. Sunt aceleaşĭ colorĭ rosalbe, acelaşĭ pĕr negru şi undos. Dar nu acestea m'aŭ fărmecat. În ochiĭ teĭ de şérpe nu zăresc blândeţea ochilor eĭ, în figura ta trufaşă nu vĕd candórea sufletuluĭ care inunda figura eĭ, în pĕrul tĕŭ nu vĕd fluturând visele amoruluĭ. Dacă aşĭ pipăi vêrvul cómelor téle, póte aşĭ da de capul şerpilor cari 'ţĭ înveninä sufletul.

Zoe cu figura palidă de mânie şi durere, îl contempla svêrcolindu-se ca o pasere sub vederea fascinătóre a şérpeluĭ sunător.

Era tot frumósă, şeḑênd cu mânele încrucişate pe sînul care bătea, ca statua Niobeĭ. Ochiĭ eĭ căutaŭ să pătrunḑă în conscĭinţa juneluĭ. Un zîmbet înfloria pe buzele eĭ roşiĭ şi tremurânde.

— Şi eŭ odinióră am cunoscut un june,—ḑise ea cu tărie,—un june care 'ţĭ semĕna şi pe care 'l-am iubit din tot sufletul, cât timp 'l-am creḑut demn de mine. Când m'am convins însă că el a călcat în picióre inima şi demnitatea aceleia care 'ĭ jurase amor şi credinţă până la mormênt, din acel moment

am avut putere să sfarăm lanțul pe care numaĭ mórtea credeam că 'l va sfărăma.

— Ce ḑicĭ tu, Zoe?—strigă el, aruncându-se la picĭórele eĭ și o raḑă de speranță lumină figura luĭ.

— Ḑic ceea ce sciĭ!—respunse ea cu un ton răstit și luând aerul femeeĭ isbită în tot ce are ea maĭ scump și maĭ drag.

— Dar nu sciŭ nimic, nu înțeleg rĕcéla ta, nu cunosc causa pentru care d'atâta timp nu 'mĭ-aĭ scris un rênd măcar. Și scrisorile téle 'mĭ ar fi făcut atâta bine! Dacă aĭ sci cât eram de fericit, când îmĭ scrieaĭ! Dacă posta 'mĭ ar fi cerut plată pentru acéstă fericire, sângele meŭ 'l-așĭ fi dat. Cuvintele tele eraŭ roa care stêmpĕra arșița ce'mĭ ardea sufletul, eraŭ balsamul care 'mĭ alina rănile inimeĭ. Și de când nu 'mĭ-aĭ scris nicĭ un cuvînt, am suferit cumnumaĭ Dumneḑeŭ scie, și acum când te vĕḑ, eștĭ atâta de schimbată și 'mĭ ḑicĭ lucrurĭ pe carĭ nu le înțeleg! Dar spune'mĭ tot, Zoe. Póte că m'aŭ calomniat 'naintea vóstră, căcĭ altminterea nu pot să creḑ că în doĭ anĭ inima ta să fi căḑut atâta de jos în cât să simț despreț d'a o strivi cu piciorul.

— Acum este târḑiŭ orĭ-ce îndreptare!—murmură ea.—In curênd voiŭ lua numele luĭ Gogu Orḑescu.

Şi simţind că o 'néca plânsul, fugi.

Costin cercă s'o urmeze, dar neţinêndu'l picióre le, căḑu ameţit pe pragul camereĭ unde intrase Zoe.

Când se trezi, era singur!

Se scúlă şi eşi murmurând:

— Amor, amor, eştĭ o minciună în lumea de astăḑi. Numaĭ în mine eştĭ un adevĕr.

Servitorul vĕḑêndu'l că trece cu paşĭ împleticindu-se, ḑise cu óre-care milă către o servitóre:

— Săracul a înebunit!

Costin auḑi şi îngână:

— Da, pentru că am creḑut în amor.

—○0○—

PRELUDELE NUNȚEI

Fulga străbate ameţit maĭ multe strade. Simte dorinţa d'a respira puţin la umbră, şi intră în grădina Cişmegiŭ. Şedu p'o bancă, sub un desiş de arborĭ, în faţa laculuĭ. Ploase în acea nópte. Grădina rîdea ochilor şi lacul se resfăţa molatic sub cerul senin şi raḑele sóreluĭ. Ramurile se înclinaŭ pe capul palid al juneluĭ, şi la cele maĭ micĭ adierĭ, scuturaŭ pe dênsul picăturile de ploe.

— „Arborii plâng,—visa el, simţind picăturile pe frunte şi pĕr, — de când ochiĭ meĭ nu maĭ aŭ lacrimĭ!"

Câte-va paserĭ ciripiaŭ într'o salcie. El aruncă ochiĭ spre ele şi 'ĭ păru că vederea lor este ţintită asupră'ĭ.

— Aŭ şi ele o limbă,—murmură el.—Póte că se

întrébă de ce sînt atâta de abătut și descuragiat, când tóte rîd în jurul meŭ! Dragĭ paserele, de ce nu am aripile vóstre! Așĭ sbura către aceea care a ofilit flórea sufletuluĭ meŭ în aurora vieței. M'așĭ pune la feréstra eĭ și așĭ căuta :

„Degetele 'țĭ sunt agile, iute înfig acele și prind florile pe rochia ta de mirésă. O! cât veĭ fi de frumósă, când pe buclele pĕruluĭ teŭ vor pluti florile de portocal și betéla de aur!

„Mirele e lângă tine. Ochiĭ luĭ se îmbétă cu voluptate de lumina feței tele. Mânele vóstre se strâng furiș pe când buzele 'țĭ murmură cele maĭ dulcĭ cuvinte.

„Oh! cât de fericit are să fie mirele teŭ, când óspeții banchetuluĭ nuntal se vor răsipi, când luminele se vor stinge, și în talamul misterios buzele vóstre se vor atinge într'o sărutere și vor murmura sântul strigăt: Te iubesc! Te iubesc!

„Spune uneĭ păserele, dulce fidanțată: buzele tele n'aŭ maĭ îngânat óre acest sânt strigăt al universuluĭ întreg? Brațele tele n'aŭ maĭ strâns la sînul teŭ pe alt june? Cerul, care tot-de-una ne veghiază, n'a maĭ audit vre un jurământ eșit din gura ta?

„Căcĭ vaĭ d'acea mirésă ale căreĭ buze s'aŭ pătat de jurămintele călcate! Florile de portocal se vor scutura, și nu fructele aurite le vor înlocui, ci

spinii Calvaruluĭ. Betéla va cădea în pulbere, şi viperele remuşcăreĭ vor împleti frumosul tĕŭ păr. Rochia de miresă va străluci albă ca crinul în ḑioa nunţeĭ, iar a doa-ḑi va fi linţoliŭ de mórte !“

Junele visător rostise aceste cuvinte ca să le audă paserile cari se legănaŭ în ramurĭ, dar le auḑi şi o pereche de fericiţĭ cari se aflaŭ la spatele luĭ pe o bancă în desişul de arborĭ şi cari pufnirĕ de rîs. O Nausică acăţată de braţul unuĭ june, trecu pe d'înaintea luĭ Costin şi 'ĭ aruncă o privire care îl făcu să roşiască şi să fugă.

Eşi din Cişmegiŭ. Paşiĭ îl duserĕ spre casa luĭ Urianu.

Inălţă ochiĭ spre feréstra eĭ. O vĕḑu şi o salută, ea fugi.

„S'a finit!“ murmură el şi urmă calea înainte.

O trăsură se opri răpede lângă dênsul.

Cine-va sări dintr'ênsa şi începu a săruta pe Costin cu semnele celeĭ maĭ marĭ afecţiĭ.

Era Gogu Orḑescu.

Ciudată este inima omuluĭ !

Gogu, vĕḑêndu'l atâta de palid, descuragiat, abătut şi desperat, simţi o cumplită remuşcare. Credu că pentru a'şĭ toci junghiurile cugetuluĭ, e destul a'ĭ lua ochiĭ cu măngăerile şi măgulirile cele maĭ frăţescĭ.

Costin se uită la dênsul cu aerul rătăcit.

— Veĭ veni la nunta nóstră,—îngână Ordescu.

Costin respunse:

— Voiŭ veni!—și aceste dcă cuvinte fură ca doĭ cărbunĭ aprinșĭ pe buzele luĭ.

Și unul și altul fiind strêmtoraţĭ, se despărţiră.

Costin merse cât-va timp pe gânduri, fără să scie unde merge, când auḑi d'asupra luĭ, de la feréstră, o voce argintină strigând:

— Bine aĭ venit, Costin!

Rădică ochiĭ.

Era Smaralda Cordescu.

El avea trebuință d'a se repausa lângă o femee. Și când cine-va suferă, este atât de dulce a întâlni o vedere în care este zugrăvită compătimirea, și o frumusețe care încântă ochiĭ și adórme durerile!

Urcă scara rezemându-se la treĭ saŭ patru trepte. Smaralda care'ĭ eșise în capul scăreĭ, vĕḑêndu'l atâta de lânced, descinse 'naintea luĭ și, luându'l de braț, îĭ ajută să se urce. Il conduse în camera eĭ de lucru.

Șeḑu pe o canapea lângă dênsul, așteptând ca el să deschidă vorbirea.

Costin nu intrase în casa Smaraldeĭ de maĭ mulțĭ anĭ, din ḑioa când ea se aruncase la piciórele luĭ. Și acum era atâta de mișcat!

O întrebare 'şĭ făcu el :

„Nu m'am înşelat eŭ, creḑênd că Zoe mĕ iubia în adevĕr şi că simţimêntul Smaraldeĭ era un capriciŭ ? Nu sciŭ ! Dar când tótă lumea fuge de mine, ea este care 'mĭ deschide braţele.“

Şi începu să plângă ca un copil.

Smaralda nu maĭ putu să 'şi ascundă turburarea şi strânse cu amor capul juneluĭ la sînul eĭ care sălta de măgulirea celor maĭ dulcĭ speranţe.

Plânseră mult unul lângă altul, lănţuiţi în braţe, până când gura eĭ se lipi de fruntea, buzele şi obrajiĭ juneluĭ, dându'ĭ lungĭ şi înfocate sărutărĭ.

— Smaraldo,—strigă Costin şi căutând să citiască în ochiĭ eĭ,—este adevĕrat că tu mĕ iubescĭ ?

— Pentru ce o asemenea întrebare care'mĭ sfâşie inima, dragul meŭ !—şi lănţuind braţele după gâtul luĭ, o înecă plânsul. Apoĭ unduósă ca o reptilă, alunecă şi înghenuchiă la piciórele luĭ. Pĕrul 'i se desfăcu şi se revĕrsă în valurĭ de eben pe umeriĭ eĭ rosalbĭ şi rotunjĭ. Era frumósă în acéstă atitudine de Magdalină duiósă, şi junele o privi cu uimire.

Buzele luĭ sorbiră cu sete lacrimile cari rouraŭ în ochiĭ eĭ verḑĭ şi visătorĭ.

Iĭ strânse la sîn mijlocul, se uită lung la ea, şi pentru întêia óră buzele luĭ se aplecară către gura

ei, care aștepta ca o rosă arsă de sóre plânsul recoritor al norului.

— Mĕ veĭ iubi dar! — strigă ea, electrisată de contactul buzelor luĭ.

Nu maĭ scia ce să facă de bucurie. Se puse la clavir și degetele eĭ revĕrsară valurĭ de cugetărĭ amoróse, ca tremurul foilor plopuluĭ și adierile nopțeĭ înstelate. Cântă Serenada luĭ Schubert, un cântec vechiŭ, dar tot-de-una noŭ pentru inimele înamorate.

Costin îĭ căḑu la picióre și lăsă capul pe genuchiĭ eĭ.

— Cântă'mĭ *Cea din urmă cugetare* a luĭ Weber,— șopti el.

Gura Smaraldeĭ se înclină și culese pe buzele luĭ o sărutare, apoĭ clapele claviruluĭ sunară acel cântec al lebedeĭ murinde, acea ultimă licărire a candeleĭ, acel adio al sufletuluĭ 'nainte d'a 'șĭ lua sborul la cer.

— Ah!—cugeta Costin.—Este un abis misterios în inima femeeĭ. Aceea în care credeam ca în Dumneḑeŭ, acum îșĭ prepară ornamintele de mirésă, iar eŭ gem și plâng amorul mort la piciórele aceleia care m'a iubit cu tot desprețul și ura mea. O dată credeam că femeea este un înger trămis din cer ca să ne conducă pe calea binelui, frumosului și adevĕruluĭ. Credeam în istorie care a mințit și ea ca cel

mai vil curtesan înaintea femeei, acéstă regină a pĕcatului. Şi cât eraŭ de frumóse şi sânte credinţele mele! Cât de tarĭ visam legămintele familiei! Femeea ca amantă, soţie şi mamă, era espresia cea mai înaltă a armoniei! Ingenuchiam 'naintea ei şi o adoram, căci vedeam într'ênsa pe bine-făcĕtórea omenirei. Nu aflam nimic mai dulce şi mai pur de cât o amantă castă şi fidelă. Amorul precursor căsătoriei era pentru mine şcóla fidelităţei conjugale. Nu 'mi părea nimic mai îngeresc şi mai consolator într'acéstă viaţă de cât o socie! Nu vedeam nimic mai sânt şi mai mare de cât o mamă. Dar am vĕdut socia scuipând onórea sociului, am vĕdut-o rîdĕnd cu hohot de credinţa ce el avea într'ênsa, am vĕdut-o isbind cu genuchiul pe vilul curtenitor în momentul când nefericitul sociŭ lăuda fidelitatea conjugală, şi m'am înfiorat. Am vĕdut femeea împingând pe sociul ei la crime, la pradă, la umilinţă, numai ca să'şi împliniască setea d'a străluci în mătăsurĭ, dantele şi giuvaerii. Am vĕdut pe pórta talamului conjugal scris preţul intrărei, ca pe pórta unui lupanar, şi am ḑis: acestea nu sunt sociele ce am visat eŭ! Am vĕdut pe mamă strivind în sufletul copilului germinii virtuţei, şi, prin laptele ce 'i dădea, îmbuibându'l cu veninul viciului şi pĕcatului. Am vĕdut pe mamă tocmind onórea ficei

séle şi, pentru un pumn de aur, aruncând-o în braţele celuĭ d'întêiŭ desfrênat. Le-am vĕdut tóte acestea şi astă-dĭ mĕ întreb: Unde sunt dar adevĕratele amante, socĭĭ şi mame, căcĭ în acéstă lume nu ved de cât curtesane, vipere şi precupeţe? Unde sunt? Nebun ce am fost! Luasem idealul de real şi lumea 'mĭ-a rîs în nas, căcĭ nu am cunoscut-o. Dar eŭ ce să mĕ fac într'acéstă lume dacă nu maĭ aflu amor? Femee, dacă amorul pentru tine este o minciună, îţĭ voiŭ minţi şi eŭ. Îţĭ voiŭ deschide tóte porţile caseĭ mele, dar pe a inimeĭ o voiŭ deschide numaĭ doruluĭ de patrie şi omenire, singurul dor care de acum 'nainte va maĭ afla un cult în sînul meŭ.

Şi în acel timpul capul Smaraldeĭ ce înclină asupra luĭ şi buzele eĭ şoptiră ca un cor de privigătorĭ:

— Costin, mĕ iubescĭ tu?

— Smaraldo, pot să nu te iubesc, pe tine, cea maĭ frumósă, cea maĭ fidelă şi maĭ castă din tóte ţinele acestuĭ pĭmênt plin de şerpĭ, vipere, veninurĭ, curse şi îngerĭ dulcĭ ca tine?

— Oh! cât eştĭ de misantrop! — murmură ea, şi buzele lor se lipiră într'o lungă şi înfocată sărutare.

A doa-ţi Zoe află că Costin Fulga se căsătoresce cu Elena Cordescu.

— Dumneţeule,—strigă ea,—aŭ fost tóte calomniĭ şi intrigĭ ca să sfărame amorul nostru!

—○o○—

NOPTEA NUNȚEI

Era nópte.

Luna palidă alerga prin pânḍele de norĭ ca cum s'ar fi grăbit să fugă de spectaculul ce se desfăşura în biserica Sărindarul. Vênturile recĭ ale tómneĭ şueraŭ prin stradele deşerte ale capitaleĭ, sguduind porţile în ţiţîna lor şi făcênd să fumege lumina fanalelor.

Era o durere în natură. Frunḍele uscate se svênturaŭ în aer, paserile gemeaŭ în cuiburĭ şi lătratul câinilor curma tăcerea mormêntală a stradelor. Rar se vedea câte un trecător grăbind paşiĭ către locuinţa luĭ.

Numaĭ curtea bisericeĭ Sărindar era plinĭ de trăsurĭ. Acolo era o nuntă. Templul era plin de lumina candelilor şi făcliilor. Mulţimea nu maĭ încăpea. Damele înconjuraŭ ca o girlandă masa pe care se

aflaŭ cununiile, evangeliul şi crucea. Ochiĭ tutulor se întorceaŭ către pórta bisericeĭ. Toţi aşteptaŭ cu nerăbdare să véḑă pe mire şi mirésă. Pentru ce atâta întârḑiare? Şoptele damelor se îngânaŭ cu murmurul arderei făcliilor.

Un june trecu printre dame, şoptind în drépta şi stânga câte-va cuvinte. Cinci minute nu trecură şi tótă mulţimea scia că Zoe Urianu nu maĭ voia să vină la biserică.

— Şi pentru care cuvênt? — întrebaŭ damele p'acel june.

— N'am aflat. Atâta sciŭ că de doă dile Zoe a fost turburată şi a plâns mereŭ. Aḑĭ a făcut nisce mustrăriĭ ciudate luĭ Orḑescu, acusându'l de intrigant şi calomniator. Acum a declarat că nu voiesce să vină la biserică. Am lăsat familia într'o turburare ce nu pot s'o descriŭ. Este o durere a vedea pe părinţiĭ eĭ îngenuchind 'naintea'ĭ şi rugând-o să înlăture scandalul.

— Cum înţeleg eŭ, — ḑise o damă, — ea iubesce încă pe Costin Fulga, despre care aud că se va căsători cu Smaralda Cordescu.

O parte din bărbaţi plecă. Damele însă remaseră neclintite la locul lor, setóse d'a vedea ce o să ésă din acéstă întêmplare.

Pórta bisericeĭ se deschise şi intră Smaralda şi

tatăl ei, colonelul Cordescu. Ea era strălucitóre de frumusețe. Cu cât 'naința în biserică, cu atât figura ei respândia o lumină înviorătóre.

Pórta se deschise iar și intră un june frumos, palid, cu ochii vii si înconjurați de vinețélă, cu fruntea lată și gânditóre.

Înaintă câți-va pași, se rezimă d'o colónă și încrucișă brațele pe sîn. Uitătura lui era dulce și melancolică, un zîmbet ironic îi încreția buzele.

Toți aruncară ochii asupra'i.

— Cine e acesta? — întrebară unii.

— Costin Fulga! — respunseră câți-va juni.

Și numele lui ajungênd până la dame, le făcu să se misce ca nisce valuri, curióse d'a'l vedea.

Ele nu putură să 'și ascundă admirația și simpatia ce simțiau pentru palidul june. Smaralda sorbia cu mândrie murmurele de aprobație ce audia despre alegerea ei. Intâlni chiar câte-va ochiri pline de gelosie și provocare.

Musica începu să cânte. Pórta bisericei se deschise. Mirésa și mirele intrară, urmați de nunii și părinții lor.

Vederile triste și rătăcite ale Zoei cădură asupra lui Fulga. Ea încleștă brațele de Ordescu și, cu vederile țintite asupra lui Costin, înaintă împleticin-

du-se. Părea că merge să se arunce de vie în mormênt.

Serviciul divin începu cu grabă. Tóte fețele eraŭ triste, numaĭ a Smaraldeĭ era rîdêndă și senină. De o dată luminile începură a fumega, fiind bătute de suflarea vêntuluĭ ce intra prin ferestrele deschise și tótă biserica luă aspectul uneĭ catacombe funebre. Imnele nunțeĭ resunară ca nisce psalmĭ de mórte. Mórtea părea că întinde aripa eĭ négră și înfiorătóre peste acéstă adunare care puțin maĭ 'nainte era atât de voiósă.

Terminându-se cununia, începură felicitările. Smaralda strânse la sîn pe Zoe care era înghețată. Costin plecase 'nainte de finirea cununieĭ. Unde se dusese el? In sînul nopțeĭ ca să 'și ascundă durerea și svêrcolirile sufletescĭ. Alerga pe stradele întunecate și deșerte, ca un mort gonit de vênturĭ care își caută mormêntul.

Mulțimea plecă spre locuința domnuluĭ Urianu, splendid preparată pentru bal.

Zoe care abia se ținea pe picióre, se retrase. Câte-va din amicele eĭ o urmarĭ, încercându-se fiecare să'ĭ răsipiască întristarea care ca o pâclă désă coprinsese tot sufletul. Se plânse că'ĭ este capul prea încărcat de florĭ și betélă. Ceru să'ĭ ia sarcina. O refusară dicênd că ar fi un rĕŭ augur.

Inclină capul pe brațul rezimat de masă și ochiĭ eĭ rătăciră peste câte-va gazete. Vĕḍu una în care scria maĭ des Fulga. O luă și, desfăcênd'o, citi acéstă elegie :

O ! ce senină, splendidă nópte !
Peste tot pace. O ! ce dulcĭ șópte !
Vêntul adie plopiĭ murmur,
Luna se scaldă 'n viul azur.
Colo 'n dumbravă, drept lângă plopiĭ
Cari la lună tremur' ca snopiĭ,
E o fecióră și un fecior.
Singurĭ în nópte plâng de amor.
Cum să nu plângă ! Cum să nu gémă !
De viitorul lor l'este témă.
Junele mâne o va lăsa
Și se va duce din patria sa !
Juna fecióră 'n albe vestminte
Plânge și 'ĭ cade aste cuvinte :
„Miron, când cuget c'al teŭ amor
„Póte să 'ncete, mĕ înfior.
„Dacă acéstă mare urgie
„Are să cadă p'a mea junie,
„Numaĭ o rugă am ca să'țĭ fac
„Si cu atâta eŭ mĕ împac :
„La înturnare, trecĭ pe la pórtă

„Nóptea, să afli de a mea sórtă.
„Dacă vedea-veĭ candelĭ arḑênd
„Si la feréstră nimenĭ şeḑênd,
„Crede atuncia c'a ta amantă
„Până la mórte'ţĭ a fost constantă;
„Numaĭ pe tine ea te-a iubit
„Şi pentru tine a şi murit."
Plânsul înécă p'alba fecióră.
Ea la lumina luneĭ, uşóră,
Singură pasă către castel.
Junele Miron stă singurel.
Ochiĭ luĭ negri ca o văpae
Urmez a feteĭ umbră bàlae.
Când şi când vede albu'ĭ vestmênt,
Când şi când plânsu'ĭ vine pe vênt.
Calul nechiază şi îl trezesce
Din visăria care'l răpesce.
Mâne departe d'al seŭ căminu
Are să fie... O! ce destin!

* * *

Aniĭ a lene toţĭ trec în fine,
Miron în ţéră iécă'l că vine.
O! ce ferice se simte el,
Că scumpeĭ fete a fost fidel!

O! ce ḑi lungă! Cum întârḑie
Ḑioa s'apună, nóptea să vie.
De nerăbdare arde mereŭ,
In aşteptare timpul e greŭ.
Ḑioa d'un secul e către fine,
Raḑele'ĭ încă ard pe coline.
Iécă'l că pléca... Calul uşor,
Fuge ca şoimul răpede 'n sbor.
Pentru ce are temerĭ fatale ?
Incă o cóstă, încă o vale
A să maĭ trécă şi va vedea,
Ca o fantasmă albă, pe Ea.
Ale pădureĭ umbre profunde,
O! de ce vĕḑul nu le pĕtrunde,
Ca să distingă vechiul castel,
Unde 'l aşteptă numaĭ pe El !
Iécă pădurea că se răresce,
Céța Prahoveĭ plaiu 'nvelesce.
Inima 'ĭ bate. Este pĕtruns
De presimțire. A şi ajuns.
Iécă castelul plin de lumină....
Dar de ce Miron fruntea înclină ?
Vede el candelĭ triste arḑênd
Şi la feréstră nimenĭ şeḑênd ?
Nu, nu; dar vede semne fatale
De bucurie, semne nuntale !

Vaĭ! trădătórea se însoția....
Oh! mult maĭ bine dacă muria!...
Pentru o jună amăgitóre
Este rușine să se omóre
Omul cu suflet mândru ca el.
Palid ca mórtea intră în castel!
Juna mirésă cum îl zăresce,
Ochiĭ 'ĭ se 'ntunec', fața 'ĭ pălesce.
El, cu un zîmbet trist și amar,
Ia și închină eĭ un pahar:
„În sănĕtatea celeia care,
„Fără de milă și remușcare,
„Inima jună 'mĭ-a sfășiat!"
Dice, închină și a plecat.
Juna d'atuncea este nebună!
Pe un cal negru, nóptea pe lună,
Fuge și cóma 'ĭ flutură 'n vênt,
Până ajunge la un mormênt.
Ea se bocesce cât este nópte,
Vêntul îngână ale eĭ șópte.
Când aurora ride în cer,
Ea se ascunde ca un mister.
Pe acea pétră iĕcă ce scrie:
„Junele Miron în bătălie
„Pentru al țĕreĭ drept a murit!
„El în viĕță mult a iubit!"

Elegia era de Fulga.

O cumplită remuşcare începu a róde sînul mireseĭ.

Gândirea eĭ se întórse cu câţi-va anĭ în urmă, la plecarea luĭ în străinătate. Temerile ce ea arătase despre fidelitatea luĭ, eraŭ esprimate în acele versurĭ. Recunoscu în Miron pe Costin întorcêndu-se în patrie cu inima plină de acelaş amor mare şi sânt. Nu era el care călcase în picĭore jurămintele făcute în valea Argeşuluĭ, ci ea.

Ascunse capul în mânĭ şi plânse amar.

Orĝescu se apropriă de dênsa, îngână câte-va cuvinte de amor şi mângâere ; apoĭ luă din mâna'ĭ gazeta care o făcuse să plângă şi citi.

Remase încremenit.

— Îĭ iubeşcĭ încă ! — murmură el între dinţĭ.

— Da, până când voiŭ muri ! — ḑise ea, descoperindu'şĭ faţa udată de lacrimĭ.

El nu avu curagiul să aţinte fulgerul ce scăpără din ochiĭ mireseĭ, şi înclină capul ca un osândit la mórte.

Zoe se uită lung la dênsul. Pentru înteia óră 'l vĕḑu atâta de miserabil, în cât întórse capul cu despreţ.

Apoĭ, încordându'şĭ tótă forţa morală, se sculă şi luându'l de braţ ḑise :

— Să mergem, scumpul meŭ mire, să jucăm co-

media până la fine. Să nu uităm că astă-dĭ suntem nisce actorĭ. Publicul este impacient. Să nu abusăm de aşteptarea luĭ.

Şi ea, cu mórtea în inimă, jucă câte-va valsurĭ.

Fulga apăru şi el în mulţime. Jucă mult cu Smaralda. Nu perdu însă din vedere pe Zoe.

Un june se apropiă de el şi se recomandă:

„Stavropolu, doctor în drept.“

Fulga se uită lung la dênsul şi vĕdu în ochiĭ luĭ licărind o ură profundă.

Trecură într'o cameră unde se credură singurĭ.

Stavropolu aflase că Smaralda se va căsători cu Fulga şi voia să împedice acéstă unire.

El declară tóte luĭ Fulga care răcni ca leul când vede pe acel ce 'ĭ-a înfipt săgéta în pântece.

Zoe care vĕduse pe Fulga depărtându-se cu necunoscutul june, împinsă d'o straniе presimţire, se furişă în acea parte şi audi tótă declaraţia luĭ Stavropolu.

În momentul când Fulga sguduĭa pe acesta, ca cum ar fi voit să'l sugrume, Zoe se aruncă la piciórele luĭ. El lăsă să'ĭ scape acel miserabil. Se uită apoĭ lung şi cu despreţ la aceea pe care o iubise atât de mult, şi fugi.

—oOo—

UN EPITALAM

Zoe remase îngenuchiată și ca isbită de trăsnet.

Îl vedu fugind, dar credu că vederea o încélă. Remase mult timp cu ochiĭ țintiți în partea unde perise dulcele eĭ amant. Dar el nu se maĭ întórse!

Limpedindu'i-se cugetarea, vĕdu abisul negru și înfiorător în care o aruncase infama cursă a luĭ Ordescu.

Guvernanta eĭ o află afundată în gândurile cele maĭ întunecate. Juna mirésă părea că este un ânger care cugetă în nópte o pedépsă cumplită.

Amalia o luă în brațe și se uită lung la dênsa:

— Zoe, — strigă ea, — nu perde curagiul. Dumnedeŭ este bun. Crede într'ênsul. El vindecă tóte.

Și nu mai putu ḑice nimic, căci lacrimile o înecaŭ. Amalia presimțise tóte firele curseĭ care se împletise în jurul acesteĭ copile pe care o iubia ca o adevĕrată mamă. Ea singură nu creḑuse calomniile aruncate luĭ Costin. Esprimase chiar necredința sa; dar întêmpinând din partea domnuluĭ și dómneĭ Urianu ochiĭ pline de asprime, se resemnă și lăsă lucrurile să mérgă cursul lor.

Zoe 'șĭ aminti că ea singură nu fusese orbită de calomniile țesute de Orḑescu.

— Oh! pentru ce n'am creḑut bănuiala ta, — strigă ea cu durere. — Aḑĭ nu aș fi de vie înmormêntată.

Și ca doă turturele cari gem în arborul sguduit de vijălie, mult timp se văitară.

Zoe esprimă dorința d'a se retrage în camera eĭ unde să remână singură. Amalia o conduse, dar nu în camera eĭ, acel cuib al celor maĭ dulcĭ și maĭ pure ilusiĭ și aspirațiĭ, ci în talamul nunteĭ.

Zoe ale căreĭ vederĭ eraŭ întunecate, se aruncă p'o canapea și începu a 'șĭ sfâșia rochia și gătéla de mirésă.

Deschise o feréstră și înclinându'șĭ pe braț fruntea, se uită în nóptea négră și vijăliósă, dar nu atât de négră și vijăliósă ca aceea din sînul eĭ.

Vêntul rece și aspru resfira părul ei negru și undos și 'i recoria fruntea plină de sudóre.

Lumina roșie și tremurândă a faclelor se resfrângea pe arborii grădinei cari, îndoindu-se și gemênd sub suflarea vijăliei, păreaŭ nisce fantasme încinse de o durere misteriósă, plângênd și frângêndu'și brațele.

Aspectul nopței era trist și amenințător. Nicĭ o stea, nicĭ o lumină dulce și mângăetóre, nicĭ un cânt de pasere, nicĭ o șoptă nu era în natură, — și Zoe se îmbĕta de acéstă selbătăcie a naturei. Credea că acéstă mamă eternă compătimia la suferințele ei.

Dar când vênturile 'și schimbară cursul, auḑi sunetele voióse ale musicei care îndemna pe numeroșii óspeți la jocuri și bucurie, și creḑu că aude urletele unuĭ sabat.

—Lume infamă! — strigă ea, sculându-se și închiḑênd feréstra. — Lume fără inimă, tigru care se adapă din sângele cald al victimei, tu prelungescĭ orgia, pe când ghiarele de fer ale durereĭ sfâșie inima aceleia al căreĭ nume buzele téle udate de vin, minciună și perfidie îl unesc cu ciocnirea paharelor! Lume, tu nu vedĭ în fața'mĭ dungile săpate de lacrimĭ? Nu a vĕḑut tu ochiĭ meĭ întunecațĭ de insomnie și durere? Nu aĭ vĕḑut tu fruntea mea arḑênd sub cununa de mirésă, ca cum ar fi fost încinsă de un cerc

de fer roşit în foc? Nu aĭ vĕḑut tu mâna mea când s'a unit cu a luĭ, înaintea altaruluĭ, cum tremura ca cum ar fi fost prinsă în gura unuĭ balaur? O! le-aĭ vĕḑut tu tóte acestea, n'a scăpat nimic din vederea ta. Dar ca o hiară selbatică, sorbĭ şi cea din urmă picătură de sânge ce a maĭ rĕmas în inima mea. E sângele meŭ ceea ce tu beĭ în pahare, şi 'l beĭ cu sete. Acest sânge te îmbétă de plăcere. Oh! cât eştĭ de rea!

Şi căḑu pe scaun. Uitându-se în jurul eĭ, de o dată, ca cum s'ar fi trezit într'o vizuină de lupĭ, pĕrul 'i se sbârli şi o sudóre înghețată 'ĭ scăldă tot corpul.

Vĕḑu că o altă cameră comunica cu a eĭ şi intrarea era acoperită numaĭ de o perdea roşie. Remase cu ochiĭ ţintiţĭ pe acea perdea mult maĭ înfiorătóre de cât aceea care ar fi ascuns trunchiul, secura şi fiinţa caleluluĭ.

Perdéoa se desfăcu şi mirele intră tremurând.

Dar întâlnind figura miresseĭ în care spaima, durerea, despreţul şi ura fulgeraŭ într'un mod fioros, remase neclintit.

— Eşĭ! — strigă ea. — Eşĭ! Am aflat tot, sciŭ tot, anḑĭ tu? Eşĭ!

Şi ea fugi spre feréstră.

Orḑescu era încremenit, cu faţa palidă c'a unuĭ

mort. Buzele luĭ îngânaŭ cuvinte de iertare şi regret, cuvinte neînţelese.

Atitudinea Zoeĭ era spăimântătóre. Cu părul despletit, cu ochiĭ scînteind de furie, cu peptul svîcnind de turburare şi cu o mână pe deschiḑétórea ferestreĭ, era un înger resbunător.

— Eşĭ acum saŭ mĕ arunc de 'mĭ resipesc creeriĭ,—şi zăvorul ferestreĭ sună sub mâna eĭ.

— Zoe!—murmură mirele şi doă lacrimĭ picurară pe faţa luĭ.—un moment şi voiŭ pleca, voiŭ face tot ce veĭ voi.

— Fugĭ că te urăsc ca pe un demon,—strigă ea, şi deschise feréstra.—Oh! de aĭ sci câtă ură, despreţ şi mânie este în inima mea, nicĭ un minut nu aĭ maĭ sta. Când mĕ uit la tine, pare că vĕd un cadaver eşit dintr'un mormînt scuipat şi ocolit de trecătorĭ. Ce vreĭ tu, miserabile? După ce acum sciŭ tot, după ce am auḑit chiar din gura aceluĭ infam Stavropolu cu care te-aĭ servit în urḑirea celeĭ maĭ odióse intrigĭ, că tu eştĭ autorul acelor scrisorĭ prin carĭ era calomniat amantul şi fidanţatul meŭ pe care'l voiŭ iubi până în cel din urmă moment, că tu eştĭ acela care aĭ sdrobit cea maĭ sântă legătură a doă inimĭ carĭ 'şĭ jurase credinţă eternă, că tu eştĭ acela care aĭ întins doliul într'o casă a căreĭ uşă ţi se deschisese cu bună voinţă, creḑi

tu că eŭ voiŭ fi atâta de miserabilă, atâta de căḑută, în cât, ca cea maĭ de rând curtesană, să 'ţĭ permit a te urca în patul meŭ? In patul meŭ, oh! nu, nu, nicĭ o dată. Eşĭ curând, saŭ acum mĕ sdrobesc de petrele curţeĭ.

Şi vocea nefericiteĭ mirese se îngâna cu mugetul vijâlieĭ care sgudnia arborii şi învelişul caselor. Vêntul umfla perdelele şi stingea una după alta luminele din talamul nunţeĭ.

In momentul când Zoe întórse faţa ca să respire suflarea rece a vêntuluĭ, Ordescu o smulse cu putere de la feréstră.

Ţipătul eĭ resună cu un trăsnet în besna nopţeĭ. Se svêrcoli cu acea putere ce află femeea când îşĭ apără onórea, dar puterea eĭ secă şi căḑu ostenită la picĭórele mireluĭ.

Acesta se uită lung la dênsa, şi în faţa luĭ era atâta durere, atâta remuşcare, atâta milă, în cât nefericita victimă creḑu că vede o raḑă de speranţă scăpărând din întunericul nopţeĭ.

— Ce vreĭ cu mine? — ḑise ea găfăind.

— Nimic, Zoe, de cât un moment de generositate din parte'ţĭ. Voiŭ pleca. Dar înainte de a'mĭ lua adio, sufletul meŭ în starea în care se află acum, are trebuinţă d'o raḑă de bună-voinţă. Vaĭ! dacă nu 'mĭ rĕmâne speranţa că voiŭ avea un loc de amic

în inima ta, cel puțin o strângere de mână pe care să'mĭ o daĭ cu liniște.

— Oh!—strigă ea, și în vocea eĭ se trăda disprețul și ura cea maĭ cumplită,—te iert. Dumnedeŭ să nu 'țĭ plătiască reul ce 'mĭ aĭ făcut. Oh! voiŭ ajunge să cred că 'mĭ eștĭ cel maĭ bun și maĭ devotat amic, dacă veĭ face a nu ne maĭ întâlni în viéță. De orĭ unde voiŭ fi, țĭ voiŭ proba mulțumirea și recunoscința mea. Eștĭ june, avut; poțĭ afla o altă femee care să te iubiască. Eŭ nu pot. Intre noĭ tu sciĭ că este un abis.

Și capul nefericiteĭ mirese, ostenită de durere și luptă, căḑu pe genuchiĭ mireluĭ care se înclină asupră'ĭ.

Câte-va picăturĭ din sudórea care scălda fața luĭ, căḑură pe fruntea eĭ.

— A! tu plângĭ?—ḑise ea, creḑênd ca sunt lacrimĭ. —Nu maĭ plânge.

— Zoe, Zoe, iértă-mĕ! Crede că numaĭ amorul este care m'a împins d'a comite fapte carĭ acum mĕ fac să blăstem ora când te-am vĕḑut.

Și buzele luĭ atinse fruntea mireseĭ care părea că este un înger în repaus după o luptă lungă și crâncenă c'un demon. Dar un somn letargic o coprinsese și un vis dulce începu a'ĭ înfiora sînul.

Ea visa că este pe malul Argeşuluĭ în braţele luĭ Fulga.

Chiar în acel moment o figură se înalţă la feréstră şi doĭ ochĭ scînteiară în nópte.

Chiar atunci buzele eĭ îngânară în vis cuvintele: *Te iubesc*, şi cu braţele coprinse gătul mireluĭ uimit.

O zîmbire infernală fulgeră în faţa celuĭ de la feréstră şi vêntul nopţeĭ smulse un răcnet sĕlbatic.

— Femee, — strigă el,— te-aĭ împăcat în fine, după ce cu doă ore maĭ 'nainte te aruncaseşĭ la picióre mele. M'aĭ strigat ca să te scap din braţele infamieĭ şi, până să ajung la tine, tu aĭ crĕdut maĭ bine, după îndemnul înalteĭ téle virtuţĭ şi înţelepciunĭ, să te aruncĭ în braţele luĭ. 'Naintea mea, perfida'ţĭ gură 'ĭ murmură cuvinte de iubire, tot aşa cum murmuraĭ şi mie odinióră. Cel maĭ sânt imu al inimeĭ, Putifar, îl batjocorescĭ. Braţele tele se lănţuiesc de gâtul luĭ, tot aşa cum se lănţuiaŭ şi de al meŭ. Femee, fiĭ blăstemată. Geniŭ resbunător, care sboĭ pe aripa vijăliilor noptóse, auḑi-mĕ. Insémnă cu litere roşiĭ în cartea cea négră numele acesteĭ femeĭ care a rîs de Dumneḑeŭ, de amor şi de virtute. Fă ca în tot cursul vieţeĭ, să nu auḑă accentul iubireĭ adevĕrate. Fă ca remuşcarea şi setea

d'a fi iubită să o arză ḑioa şi nóptea până când Satan o va smulge din lume. Fă ca nimeni să nu créḑă nici în amorul ei, nici în durerea ei, nici în bucuria ei, nici în amicia ei! Fă ca simţimêntul de *mamă* să nu înfloriască sînul ei! Fă ca uitarea şi singurătatea să întindă în jurul ei, ori unde s'ar afla, muschiul şi bălăria, pânḑa păianjenului şi fulgii cucuveleĭ.

Şi figura peri de la feréstră.

Era Costin Fulga!

—○o○—

LOCUL NASCEREI

Adoa ḑi în revĕrsatul zorilor o trăsură cu patru caĭ eşia din Bucurescĭ pe bariera Colintineĭ şi se îndrepta spre Căldărușanĭ.

În trăsură era un june care semĕna maĭ mult o umbră, atât era de palid şi secat! Ochiĭ luĭ rătăciaŭ cu tristeță peste văile şi câmpiile ofilite de vênturile şi bruma tómneĭ.

Era o simpatie între junele călĕtor şi natura care îl primia în sînul eĭ, după cum o mamă lângedă întêmpină pe un fiŭ care se întórce dintr'o lungă călĕtorie.

Tóte eraŭ triste.

Céța ca un linţol de mórte se întindea peste câmpiile şi văile despuiate de frumusețea lor. Ierba era ofilită şi încărcată de brumă. Icĭ şi colo se maĭ ve-

dea câte o flóre din acelea cari împletesc cununa tómnei.

Arborii eraŭ îngălbeniți. Vênturile reci șueraŭ peste câmpiile secerate și cóstele acoperite de sipică. Frunzele uscate și palide se rotiaŭ în aerul întunecat. Cântecele paserilor eraŭ triste, ca cum ar fi plâns frunzișul care a îngălbenit, aerul care s'a întunecat și florile câmpuluĭ cari 'șĭ aŭ plecat fruntea în țĕrână.

La Tunarĭ trăsura se opri și surugiul descălică, frecă urechile cailor și 'ĭ adăpă. Călĕtorul se dăte jos și plecă spre fontâna din vale unde, ₫ece anĭ maĭ 'nainte, bĕuse o apă limpede și uşóră. Reaflă fontâna secată și ruinată.

Un rîs amar încreți fața luĭ Fulga, căcĭ el era.

— Tóte aŭ un finit! murmură cu desperare, și se rezimă de pétra fontâneĭ, lăsând vederea să rătăciască prin dumbrava care 'ĭ rechema suvenirile cele maĭ duióse.

Pe aci trecuse înainte cu ₫ece anĭ, când se pleca din satul natal, după mórtea părinților sĕĭ, alergând după lumină. Își aminti cum într'o senină ₫i de vară, sdrobit de suferință și fatigă, cu un toiag în care se rezima, ajunse aci și se repausă la umbra uneĭ sălcĭĭ care esista încă, dar nu verde și umbrósă ca odinióră, ci bĕtrână și scuturată de frunză. Se uită lung

și trist la fontână, dar și ea se ruinase! Nicĭ o picătură de apă nu maĭ era în sghiab. Albia pe unde se rostogoliaŭ lacrimile fontâneĭ, acum era uscată și ascunsă de bălăriĭ.

Un fior sgudui pe junele visător și, acoperindu'și fața în mânĭ, plânse încet.

El 'și aminti de o dulce convorbire ce avusese o dată cu Zoe, de un vis gingaș care se întunecase de céța uităreĭ, de o dorință ce esprimase ea d'a visita împreună satul în care se născuse el. Își amiliti că, în momentul aceleĭ convorbirĭ, el cugetase că o să trécă cu dênsa tot pe acéstă cale, că o să se opriască aci pentru a bea din acéstă fontână umbrită de sălciĭ!

Și acum iécă'l pe calea satuluĭ natal, dar nu cu dênsa, ci singur!

Oh! sunt situațiĭ, circumstanțe, amintirĭ carĭ ne fac să suferim durerĭ mult maĭ amare, mult maĭ sfâșietóre de cât mórtea chiar! Să nu blestemăm nicĭ pe neamicĭĭ noștri d'a revedea în ḑilele de durere locurile unde o dată aŭ fost fericiți saŭ unde aŭ aflat o dulce desmerdare.

Ne maĭ putênd să 'și înfrêne durerea, fugi din dumbravă, se aruncă în trăsură și plecă.

In acea ḑi fuse o frumósă séră de tómnă. Pe când

sórele era către apus, se apropiă de satul unde vĕ-ḑuse lumina.

Reveḑu locurile cari tóte păreaŭ că sunt stropite cu sângele din inima luĭ, locurile unde 'şĭ petrecuse copilăria, şi sufletul sĕŭ răgi ca un taur rănit. Iécă lunca unde se juca cu copii sătenilor, iécă desişul de cătine unde mergeaŭ cu cârdul ca să 'şĭ facă cărucióre din nuele, iécă gârla unde se scălda în arşiţa verei. Revĕḑu satul care se întindea visător şi liniştit în marginea laculuĭ, auḑi mugetul cireḑeĭ care se întorcea de la suhat, auḑi scîrţîitul puţurilor, vĕḑu focurile arḑênd înaintea caselor, femeile mulgênd vacile, copii ţinênd de gât viţeiĭ rebelĭ, şi lacrimĭ arḑĕtóre inundară obrajiĭ nefericituluĭ Fulga.

Opri trăsura la hanul din capul satuluĭ. Maĭ mulţĭ bărbaţĭ şi copiĭ eraŭ adunaţi acolo.

Se apropiă de dênşi, sfios şi tremurând. Le date séra bună. Sătenĭĭ se sculară, descoperindu'şĭ capul, şi 'ĭ mulţumiră cu bună voinţă.

Fiul poporuluĭ, întors între aĭ sĕĭ, nu avu curagiul d'a se arunca în braţele lor. Lĭ era ruşine de schimbarea ce se făcuse într'ênsul. Se temea că aceĭ cu cari copilărise nu 'ĭ vor maĭ întinde mâna. Simţind că piciérele 'ĭ se împleticesc, se rezimă d'un par al umbraruluĭ şi se uită lung şi trist la dênşiĭ. Recunoscu pe mulţĭ dintr'ênşi, cari la plecarea luĭ,

eraŭ copiĭ ca dênsul, şi un regret amar că a fugit din mijlocul lor 'ĭ arse sînul.

Sătenii, miraţi de atitudinea străinuluĭ, şoptiră între dênşi şi se depărtară unul câte unul. Nu avu curagiul să'ĭ opriască. Rĕmase singur, înconjurat d'un cârd de copiĭ cari se uitaŭ curioşi la dênsul. Voi a strânge în braţe pe unul, dar toţi fugiră ţipând.

Intră în han şi luă o cameră cu vederea către sat.

Se puse la feréstră cu inima tremurând. Era mişcat de cele maĭ dulcĭ şi maĭ triste suvenire.

Nóptea 'şĭ întinsese aripile.

Nu vĕdu de cât focurile din bătăturĭ şi lumina ferestrelor. Căută cu ochiĭ mult, dóră va pătrunde întunericul ca să pótă distinge umbra caselor unde lăsase făşiĭ sângerate din inima luĭ. Dar nu isbuti. 'I se aduse cina pe care n'o atinse.

Era frămêntat d'o dorinţă, aceea d'a veni ḑioa maĭ curând. Se aruncă îmbrĭcat pe pat. Somnul nu se lipi de genele luĭ. Deschise o carte, dar îĭ fu cu neputinţă a ţinti atenţia la înţelesul cuvintelor, şi o aruncă. Căḑu în reverie.

Sufletul luĭ se legănă în valurile de cugetărĭ, aci triste ca frémătul frunḑelor uscate, melancolice ca cântecul greereluĭ, duióse ca şoptele nopţeĭ; aci rîḑĕtóre ca zîmbetul auroreĭ, voióse ca eşirea turme-

lor la suhat, nebunatice ca pasĕrile în revĕrsatul dileĭ.

Adormi către finele nopţeĭ.

Sórele rĕsărind pătrunse prin feréstră şi sărută pleopele luĭ vinete.

Se deşteptă şi eşi îndată.

Satul şi câmpiile înotaŭ în céţa care se întindea ca o plasă de argint, scînteind icĭ şi colo unde raţele sóreluĭ o despicaŭ

Sub umbrarul hanulnĭ se adunase maĭ mulţĭ sătenĭ tinerĭ. Costin îĭ recunoscu şi se aruncă în braţele celuĭ maĭ de aprópe, şi întinzînd mâna către ceĭ-alţĭ carĭ eraŭ uimiţĭ, le zise cu o voce muiată de lacrimĭ:

— Nu mĕ maĭ cunósceţĭ?

— Figura d-téle ne este cunoscută, dar nu scim de unde! — rĕspunse unul dintre eĭ.

— Aţĭ uitat pe acela care a plecat din sat acum zece anĭ, pe fiul arendaşuluĭ care a murit?

— Costin! — esclamară tinerĭĭ ţĕranĭ cu bucurie

Şi fie-care se grăbi a'ĭ strânge mâna.

— Cum te-aĭ schimbat! — zise unul cu óre-care tristeţe.

— În rĕŭ, — murmură Costin cu amărăciune. — Oh! ce bine aşĭ fi făcut dacă nu plecam din mijlo-

locul vostru! Sciți voi? Adevĕrata fericire nu este de cât în sînul acesteĭ naturĭ care ca o mamă bună ne descéptă și ne adórme în cele maĭ dulcĭ sărutărĭ și mângâerĭ. De ḑece anĭ de când am plecat dintre voĭ, am învĕțat multe, dar am suferit și maĭ multe. Adĭ mĕ întreb ce am folosit, și réspunsul este că blăstem minutul când piciórele mele s'aŭ pus pe drumul Bucurescilor.

— Înțelegem că aĭ îndurat multe necazurĭ,—ḑise un altul, — căcĭ acésta se vede scris în figura ta, atât de ofilită acum și atât de rumenă odinióră. Dar cu tóte acestea, trebue să fiĭ mulțumit de tine. Aĭ învĕțat carte multă, și acésta este lumina ochilor. Noĭ, cari n'am avut îndemnul sufletuluĭ tĕŭ, am rĕmas aci și viețuim ca orbiĭ, mereŭ în nópte. Câțĭ dintre noĭ n'ar da sănătate și anĭ din viéța lor, pentru a sci ceva din învĕțăturile lumeĭ!

— Oh! sunteți nebunĭ, dragiĭ meĭ! — strigă el cu durere. — Voĭ nu sciți ce doriți. Sciința este ca un vas acoperit de florĭ, dar în fundul căruia zace veninul morțeĭ. Dacă aș maĭ putea să reîncep viéța, aș fugi de acéstă sciință blăstemată care spulberă isvorul fericireĭ, credința.

Si după ce cugetă câte-va minute cu capul plecat, urmă iar:

— Iertați-mĕ dacă turbur cu suferința mea seninul vieței vóstre.

— Nu, nu, vorbesce-ne despre tine! — strigară junii țĕrani cu milă.

— Nicĭ un cuvĕnt despre mine! Să lăsăm morții în pace; eŭ nu sînt de cât umbra celuĭ ce am fost odinióră. S'a scuturat pomul sufletuluĭ meŭ de florile credinței, de florile viselor, precum se scutură aceĭ arborĭ bătuți de vênturile tómneĭ. Vorbiți'mĭ de voĭ. Cum vĕ aflați? Spuneți'mĭ tot traiul vostru. Acésta va reda o suflare de viéță sînuluĭ meŭ amorțit.

— Inainte de tóte, — strigă unul care eși din han cu o ólă de vin și câte-va pahare în mână, pe cari le puse p'o masă de brad, — câte un pahar în sănătatea celuĭ care s'a întors la vatra părintéscă.

Și paharele se ciocniră în sănătatea luĭ Costin Fulga, a cĭruĭ figură se lumină, vĕdĕnd sinceritatea acelor urărĭ cari resunaŭ pentru dênsul ca o musică ceréscă.

— Dar trebue să ședĭ la unul dintre noĭ, la orĭcare voieșcĭ, — ḍiseră maĭ mulți dintre dênșiĭ.

Și, fără să maĭ aștepte rĕspunsul, unul puse în spate cufărul, altul ajută surugiuluĭ să înhame caiĭ la trăsură, și în câte-va minute Costin era așeḍat în cea maĭ bună casă din sat, trăsura pusă sub șo-

proa, caiĭ în grajd, un sac de orz şi o clae de fân în bătătură.

Costin ca un copil supus se lăsa în voia lor care mergea cu atâta gingăşie şi sinceritate înaintea dorinţelor luĭ.

Femeile din sat se adunară ca să véḑă pe acela cu care jucase odiniórà în horă.

Sufletul luĭ se îmbĕta cu voluptate de sinceritatea şi naivitatea acelor inimĭ iubitóre cari nu cunosceaŭ ce este ipocrisia şi palida urbanitate.

Fuse o scenă atingĕtóre când ţĕranii începură a 'şĭ spune fie-care viéţa.

— Eŭ, — ḑise Marin al Sandeĭ, — m'am însurat, acum la Sânt-Petru a împlinit cincĭ anĭ, cu Iléna din Ciorani, de care trebue să 'ţĭ amintescĭ, căcĭ venia dumineca să jóce la horă în satul nostru. La doĭ anĭ fac câte un copil şi de fie-care copil cumpĕr câte o pereche de juncanĭ. Dumneḑeŭ se uită cu bine spre noĭ, căcĭ îndestularea începe să se resfeţe în casa nóstră. Am maĭ făcut un celar lângă casă, am făcut doă porumbare; am îngrădit casa cu gard şi aḑĭ mĕ duc la pădure să aduc nuele ca să fac un coşar pentru vite, căcĭ cel vechiŭ a început să facă mătăniĭ când bate vêntul.

Şi, adresându-se către o gingaşe ţĕrăncuţă c'un copil la sîn, Marin al Sandeĭ urmă:

— Iléno, dă pe Trică luĭ Costin ca să 'l sărute.

Şi Iléna, roşind, întinse copilul către Costin care îl luă în braţe şi 'l acoperi de sărutărĭ.

— Aşa este,— ḑise Marin cu óre-care mândrie,— că sémănă cu mine? Are şi ceva dintr'al mameĭ, dar prea puţin. Sînt leit eŭ. Numaĭ de copiĭ meĭ nu pot toca palavre babele din Bairactar.

— Auḑĭ mândreţe! —strigară ceĭ-alţĭ cu óre-care pică. — Dar de copiĭ noştri ce pot să ḑică?

Şi fie-care aduse înaintea luĭ Costin un cârd de copilaşĭ dolofanĭ, rumenĭ şi bălanĭ ca nisce heruvimĭ.

In fie-care se vedeaŭ trăsurile părintescĭ.

Aceeaşĭ schimbare era în viaţa tutulor sătenilor cu cari copilărise el. Toţĭ se căsătorise, toţĭ aveaŭ copiĭ. Pentru toţĭ fortuna deşerta cornul eĭ de abundenţă.

Costîn întâlni câte-va din ochirile femeilor umeḑite de lacrimĭ. Răscoli în cenuşa trecutuluĭ şi din acea cenuşe începu să se avênte în raḑele sóreluĭ, ca un stol de fiuturĭ, scenele amoróse ale copilărieĭ. Câte calde strângerĭ de mână, bete furate, mărgele şi florĭ smulse, îmbrăţişerĭ şi sărutărĭ la fontână către séră, 'ĭ amintiră acele ochirĭ duióse!

O flacără 'ĭ încinse peptul. Era flacăra regretuluĭ. Eşi din casă şi plânse în ascuns.

— Când se simți mai alinat, merse încet către biserică.

Căută mormêntul părinților sêi și 'l află ascuns de bălării. Ingenuchiă și murmură o rugă ferbinte.

Rêmase aprópe doă sêptêmâni în satul unde se născuse.

In fie-care diminéță, sătenii 'l vedeaŭ rugându-se la mormêntul părinților sêi.

Cuvintele lor nu mai puteaŭ să 'l mângâe. Durerea luĭ era înlocuită d'o melancolie adâncă și întunecósă. Nu mai era mișcat de cât d'o dorință, aceea d'a muri.

Intr'o séră află o gazetă la învĕțătorul satuluĭ. Citi strigătul sublim al eroilor martirĭ din Creta cari çereaŭ Europeĭ ajutor.

Rêmase mult pe gânduri.

A doa ḑi, în revĕrsatul zorilor, plecă.

— Unde?

— La Bucurescĭ! — atâta spuse.

Dar când trăsura se depărtase de sat, el întórse ochiĭ pentru a mai vedea o dată cuibul copilărieĭ séle. Avu o presimțire durerósă, aceea că vedea acele locurĭ pentru cea din urmă óră.

Plânse mult. Lacrimile luĭ eraŭ arḑĕtóre. Apoĭ clătinând capul, murmură cu o durerósă resemnație:

— Ideal și real, cer și infern, ânger și demon, vĕ

cunosc acum! Vaĭ aceluia care se încrede în lumea amăgitóre a viselor! Viața luĭ va fi o agonie, iar mórtea un regret.

* * *

Nu se opri de cât doă ḑile în Bucurescĭ. Vêndu tot ce avea. Nu 'şĭ opri de cât vestmintele necesare şi câte-va cărțĭ.

Auḑi lumea vorbind despre fericirea Zoeĭ în căsătorie cu Orḑescu, dar nicĭ o mișcare în figura luĭ.

Maĭ auḑi despre fidanțarea Smaraldeĭ cu Stavropolu, şi ḑise:

— Eraŭ făcuțĭ unul pentru altul.

Fulga acum era ca un mort care 'şĭ căuta mormêntul. Nimic din acéstă lume nu 'l maĭ interesa.

Se îmbarcă la Galațĭ pentru Grecia.

Când vasul eşi din gura Dunăreĭ şi apucă în largul măreĭ, el rĕmase cu ochiĭ țintiți spre țĕrmul Românieĭ care se ascundea în céță. Ceea ce se petrecea în sufletul luĭ, numaĭ Dumneḑeŭ scie.

Ajungênd la Atena, luă informațiile necesare pentru Creta. Insurecția era în agonie. Nu se opri de cât ca să véḑă Partenonul şi plecă cu vaporul *Arcadion*. Abia putu ajunge la insurgenți.

Fuse primit fórte bine. Un macedonian se însărcină a'ĭ da câte-va lămuriri asupra moduluĭ lor de luptă. Doă ḑile 'ĭ fură de ajuns.

A treia ḑi intră în foc şi începu a se lupta ca un ostaş d'aĭ luĭ Traian.

Peste doă săptĕmânĭ însă, insurgenţiĭ, copleşiţĭ de numĕrul neamiculuĭ, trebuiră să se retragă pe culmea munteluĭ. Stéua libertăţeĭ apunea în norĭ.

Lipsa de nutriment, glónţe şi praf, maĭ mult de cât geniul militar al luĭ Omer-Paşa, sugrumase insurecţia.

Nu maĭ rĕmăsese de cât vr'o cincĭ sute de tinerĭ albanesĭ, macedonenĭ, slavĭ, italienĭ, între cari şi vr'o doăḑecĭ de grecĭ, carĭ împreună se maĭ apăraŭ cu eroism din culmea munteluĭ. Turcĭĭ 'ĭ înconjurase din tóte părţile, aşa că nu maĭ aveaŭ loc de retragere. Trebuia să se predea saŭ să móră. Fómea şi setea 'ĭ tortura cumplit în vêrful acelor stâncĭ vulcanice şi arse de sóre. Nóptea, la lumina roşie a faclelor de reşină, ţinură consiliŭ. Nicĭ unul nu propuse predarea, toţi într'un glas se învoiră a muri luptând.

Ne maĭ voind să prelungiască suferinţa care le-ar fi secat şi puterea ce le maĭ rĕmăsese, flămânḑĭ si însetaţĭ, descinseră prin întuneric din stâncele lor, şi se aruncară asupra neamicilor.

Încăierarea fuse crâncenă.

Acea vale solitară şi fără nume va fi Termopilele Creteĭ.

Când se revĕrsa de ḑiuă, lupta urma încă, luptă nebună, dar sublimă. Omer-Paşa se cutremură vĕḑênd valea acoperită de morţi şi răniţi. Din eroica cétă nu mai rĕmăsesə de cât vr'o doăḑeci de inşi carĭ se luptaŭ sub piciorul unor stâncĭ. Pentru a curma acel măcel, Omer-Paşa ordonă a 'ĭ ochi. O grindină de glónţe 'ĭ culcă la pământ şi valea se linişti. Nu se mai auḑiaŭ de cât suspinele murinḑilor şi gemĕtul răniţilor.

Barbaria musulmană nu sciu să respecte eroismul celor căḑuţĭ.

Un carnagiŭ oribil, care va rĕmânea o pată eternă pe memoria generaluluĭ învingĕtor, începu îndată: uciderea învinşilor răniţĭ.

Ordinea care nu domnise în luptă, domnia în acéstă crimă oribilă. Turcii se întreceaŭ a tăia capul celor carĭ abia mai mişcaŭ. Strigărĭ sĕlbatice aplaudaŭ pe cel care reteza capul dintr'o lovitură.

Şi capetele junilor martirĭ căḑeaŭ, când diminéţa era atât de senină, aerul atât de dulce şi valea atât de rîḑĕtóre! Sus stâncele munteluĭ Ida străluciaŭ ca nisce palate feerice; jos pasĕrile cântaŭ sărind prin masliniĭ, portocaliĭ şi rodii carĭ înconjuraŭ valea, iar păraele spălaŭ iérba de sânge. Către nord valea se deschidea şi, printre munţiĭ caĭ se înălţaŭ ca doĭ păreţi titanicĭ, se vedea luciul mărei scînte-

ind la sóre, se vedeaŭ stoluri de pasĕri trecênd spre sud, se vedea în depărtare câte o navă cu pânḑele albe şi câte un vapor cu cóma de fum negru, se vedea la orizon cerul unindu-se cu mare, — tabloŭ măreţ şi splendid.

Dar când celuĭ din urmă rănit veni rîndul să plece gâtul, acela'şĭ încordă braţele şi se ridică în genuchĭ, palid, sângerând, dar senin. Ochiĭ luĭ se uitaŭ departe peste mare, peste munţĭ, peste rîurĭ. Uitătura luĭ febrilă spinteca spaţiul, oraşe şi sate, văĭ şi déluri, ape şi păduri, le trecea clipind. Căuta în depărtare, în patria luĭ, o fiinţă iubită de care voia să 'şĭ umple sufletul.

Şi când sabia păgânuluĭ se ridica strălucind la sóre, el aflase p'aceea ce căuta, căcĭ faţa luĭ se lumină de bucuria martirilor când vĕd cerul deschis... dar sabia fulgerâ şi capul sări, ţîşnindu'ĭ sângele, cu creeriĭ plinĭ de imagina aceleĭ ce iubise şi cu buzele murmurând numele eĭ: Zoe!

Într'o séră de tómnă am vĕḑut doă tinere frumóse. Desgustul întipărise de timpuriŭ pe figura lor caracterele luĭ de plumb. Le cunósceam, dar nu sciam de unde. Am frămêntat memoria până când am recunoscut în cea maĭ palidă pe Zoe şi în cea maĭ nepăsătóre pe Smaralda.....

Am căutat să vĕd în figura lor urma unuĭ regret. Dar oceanul este atâta de adânc, în cât n'am vĕḑut nimic în fundul luĭ.

Iarna întâlnindu-le la un bal, am amintit Smaraldeĭ pe Fulga. Ea 'mĭ respunse:

— Sciŭ că mulţĭ mĕ acusă de perfidă. Ce voiaĭ să fac? Sciam că un asemenea bărbat nu'l întâlnesce femeea de doă orĭ în viéţa. Voiam să 'l smulg cu orĭ-ce preţ din braţele uneĭ copile care nu scia ce comóră este înt'ensul. Il iubiam şi 'l preţuiam: iécă

singura mea scusă. Dacă acum trec din braţele unuĭ adorator într'ale altuia, este că voiesc să'mĭ ucid sufletul care nu póte să uite pe Fulga.

'L-am amintit şi Zoeĭ.

Abia pronunţaiŭ numele luĭ, şi ea începu să tremure, să păliască şi să plângă.

Care din doă îl iubia maĭ mult?

Cine scie!

Cititorule, dacă o dată vêntul sórteĭ te va împinge pe ţĕrmul Creteĭ, cugetă la Fulga. El era sufletul cel maĭ bun. Ingenuchie şi rógă-te pentru dênsul. O rugă în limba părinţilor sĕĭ, îĭ va consola umbra care plutesce âncă, străină şi tristă, în valea unde albesc ósele luĭ.

NOTA

Acéstă novelă a fost scrisă pentru foileton în 1869, ḑi cu ḑi, în fuga condeiului, fără ca autorul să aibă timp a reciti măcar sele scrise, căcĭ tiparul înhăţa fóie cu fóie. A cere uneĭ asemenea lucrărĭ uşóre ênsuşirile unuĭ romanţ, ar fi ca cum s'ar cere uneĭ floricele sĕlbatice soliditatea marmureĭ.

	Pagina
Cine o fi?	5
Roă şi lacrimĭ	14
Cum cresc mugurii şi florile.	21
Metempsihosa	29
Pescera Dâmbovicióreĭ.	34
Samfira nebuna.	48
Cum era Fulga.	61
Turturel şi turturelă	67
Singurătatea	72
Pasĕrea rătăcindă	76
Costiu către Zoe	33
Deslegarea enigmeĭ	105
Ce a urmat?	116
A 'nebunit!	122
Preludele nunţeĭ	127
Nóptea nunţeĭ	135
Epitalamul	145
Locul nascereĭ	154
Epilog	169
Not[illegible]	171

VERIFICAT 2007

BIBLIO Centrală Bucureşti